

Izhaja ob 4. zjutraj.
Stane mesečno Din 25.—; za ino-
semstvo Din 40.— neobvezno.
Oglaš po tarifu.
Uredništvo:
Dnevna redakcija: Miklošičeva cesta
šte. 16/1 — Telefon šte. 73.
Nočna redakcija: od 19. ure naprej v
Knaflövi u. št. 5/L — Telefon št. 34.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 36.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Prešer-
nova ulica št. 4. — Telefon št. 493
Podružnici: Maribor, Barvarska ulica
št. 1. — Celje, Aleksandrova cesta.
Račun pri poštnem ček. zavodu: Ljub-
ljana št. 11.842 — Praha číslo 78.180.
Wien, Nr. 105.241.

Ljubljana, 9. januarja.
Veliko se piše in govori o štednji v
državnem gospodarstvu. Licitira se v
reformnih predlogih. Ko je n. pr. začela
razprava o državnem proračunu za
l. 1926/27. v finančnem odboru, je vstal
vse časti vreden radikalni poslanec in
predlagal, da naj se najprej sklene, ka-
tera ministrstva se črtajo, potem pa
«samo dela s temi ministrstvi prosti» in
so tu veliki prihranki. Mož je očividno
mislil, da z ukinitvijo n. pr. minist-
rstva za socialno politiko odpadajo vsi
njegov izdatki. In tako dalje z mini-
strstvom za vere, za agrarno reformo,
za pošte, za izenačenje zakonov, za ka-
tero četvorico so skoro vsi složni, da
bi trebalo njih posle podrediti sorodnim
ministrstvom.

Reduciranje s škarjami je prineslo dr-
žavi samo izgubo.
Gosp. Radić strašansko učeno govori
o štednji. A v ministrstvu je zetu «ustva-
rila» novo službo, hčer imenovan za v-
šega uradnika, drugega zeta za državne-
ga podsekretarja (katero mesto se je za
ta namen nanovo ustvarilo). Zaradi ra-
dićevskega poslanca Kežmana, da je
mogel v Ameriko, se je ustvarilo naka-
ko mesto za «pripravo» razstave v Fi-
ladelfiji. Prvi dan svoje vlade je Radić
«razrešil» okoli sto višjih uradnikov,
med njimi prosvetne referente, nadzor-
nike, šolske upravne in namestili svoje
ljudi. Sedaj prejemajo na istem mestu
po dvoji plači.

Gosp. Radić si niti ust ne upa odpreti,
da treba izdatke za vojsko zmanjšati
ali znižati vojni rok. Tam, kjer gre za
male rezeve, tam se govori o štednji,
kjer pa bi šlo res za milijone, tam se
molči. Vsa takozvana «štedna akcija»
RR je navadna demagogija. Novi dr-
žavni proračun izkazuje 13 milijard stro-
škov, skoraj za tri milijarde več kakor
dosedanji. Vlada večina, ki toliko go-
vori o potrebi znižanja izdatkov, jih je
v finančnem odboru dosedaj reducirala
samo za kakih 20 milijonov, a še od
tega relativno največ na škodo Slove-
nije. Povečanje novega državnega pra-
računa radi morebitnega favoriziranja
Hrvatske pomenja, da bodo morali
davkoplačevalci tudi za toliko več pla-
čati davkov, pri čemer bodo zopet Slove-
nenci najbolj prizadeti. Zadnji broj Pu-
cljevega in Prepeluhovega «Kmetijskega
lista» se sicer trudi, da bi opravičil in
utemeljil pravilnost finančne politike
režima RR, toda zaman. Vsi izgovori
in zagovori slovenskih radićevcev so
jalovi in le dokazujejo, da sta gg. Pucelj
in Prepeluh sicer zvesta svojemu gos-
podarju in šefu gosp. Radiću, da pa
slepo drvita v lastno pogubo in pri tem
nimata prav nobenih ozirov niti do fi-
slih, s katerih pomočjo sta prišla do po-
litičnega vpliva.

Ako se hočejo znižati bremena, treba
zmanjšati izdatke. A tu treba premišlje-
nega načrta in čim manj strankarstva.
Ni nobenega dvoma, da mnogokje sedi-
jo trije, kjer je pred vojno sijajno opravl-
jal delo en sam in da je mnogo smeti
in navlake.
Predvsem treba odrediti, koliko osta-
ne ministrstev, koliko odeljenj jim tra-
ba, določiti se mora, kateri posli se od
ministrstev prenesejo na velike župane
in druge srednje instance, kakor velava
ustava, ki ni centralistična? Ko se to ve-
(ni) to je danes že lahko določiti), bo ne-
pristranska komisija prav lahko predpi-
sala, koliko mest ene in druge vrste sme
dotični urad imeti. Nato šele pride
prebiranje in skrb, kam z onim osebnim,
ki se ga ne more uporabiti. Če se to iz-
vede nepristransko in dosledno, se ni
bati težav. Seveda redukcija, ako ni v
kolikor potem pride, ne sme biti meta-
nina na cesto, ampak poštna odprava,
ki omogoča prejembo obstoječe ozi-
roma prehod v druge službe.
Vsako drugačno postopanje bo kma-
rija, ki bo rodila obilo zla, ne bo pa dr-
žavi nič koristila.
Ze dvotedenska obravnava v finanč-
nem odboru je pokazala, da bo cela
«štedna» na parju znesla, če pojde
tako naprej, okoli 200 milijonov dinar-
jev, t. j. 2 % proračuna. Ni na račun-
no, da morajo «reducirani» dobiti po-
košnice.
Način, kako je vlada RR zagrabila
problemi štednje, je večinoma kvaren,
krivičen in vsekako nezadovoljiv. Pro-
blem treba zajeti sistematično in bolj
globoko.

Odhod kraljice Marije v Bukarešto

Beograd, 9. januarja. Kraljica Marija
potuje jutri zjutraj v Bukarešto in ostane
v Rumuniji do 20. t. m. Na potovanju jo
spremlja maršal dvora general Ješa Dam-
janović.

V Beogradu napovedujejo koalicijo RRS ali pa obnovitev PP

Politična bolezen St. Radića. — «Novosti» trdijo, da dvor želi PP. — Radić proti radikalom. — Mišljenje v vrstah SDS.

Beograd, 9. januarja, p. Politično živ-
ljenje je danes že živahnije, listi so iz-
šli in posvečajo posebno pozornost do-
godkom na Madžarskem. Iz Monte Car-
la poročajo, da je min. predsednik Pašić
s svojim spremstvom se nastanil v ho-
telu Pariz.

Odhod ministrskega predsednika ni
potisnil aktualnih političnih problemov
v ozadje, temveč je odprl vrata novim
kombinacijam. Mnogo se opaža Radić-
ev članek v «Domu», ki proti radika-
lom pod pretvezo, da so pri izvajanju
štednje premo do sledni. Radić piše:
«Radikalno-seljaška večina finančnega
odborna strogo izvaja štedenje ter odlo-
čno črta odvišne (n. pr. za ceste v Slo-
veniji op. ur.) in manj potrebne (za de-
lavstvo! op. ur.) izdatke. Škoda je le, da
radikalni člani odbora včasih zastavljajo
to strogost, posebno tedaj, kadar vi-
dijo, da bi mogli iz službe izpasti kak-
i njihovi pristaši. Da bi tega ne bilo več,
bi bilo menda potrebno, da seljaški člani
odborna izvedejo nekatere prihranke
skupno z opozicijo, s čemer bi se niti
malo ne kršila politična zveza ali koa-
licija z radikali. Varčevanje v državnih
financah je tako potrebno, da pri tem
ne smejo priti niti malo v poštev kak-
i strankarski oziro, temveč edino veliki
življenski interesi naroda in države.»
Z ozirom na dejstvo, da je vlada veči-
na dosedaj izvajala «štednjo» le na ne-
pravih mestih, je Radićeva beležka
stvarno več kot neiskrena. Njen pomen
leži seveda edino v opozicijski grožnji.
V zvezi s tem vzbujajo posebno po-
zornost izvajanja nocojšnje «Reči», ki
pravi, da je bolezni St. Radića, o kateri
poročajo iz Zagreba, povsem politična.
Današnja situacija je taka, da nujno za-
hteva, da se Stjepan Radić nekaj časa
oddalji od vsakršne kombinacije. S tem
atgne biti v zvezi tudi dejstvo, da se
bivši minister dr. Laza Marković že več
dni nahaja v Zagrebu in da se je par-
krat sestal z Radićem.

Nocojšnje «Novosti» objavljajo pod
naslovom «Pašić-Pribičević», da je imel
poslanec Svetozar Pribičević že par-
krat tajne sestanke s Pašićem, odnosno
njegovim osebnim tajnikom ter trdijo,
da je član finančnega odbora SDS pred
par dnevi pomagal radikalom in radi-
ćevcem, da so dosegli v odboru kvor-
rum. «Novosti» sklepajo iz tega, da je
na obzoru trojna koalicija RRS. Ta ko-
alicija radikalov, radićevcev in samo-
stojnih demokratov, pravijo «Novosti»,
pa ima svoje nasprotnike v onih vrstah,
ki drže Pašićev režim že pet let. List
dostavlja: Nam se zdi ta nova kombi-
nacija malo verjetna. Prej je po našem
mnenju mogoča koalicija ostra režima
PP. Že vrabci na strelah čukajo,
da so s tem režimom zadovoljni tudi na
Batal džamiji (t. j. na dvoru). Ako ne
gre z Radićem, potem je treba zopet
spraviti na krmilo režim PP. «Novosti»
pravijo, da je to nasveti tudi prebrisa-
nega gospoda iz Kujaževca (Ace Stano-
jevića), ki ga je podal pred par dnevi,
ko se je mudil v Beogradu. To kombi-
nacija bi mogel pokvariti morebitni ne-
uspeh finančnega ministra dr. Stojadi-
noviča v inozemstvu.

Iz vodilnih krogov SDS je dobil Vaš
dopisnik k tej vesti sledečo informaci-
jo: V zadnjem času se neprestano po-
javljajo kombinacije, v katerih igra SDS
veliko vlogo. To je samo dokaz, da se
današnja situacija splošno smatra za ne-
vzdržno, na drugi strani pa, da se pri
rešitvi položaja smatra sodelovanje
SDS za neizbežno. Naravno pa je, da se
SDS ne bo udeležila nobene kombina-
cije, ki bi naj podirala nemožnosti ča-
našnega režima ali pa prevzela njega
nesrečno dedščino. Koalicija RR naj
le pokaže kaj zna in v državnem interesu
bi bilo želeli, da se njena nesposobnost
in sterilnost do kraja kompromitira, ker
je potem bo mogoče končno razčistiti
nevzdržno stanje, ki ga je uvedla.

Sporazum glede zavoda sv. Jeronima

Vatikan priznal našo tezo glede uprave zavoda. — Obnovitev pogajanj za konkordat.

Beograd, 9. januarja. n. Vaš dopisnik
doznava iz poučenega vira, da se je
med Jugoslavijo in Vatikanom dosegel
v načelu sporazum glede zavoda sv. Je-
ronima v Rimu, Rimska kurija je popu-
stila in priznala jugoslovensko tezo, po
kateri pripada uprava zavoda edino
naši državi. Čim bodo urejene še neka-
tere podrobnosti, bo imenovala naša
vlada novega rektorja zavoda sv. Jeroni-
ma v osebi katoliškega duhovnika
našega državljan, in sicer iz beograjs-
ke nadškofije. Govori se o znornem
svečeniku, ki biva stalno v Beogradu.

Odločilni preokret v zadržanju Vati-
kana se je izvršil dne 17. decembra, na
rojstni dan kralja Aleksandra. Ta dan je
posetil sedanjí rektor zavoda sv. Jeroni-
ma jugoslovenskega odpravnika po-
slov pri Vatikanu in izrazil čestitke
povodom rojstnega dne. Kralj Aleksan-
der se je rektorju za te čestitke zahvalil
preko poslanstva. S tem so bili for-
malno obnovljeni razgovori med Jugo-
slavijo in Vatikanom. V kratkem se ob-
novi tudi pogajanja za sklenitev kon-
kordata.

Fašistovska reforma konfesionalnega zakona

Reforma predvideva sodelovanje cerkve z državo. — Predpo-
gajanja za ureditev italijanskih dolgov v Angliji.

Rim, 9. januarja d. «Tribuna» priobčuje
razgovor svojega urednika z državnim po-
tajnikom v pravosodnem ministrstvu o vpra-
šanju reforme cerkvene zakonodaje. Držav-
ni podtajnik je izjavil, da se bo reforma iz-
vršila v duhu lojalnega sodelovanja med dr-
žavo in cerkvijo. Ob tej priliki je državni
podtajnik kritiziral bivše vlade, češ da so
si prisvajale neopravičeno nadzorstvo nad
cerkvijo in nad njenim delovanjem ter da so
bile sovražne napram cerkvi. Fašistovska
vlada, ki je neke vrste konkordat, ni so-
važna cerkvi, kar bo med drugim dokazala
tudi z državnim priznanjem onih cerkvenih
redov, ki bodo za to prosili. Redovi, ki ne
bodo prosili za priznanje, kljub temu ne
bodo preganjeni.

njenih škofijah bodo morale zaupno vpra-
šati pohično oblast, ako je duhovnik, ki
naj bi bil posvečen v škofa, politično za-
nesljev. Glede uprave cerkvenega promo-
žnega bosta sodelovali tako cerkev kakor dr-
žava. Cerkevno premoženje bo le pod dr-
žavnim nadzorstvom, upravljala ga bo pa
duhovščina sama.

London, 9. januarja. l. Prihod italijanske
delegacije na pogajanja za ureditev italijans-
kih dolgov v Angliji je določen na 13. t. m.
Pogajanja bo vodil zakladni minister Church-
ill, ki je po svoji operaciji v vratu že
ozdravel. Angleško stališče v vprašanju
dolgov je znano ter se bodo na tem temelji
vršila pogajanja tudi z Italijo. Anglija zahte-
va od svojih dolžnikov, tudi od Nemčije,
le vsoto, ki jo mora plačati Zedinjenim dr-
žavam.

Vladna kriza v Nemčiji

Obnovitev pogajanj za sestavo nove vlade.

Berlin, 9. januarja, ds. Pereče vpra-
šanje sestave nove vlade je stopilo z
včerajšnjim dnevom v nov stadij. Dr-
žavni predsednik Hindenburg je namreč
poklical k sebi državnega kancelarja
dr. Luthra, s katerim je imel daljši
razgovor o situaciji. Nato je imel dr-
žavni predsednik razgovore z zaupni-
kom centra ministrom dr. Braunom,
z ministrom dr. Gesslerjem, ki pa ni
astopal demokratske stranke, z zunanjim
ministrom dr. Stresemannom kakor tudi
z zaupnikom bavarske ljudske stran-
ke ministrom Stinglom. Državni pred-
sednik si je pridržal pravico, da po-
veri določeni osebi sestavo nove vlade
ter je povabil za pondeljek voditelje
centra in demokratov na razgovor,

v katerem jih bo naprosil, naj storijo
zadnje poskuse za sestavo vlade velike
koalicije.

Ako poveri državni predsednik ses-
tavo vlade M. Luthru, bi mogel ta se-
staviti le manjšinsko vlado, s čemer bi
bila končna rešitev krize le podaljšana.

Nenavaden incident v Tokiju

Tokijo, 9. januarja. s. Davi, ko se je vra-
čal regent po vsakoletni paradi čet v mesto,
je hotel braziljski poslanik prekoračiti
cesto. Navzoča množica ga je hotela pri-
tem zadržati, radi česar je prišlo do prete-
pa. V tem pretepu je poslanik ranil dva
stražnika. Japonska javnost je radi tega do-
godka zelo razburjena. Postopanje posla-
nika ne smatrajo samo za kršenje vlnosti-
temveč tudi za preziranje regenta. Kaznični
listi svetujejo braziljski vladi, naj čimprej
odpokliče poslanika.

Tudi Horthy in visoka duhovščina v komplotu falzifikatorjev

Ukrepi naše vlade. — Obremenilni dokazi za Horthyjevo in ško-
lovsko zavezništvo s falzifikatorji. — Nove aretacije visokih
dostojanstvenikov in plemenitašev. — Sramota «viteškega ro-
du» pred svetom in zgodovino.

Beograd, 9. januarja, p. V političnih kro-
gih, pa tudi v merodajnih, povzročajo vedno
večjo senzacijo nova odkritja v zadevi po-
narejevanja bankovcev na Madžarskem. Vsi
se strinjajo v tem, da se je madžarska vlad-
da s to afero silno kompromitirala in da je
s svojimi malinacijami spravila v nevarnost
varnost sveta. V tej stvari so posetili danes
zunanje ministre dr. Ninčiča poslani-
ki Češkoslovaške Seba, Francoske Grenard,
Italije Bodrero in Avstrije Hoffinger. Zve-
čer se je razširila vest, da je naša vlada že
vložila energičen protest in storila služben
korak pri madžarski vladi. V tem smislu
pišejo tudi nocojšnje «Novosti». Vas dopis-
nik je izvedel iz poučenega vira, iz zuna-
njega ministrstva, da je ta vest preuranje-
na. Kabineti in vsi merodajni krogi slede
z največjo pozornostjo razvoju preiskave
na Madžarskem, kakor bo naša vlada zavzela
svoje stališče. V vsakem primeru bo naša
kraljevina v sporazumu s ostalimi članicami
Male antante skupno nastopila proti Ma-
džarski. Govorilo se je sicer, in to so zabe-
ležili nekateri listi, da izvirajo ponarejeni
listočki iz Budimpešte. Med tem se je izka-
zalo, da to ni res. Vendar po bo Narodna
banka, kakor se čuje, v najkrajšem času
vzela iz prometa dosedanje novčance po
1000 Din in jih nadomestila z novimi.

navjšjim madžarskim družabnim krogom.
Njih aretacija se že vrši.
V ostalem se je tudi danes nadaljevalo
zasiševanje doslej aretiranih in je preiska-
va delno že zaključena. Celotni akt o dose-
dajšnjih rezultatih bo najbrž že jutri izročen
državnemu pravdnistvu.

V zvezi z najnovejšimi dogodki na Ma-
džarskem je bil zunanji minister dr. Ninčič
od 7. do 8. zvečer na dvoru, kjer ga je spre-
jel kralj v avdienci.

Danes je dospel semkaj iz Budimpešte
naš tamonjski poslanik Tihomir Popović,
da poroča vladi o veliki aferi na Madžarskem.

Po informacijah z merodajnih mest se pri-
čakuje, da bo beograjska vlada v zvezi z
ostalimi vladami Male antante po končani
preiskavi v Budimpešti napravila kolektivno
demaršo, ki naj bi dovela do spremembe
režima na Madžarskem, ali pa bodo odzve-
la, ki jih je Madžarska s svojo afero oškodova-
la, na drug način gledala, da se jim storje-
na škoda povrne.

Budimpešta, 9. januarja. r. Celotna Bu-
dimpešta živi pod strahovitim dojmom, ki
ga je v svetu izzval falzifikatorski škandal
neverjetnih dimenzij. Najsplošnejšim
francoskim policistom in detektivom, ki jih
za dobro nagrado podpirajo tudi domače
policijske moči, je uspelo v razmeroma krat-
kih dneh razkrinkati celotni falzifikatorski
komplot ter zbrati ogromno kopico važnega
materijala, ki ne obtožuje le posameznih
aristokratov, visokih državnih uradnikov in
drugih stebrov madžarske družbe, marveč
tudi aktivne politike in ministre sedanje
Bethlenove vlade. Domobranski minister
Csaky je, kakor znano, pobežnil, a danes
je Bethlen sprejel demisijo ministra Rakov-
skega. Pričakuje se, da bo vlada sama dala
aretirati Rakovskega, ker je težko kompro-
mitiran v falzifikacijskem komplotu.

Tudi Horthy ...

Toda razkritja gredo še dalje: upravičuje-
jo se slutnje, da tudi vrhovna madžarska
glava ni brez madeža in danes prodira v
glavni pričakovana senzacija, da je fran-
coskim izsledovalcem uspelo zbrati nepobit-
en material, ki težko obremenjuje samega
nosilca madžarske državne oblasti, regenta
Horthyja.

Ta strahotna činjenica, spravljena danes
v javnost, je izzvala naravnost porazen vtis
v vseh madžarskih krogih. Z gotovostjo se
zatrjuje, da je ena izmed velicil še storila
korake pri merodajnih madžarskih krogih,
da pripravi regenta Horthyja k odstopu, da
preiskava ne bi trpela od strani nosilca dr-
žavne oblasti.

... in tudi visoka duhovščina

Zelo kompromitirajoče so za regenta Hor-
thyja izjave vojaškega škofa Zadravca, ki
je bil včeraj in danes zasišan. Z zasiševa-
njem škofa Zadravca je preiskovalna komi-
sija začela stopati na prste tudi višji ma-
džarski duhovščini, o kateri obstojajo po-
zitivni dokazi sokrivde. Škof Zadravec je
priznal, da je bil informiran o ciljih falzi-
fikatorske akcije, vendar pa da se je akciji
še pravočasno odtgnil. V koliko odgovarja
njegovo ponižno izpričevanje dejstvu, bo
dokazala nadaljna preiskava vojaškega so-
dišča, kateremu je bil danes dostavljen
protokol o zasišanju škofa Zadravca pred
preiskovalnimi organi. Vsekakor pa že do-
sedanje Zadravčeve izjave zvezeji z razkri-
tanjem policijskega šefa Nadossyja vodijo
k sklepu, da je regent Horthy sam zapleten
v afero. Kajti škof Zadravec in Nadossy sta
dva najintimnejša njegova prijatelja. Poleg
njiju pa jih je še par v krogih višje ma-
džarske duhovščine...

40 nadaljnjih sokrivcev

Spičlo glavne senzacije o Horthyjevi so-
krivdi je ostalo malo manj zapaženo dej-
stvo, da so francoski policijski uradniki odk-
rili 40 nadaljnjih krivcev v komplotu fal-
zifikatorjev. Tudi teh 40 kompiev pripada

Nove momente je v preiskavi dosedanjih
krivcev prineslo današnje zasišanje upoko-
jenega generala Ludovika Haitza, ki je bil
sinoči aretiran. General v. Haitz, ki je vo-
dil pred dvema mesecema kartografski in-
stitut, je bil na podlagi obtežilnih izjav ta-
mošnjih delavcev prisiljen izpovedati, da ga
je jep rine Windischgrätz na ta način, da mu
je navajal politične cilje te akcije, pridobil
za akcijo. General Haitz je bil dobro po-
učen o vseh tehničnih delih za ponarjanje
bankovcev. Priznal je, da je bil navzoč pri
delu in ga je nadziral odnosno dajal razne
tehnične nasvete. Svoječasno je bil profesor
kartografije na Ludovikovi akademiji in je
izvrsten risar. Danes je bil zasišan tudi so-
danji vodja kartografskega zavoda vladni
nadsvetnik Kurz. Po daljšem zasiševanju
je bil pridržan v zaporu.

Manj uspešno je danes končala preiskava
na Windischgrätzovem gradiču v Sarospa-
taku. Poleg že zaplenjega obtežilnega mate-
rijala so danes našli samo še mali kovčeg
princa Windischgrätzove, zapečaten s
pečati madžarskega poslanstva na Dunaju,
v njem pa nikakih kompromitirajočih stvari.

Danes je policija tudi izpustila iz zapo-
ra ravnatelja Windischgrätzovih domov,
Halasza, ker mu je uspelo dokazati, da ni
bil v zaupnih odnosih s svojim gospodar-
jem. Deloma na osnovi Halaszevih navedb
princa Windischgrätzove, zapečaten s
pečati madžarskega poslanstva na Dunaju,
v njem pa nikakih kompromitirajočih stvari.

Glavni agent za Jugoslavijo

Detektivni so aretirali ministerijalnega
uradnika Poszonyja, o katerem je doznano,
da je bil v vrlo ozkih vezeh z glavnimi fal-
zifikatorji in s bivšim min. predsednikom
Telekyjem. Poszony je bil uradni zunanje
ga ministrstva in je bil nekaj časa pridelen
madžarskemu poslanstvu v Beogradu. Vsi
znaki kažejo, da je Poszony bil poverjenik
«probujajočih se Madžarov za Jugoslavijo»
in da je kot tak vodil razpečevanje ponar-
jenih dinarskih novčanov.

Falzifikatorji pa so preko «probujajočih
se Madžarov» imeli zveze tudi z bavarskim
«Haekenkreuzlerji». Od njih so falzifikator-
ji prejeli nekatere klišeje, izvirajoče že iz
vojnih časov, ko je nemško vrhovno povelj-
stvo nameravalo spraviti v promet ponare-
jene francoske bankovce, kar pa je prepre-
čil polom.

Dospevalo nadalje vesti, da so v komplot
zapleteni tudi podkarpatski madžarski poli-
tiki, pripadniki Češkoslovaške republike.

Bethlenova vlada je napram ogromnim
razkritjem brezmočna. Brezuspesna so vsa
njena prizadevanja, da bi pred svetom ubla-
žila škandal, ki ni samo največji v 20. sto-
letju marveč vobče edinstven v zgodovini
človeštva.

Pariz, 9. januarja. a. V Franciji prevladuje
sicer mnenje, da madžarska vlada najbrž
ni vedela za falzifikacijo francoskih tisoča-
kov, vendar pa je stala v tesni zvezi s kom-
plotom, ki so je pripravljali v svrhu stmo-
glavljenja sedanjega režima in vpostavitve
monarhije s tem, da bi prišel nadvojvoda
Albreht na prestol. Regent Horthy bi bil
rade volje pripravljen podpirati akcijo na-
dvojvode Albrehta. Pod novo vlado bi imel
falzifikator bankovcev knez Windischgrätz
postati predsednik ministrskega sveta. Na-
dalje se navaja, da je general Lazkovicz,
ki je vodil ponarejevanje bankovcev, zaup-
nik regenta Horthyja. Pristaši nadvojvode
Albrehta so imeli na razpolago narodno ar-
mado, ki šteje 27 tisoč mož, nadalje 25 tisoč
stražnikov in orožnikov ter 40 tisoč obro-
ženih madžarskih fašistov. Zarotniki so ime-
li v Savarju, blizu Budimpešte velike zaloge
municije, ki se je nahajala v nekem podjet-
ju bavarskega kneza Franca Wittelsbacha.

Policijska uradnika Benoit in Vidale sta
zopet odpotovala v Budimpešto. Doznava
se, da je bivanje obeh v Parizu bilo v glav-
nem v zvezi s tem, da si zagotovita potreb-
no diplomatsko podporo svoje vlade za no-
ve ukrepe.

Kakor se doznava, je češkoslovaška vlad-
da oficijelno sporočila svojo namero, da bo
madžarsko afero spravila pred Zvezo na-
rodov ter predlagala resno postopanje proti
Madžarski.

Ratifikacija rusko-turške pogodbe

Moskva, 9. januarja. s. Predsedstvo cen-
tralnega izvršilnega odbora Unije socialisti-
čnih sovjetskih republik je ratificiralo v
Parizu sklenjeno rusko-turško pogodbo.

Varnostni pakt na Balkanu

Beograjska «Politika» je prinesla v svoji novoletni številki kot uvodnik izjavo njenega ministra dr. Ninčiča o naši vnanji politiki v preteklem letu. V tej izjavi, ki naglašja naše miroljubne težnje, se glasi zadnji odstavek:

«Sklep locarnskega sporazuma smatramo tudi mi, kakor ostali svet, kot velik napredek za ustvaritev nove, boljše situacije v Evropi. Kar se tiče nas na Balkanu, je želeli pakt v tem istem smislu. Ali predno bi se sklenil, bi bilo potrebno, da se predhodno razpravljajo z našimi balkanskimi sosedi, ki bi jih ta pakt vezal, vsa odprta vprašanja, brez katerih rešitve bi bil tak garancijski pakt iluzoren in ne bi mogel dati onih rezultatov, radi katerih bi želel njega skleniti.»

Izjava dr. Ninčiča, osebno na navedeni pasus o balkanskem paktu, je vzbudila obilo pozornosti v vnanjem političnem svetu, kjer so svoji čas ideje balkanskega pakta pozdravili z vidnimi simpatijami. Zakaj Balkan velja vendarle še vedno kot eni kot Evrope, odkoder lahko vsak čas pridejo politična presenečenja, kjer se lahko vsak trenutek vname požar vojne. To naziranje je sicer danes vsekakor že zastarelo, gotovo na pretrganju, temelji pač na neznanstvu naših razmer. Povsem so tedaj razumljive simpatije Evrope za skleno varnostnega pakta, ki bi kot locarnski na zapadu, na Balkanu družil države v miroljubno zvezo. Se posebej pa bi bil tak pakt simpatičen Češko-slovaški, ki edina od držav Male antante ni direktno zainteresirana v balkanskih zadevah, a ki bi zelo želela, da se tu naša pozicija popolnoma zavaruje in se izboljšajo osebno naši odnosi z Bolgarijo. V tem pogledu je značilni članek, ki ga je dne 7. januarja objavila «Prager Presse» in ki se ves nanaša na uvodoma navedeni pasus Ninčičeve izjave pod naslovom «Pakt na jugu».

«Prager Presse» vidi v Ninčičevi izjavi več nego samo običajno enunciacijo; zdi se ji, da napoveduje dr. Ninčič s tem svojo inicijativo za bodoče glade ustvaritve balkanskega pakta. V razvoju političnih dogodkov na Balkanu v novejši dobi vidi dobre predznake; Jugoslavija, ki je edina odredila podpis lonsanskega mirovnega pogodbi, je sedaj sklenila mirovno prijateljsko pogodbo s Turčijo, je stopila v tesne odnose tudi z Grčijo, tako da je zdaj Bolgarija edina balkanska država, s katero po svetovni vojni še ni bilo mogoče skleniti nikake pogodbe. Toda tako v Sofiji kot v Beogradu je opaziti dobro voljo, da se pozabijo neprijetna preteklost in se ustvarijo novi odnosi v duhu idej Zveze narodov, ki naglo zmagojuje tudi na Balkanu. Posamezno so vse balkanske države izrekle svojo pripravljenost za garancijski in arbitražni pakt; upati je tedaj, da ni več daleč do ugodnih konkretnih rezultatov; o tem pričča izjava dr. Ninčiča.

Tako približno govori Ninčičeva novoletna enunciacija «Prager Presse», o kateri ni treba naglašati, koliko pomeni v vnanji politiki Češko-slovaške. Njenim željam glede varnostnega pakta na jugu

se tudi pri nas vsako pridružuje; tudi mi želimo, da se locarnski pakt ojači s slično pogodbo za vzhodni del srednje Evrope kakor tudi s tretjo za evropski jugovzhod; s tem bi bili zares postavljeni mogočni fundamenti stabilnosti sedanjega stanja v Evropi.

Domneva «Prager Presse», da pomeni Ninčičeva novoletna izjava napoved jugoslovenske inicijative v zadevi balkanskega pakta, se je pokazala pravilno. Naš poslanik se je obrnil na grško vlado, da se prično pogajanja za sklep garancijske pogodbe. Očitno hoče dr. Ninčič najprej popolnoma razčistiti odnose z Grčijo, da se nato uredi razmerje tudi do Bolgarske. Z Grčijo kljub ponovnim poskusom še vedno ni bilo mogoče obnoviti zavezniške pogodbe, zakaj še vedno niso odstranjene vse sporne točke. Problem narodne manjšine v grški Makedoniji je v poslednjem času celo povečal medsebojno nezavestnost, kakor pričajo manifestacije na našem jugu in velik odmev, ki so ga povzročile v grški in naši javnosti.

Ko se uredi razmerje do Grčije, pride na vrsto pogajanja z Bolgarijo; nedvomno si je tako razlagati korak našega zastopstva v Atenah.

Zadnji čas je k sreči opaziti več znakov, ki pričajo, da se odnosi med Sofijo in Beogradom vendarle izboljšujejo, in da smo vendarle na potu pomirjenja med Bolgari in Srbi. Toda enega ne smemo pozabiti: odnosi z Bolgarijo se lahko nenadoma, preko noči, zopet pokvarijo, dokler delujejo preko naših meja tople komitacije, ki jih pošilja iz Bolgarske v Južno Srbijo organizacija makedonstvujskih. Kadar bo srbska vlada pripravljena razčistiti ta problem, to se pravi onemogočiti delovanje makedonstvujskih preko naših meja, takrat bo položen temelj sporazumu med obema sosedoma, takrat bo sklep balkanskega pakta lahko delo.

Inicijativo za balkanski pakt so dali najprej iz Grčije; pridružili so se nato glasovi iz Rumunije, a potem je nastopila tudi Turčija ter vabila na zadevno konferenco v Carigradu. S tem da je vodilna uloga prevzela naša kraljevina, ki se ji ne more odreči prvo mesto na Balkanu, kakor je s posebnim povdankom pred nedavnim naglašala turška delegacija v Beogradu, je vprašanje balkanskega pakta stopilo v odločilni stadij. Treba bo sicer odstraniti še marsikako težavo, ali vendarle je optimizem opravičen. Tudi pred Locarnom so bile silne ovire, ali še tamkaj ob Retu niso bile nemostljive, pač tudi na našem Balkanu ne bodo. Treba pa je na vseh straneh dobre in iskrene volje.

Beograd, 9. januarja. N. S. pristojne strani se demantirajo vesti grških listov, po katerih je naš poslanik v Atenah Gavrilović ponudil Grčiji osnove balkanskega pakta. Vesti niso v tej obliki pravilne. Naša država stoji na stališču, ki ga je zunanji minister dr. Ninčič že poprej obrazložil. O konferenci v Carigradu, na kateri naj bi se razpravljalo o balkanskem paktu, ni naši vladi nič znanega.

pred pogubnim vplivom ulice. Delavska vlada se je iz tega vidika na vso moč trudila, da dvigne nivo ljudskega šolstva in ni dvoma, da se bo delavska stranka z vso silo upirala nameravanemu rušenju lastnega dela. Pri tej obrambi bo gotovo pokazala na kriče nasprotje med radodarnostjo, ki jo kaže konservativna vlada, kadar gre za vojaške ali inornarijske izdatke in med njeno skopostjo napram narodni prosveti. Delavska stranka bo tem lažje prešla v oženstvo, ker je prestala svoje notranje boje in stoji danes zopet enotna in složna.

Najtežji problem, ki čaka rešitve v novem letu, je nepobito kriza rudarske industrije. Podpora, ki jo daje vlada podjetnikom in ki poteče spomladi, ni nikaka rešitev, temveč je začasna izognitev pred katastrofo. Država ne more stalno vzdrževati s svojim denarjem težko bolnega rudarstva. Zato se bo treba odločiti k energičnim sredstvom: k znižanju produkcijskih stroškov (zmanjšanju delavskih mezd in zboljšanju proizvodnih metod) ali pa k — podržavljenju rudnikov. Znižanje mezd, ki ga zahtevajo lastniki in reakcionarni krogi, bi izzvalo orjaško borbo z združenimi milijonskimi delavskimi strokovnimi organizacijami in s celo Labour Party. Veliko vprašanje je, če si bo upala konservativna stranka, ki je sama dobila stotisoče delavskih glasov, začeti tak boj, čigar končni izid bi bil več kot dvomljiv.

Zato se vedno resneje razmotriva vprašanje podržavljenja rudnikov. V prejšnjih časih se je navajal kot glavni razlog proti podržavljenju, da je država slab gospodar. Ta pomislek je padel v trenutku, ko so se tudi privatni lastniki izkazali kot s'abi upravitelji in jim je morala država prihiti na pomoč s težko denarno podporo.

Anketna komisija, ki je dobila od vlade nalogo, da prouči angleško rudniško krizo in izdela predloge za njeno rešitev, nadaljuje svoje delo s polno paro. Zasljuje neprestano vse važnejše čimtelje in zlasti konfrontira ter kontradiktorno izprašuje zastopnike rudarskega delavstva ter velike rudniške barone. Nedavno sta bila n. pr. istočasno zaslišana znani tajnik rudarjev Cook in nič manj famozni vojvoda northumberlandski, ki je eden nenaravnih ljubiteljev ljudi pri angleških rudarjih. Mož vlee po lastni izjavi 75.000 funtov šterlinov na leto, kar je enako medji 400 rudar-

jev, ne da bi opravljal kako efektivno delo. Konfrontacija vojvode z rudarskim voditeljem je bila silno dramatična. Cook ni štedil z ostrimi besedami. Vojvoda pa je smatral za duhovito izjaviti, da za nič na svetu ne bi hotel živeti kot rudar, ravnotako kot noben rudar ne bi hotel živeti njegovega življenja. Na koncu je še poudaril, da si je nadel kot svojo prvo socijalno nalogo boj proti voditeljem socializma in labourizma.

Cela Anglija pričakuje z napetim zanimanjem pravdorek anketne komisije, katere poizvedbe in proučavanje se približujejo koncu.

Novi uspehi prosvetne politike HSS

Redukcija šolskega pouka na Tehniški srednji šoli v Ljubljani. Prosvetni minister St. Radič je ponovno govoril, da imamo v naši državi preveč gimnazij, ki vzgajajo samo nepotrebni uradniški naraščaj in uševni proletarijat in ki jih je treba nadomestiti zaradi teža s strokovnimi šolami. St. Radič svojih izjav o potrebi strokovnega šolstva ni podal samo kot prosvetni minister, ampak tudi kot šef svoje stranke. Zato bi človek pričakoval, da bo zlasti član HSS in njen g. dr. Krajač, pod čigar resort spada strokovno šolstvo, ne samo s posebno vneto odpiral to šolstvo, ampak tudi izpopolnjeval in razširil. Temu pa ni tako!

Tehniško srednjo šolo v Ljubljani je zadel z novim letom hud udarec. Z novim letom so namreč na tem zavodu v vseh 32 razredih skrajšali šolski pouk za 4 do 8 ur na teden. Najhuje pri tem je dejstvo, da ta redukcija ni bila zaukazana iz pedagoških razlogov, temveč, ker ni denarja za plačevanje učiteljev! Omenjena redukcija naj traja do uveljavljenja novega državnega proračuna, t. j. do konca šolskega leta. Za pol leta bodo dijaki Tehniške srednje šole prikrajšani na pouku, ki ga bodo le težko nadomestili pozneje. Najsramotnejše pa je, da se je ta redukcija izvršila zaradi borih 50.000 Din, kolikor znaša primanjkljaj. Še značilnejše pa je, da je ta primanjkljaj nastal zaradi birokratizma, še bolj zaradi nezadovoljnosti trgovinskega ministristva, ki ni izvršilo pravočasno imenovanja učiteljev.

Navedeno je dokaz, da na odločilnih mestih nimajo pravega razumevanja za potrebe strokovnega šolstva. Proti zmanjšanju teža šolstva naša javnost ogorčeno protestira, naloga vseh zainteresiranih krogov pa je, da z odločno intervencijo takoj ustavijo redukcijo pouka na Tehniški srednji šoli v Ljubljani!

Zatiranje slovenske inteligence v Italiji

Suspendiranje štirih slovenskih odvetnikov.

Gorica, 9. januarja.

V znani disciplinarni zadevi proti gorškim slovenskim odvetnikom dr. Gaberščaku, dr. Podgorniku, dr. Orlu in svetniku Mašeri, ki niso prispevali k prostovoljni dolarski zbirki, je disciplinarni svet gorške odvetniške zbornice na današnji razpravilni seansi vsi imenovane štiri odvetnike na šestmesečno suspendirjal. To pomeni, da šest mesecev ne bodo smeli izvrševati svojega poklica in da vsled tega izgube svojo klijentelo.

Znano je, da mnogo italijanskih odvetnikov ni prispevalo k prostovoljni dolarski zbirki, a v celi Italiji se ni proti nikomur postopalo disciplinarnim potom, kakor samo proti našim štirim rojakom. To dokazuje, da je kaznovanje naših rojakov samo čin narodne neustrpnosti z namenom, da se še bolj zatire slovensko razumnost v Italiji.

Disciplinarni svet zbornice je bil ves čas pod stalnim pritiskom fašistske organizacije in državnih oblasti. Policijski komisar Diaz je neprestano skozi par tednov obdeloval predsedstvo disciplinarnega sveta in zahteval stroge odredbe. Podoben pritisk je izhajal tudi od državnega pravdnštva. Disciplinarni svet je sodil očitno pod vplivom terora. Pretlo se je celo, da bo v slučaju oprostitve imenovanih slovenskih odvetnikov razpuščena odvetniška zbornica v Gorici.

Kazen šestmesečne suspendizije pomenja gospodarsko uničenje vseh štirih odvetnikov samo zaradi tega, ker niso prispevali v dolarsko zbirko. Iz tega jasno sledi, koliko je bila ta zbirka prostovoljna.

Politične beležke

+ I. seveda. Skofje so zopet zavrneli Akcijo za vzpostavitev države Sv. Stefana vodita klerikalna in krščansko-socialna stranka na Madžarskem. «Apostolskega» kralja habsburskega nazaj dobiti, to je ideal madžarskih klerikalcev, t. j. eksponentov vatikanske politike v Pešti. Brez dovoljenja iz Rima in sporazumno s sv. stolico ne bi mo el madžarski episkopat pomagati pri delu, ki ogroža mirovno zgodovino in je naperjeno v prvi vrsti proti Jugoslaviji in Češko-slovaški. Zato na je bila ta gosnoda tudi zvrven pri ponarejaljskih sletkih, ki je hotela spraviti Habshurga na madžarski prestol in nato prijeti krenko ofenzivo proti Jugoslaviji in Češko-slovaški. Ta akcija ne pomenja in stvarri nič drugega, kot prinaravo nove krave volne. Ti dogodki so nov čokaz, kakšen duh vlada proti nam v Rimu. Skofje Jugoslavije se brez potrebe vti-

kajo v domačo politiko, ki nič noče njim. ne katoliški veri. Naj bi raje povedali svoji gospodi v Rimu in duhovnim bratom v Pešti, naj se nehajo udeleževati skupno s fašističnim Rimom vsakega sovražnega dejanja proti obstoju naše države.

+ Kako bomo dosegli znižanje davkov? Znatno znižanje davkov bomo dosegli je na ta način, pravi «Kmetjski list», če bo Pucljeva-Prepeluhova zveza dobila čim več sornišljenikov za «veliko bitko», ki jo bife sedaj poslanec Puclji v Radičevi torbi za izenačenje davkov. «Kmetjski list» je že pred tedni pisal, da za Radičom in za Pucljem vse dere. Izenačenja in znižanja davkov pa vseeno še ni dasiravno ni nobenega nasprotnika v tem pogledu. Zdi se nam, da posl. Puclji preveč napreduje v obljubah. Doslej še nismo videli obljubljenih drobtin, pa bi bilo prav, da bi nam najprej te pokazal, če hoče, da mu bo kdo verjel v njegovo znižanje davkov pri državnem proračunu, ki je za 3 milijarde povečan. Mogoče bi imel posl. Puclji na ta način več uspeha pri nabiranju sornišljenikov, ki jih ima baje njegova stranka po pisavi «Kmetjskega lista», v Sloveniji že »precej nad 100 % celokupnega prebivalstva.

+ «Krščansko delavstvo» kliče SLS na pomoč radi grehov vlade, ki pa so samo posledica prejšnjih grehov SI S. Ta stranka se je v Beogradu borila proti cirilici in zagovarjala naši državi nasprotne zahteve Vatikana. S tem je upropastila vpliv slovenskih glasov in odprla pot politiki RR, ki je našim krajem očitno sovražna. «Krščansko delavstvo» je že mnogokrat šlo po konstant v ogenj za SLS in sedaj naj ji bo znova za politično pripravo. Kadar pa treha temu delavstvu dati vpliva v odločilnih zadevah, se pri SLS ušesa in žepi zapro. Tako je bilo in tako ostane pri škofovi stranki vekomaj. Amen.

+ Upokojenci in minister St. Radič. «Upokojenec» od 8. t. m. poroča, da so ob priliki mariborskega radičevskega shoda bil pri St. Radiču štirje starčki s 70, 76, 80, oziroma 86 leti, ki so skromno prosili za izenačenje kronskih penzij v dinarje. Radič je polnih ust izjavil, da bo takoj vse uredil, ker dobro ve, da je celo finančni minister prijatelj upokojencev, penzionistov pa, ki niso imeli 35 let službe, se bo poklicalo v službo nazaj ali pa izgube penzijo. G. Radič je od tistega časa že veliko nepotrebnega govoril v ministrskem svetu, a o upokojencih ni rekel še ničesar. Da pa se spozna prijateljstvo ministra financ nam upokojencem, eva dokaza: Za meseca junija je klub SDS sklenil, da brez prevzede kronskih penzij v dinarje ne more glasovati za dvanajstine. Pri tozadavnih pogajanjih je finančni minister končno pristal na to, da bo v jesenskih dvanajstih sam predlajal potrebni kredit. Med tem je padla vlada in na mesto 22 samostojnih demokratov je stopilo 56 radičevcev. Ti so niso zavzeli za upokojence, finančni minister pa je obljubo poži. Kar se tiče upoklica «mlajših upokojencev» je Radič pozabil, da pri nas sploh ni upokojencev, ki so brez zakonito predpisane in dovoljene vzroka šli prostovoljno v pokoj. Kar je pa zadnja leta upokojencev prosilo za reaktiviranje, so bili vsi odbiti. Govori se, da bo 40 tisoč uradnikov reduciranih, t. j. novih upokojencev bo mnogo tisoč!

+ Zakaj mora biti vsa Radičeva družina v ministrstvu prosvete? «Jutro» je ugotovilo, da je bila javnost hudo presenečena, ker je Radič celokupno sorodstvo imenoval v državno službo. «Kmetjski list» piše sedaj, da je taka pisava «Jutra» brezsrčna surovost, ker je St. Radič po nemali zaslugi Pribičevića, ki ga je dal pred leti več v ječo, danes popolnoma slep. Kdor na je slep, mora imeti nekoga, ki ga vodi. In sreča za Radiča je, da ima ženo, ki povsod spremlja svojega moža. Radič je poklical v ministrstvo zeta in hčer, ker so v njegovem ministrstvu skoro sami samostojni demokrati, ki poskušajo podtakniti oslepelemu Radiču v podpis akte, ki bi jih nikdar ne podpisal, če bi mogel s svojimi očmi hitro brati. Sedaj mu pa zet in hčerka pomagata in sa varujeta pred zločinskimi podvalami. Komu pa naj bi se zaupal Radič, če ne svojim sorodnikom, vprauje Pucljevo glasilo. Na to vprašanje tale odgovor: «Puclji naj bi se zaupal. Puclji! Kar se ostalih trditve «Kmetjskega lista» tiče, pa smo mnenja, da ni izključeno, da bo samostojne demokrate še obdolžil, kako so Radiču »podvalili» vse nove odredbe prosvetnega ministristva, proti katerim protestira javnost. Mogoče jih bo obdolžil, da so Radiču »podvalili» tudi izjave na shodih, ki jih je pozneje demantiral in da so sploh samostojni demokrati krivi, ker je St. Radič na svetu. In ni izključeno, da jih bo najzadnje še obdolžil, da so tudi krivi Pucljeve sletnote, ker so mu premalo odpirali oči. Proti zadnjemu očitku pa se že danes zavarujemo, zakaj proti duševni sletnoti posl. Puclji ni nobenega leka. Nadaljno polemiko smo izročili kolegi Macafizlju.

Mladinska organizacija

«Edinost» Hrastnik je imela 3. t. m. ustanovni občni zbor v gostilniških prostorih g. Dolinskega. Soba je bila polna mladine, ki je razno sledila poročilom pripravilnega odhoda. «Zvezo» je zastopal hr. Simovce, ki je orisal pomen in bodoče delo organizacije. Predednikom je bil zopet izvoljen hr. Dolanc in večinoma prejšnji pripravljajni odbor. Odbor je ustanovnega zbora so upriporili hr. Lepo Vidov, ki je uspela sijajno, in hr. Jerminec, ki se potrditi, da je bil v ustanovnem zboru. Dvorana je bila razpoložljiva, do nje ni dobil več sedeža. Pohvalno so menili, da je šel društvu

vsekakor na roko tudi konzorcij «Narodnega doma». Bratje in sestrel Začetek je dober in želimo, da ne krenete s te poti. Zdravo!

«Edinost» Ljubljani. Vse člane občesamno, da začnemo v kratkem zopet z rednimi javnimi vsch sekcij in da pazijo v rubriki «Mladinska organizacija» na poziv. Centralno tajništvo ZDM. v Ljubljani opozarja vse organizacije «Ednosti», da skličejo tekoni januarja in začetkom februarja svoje redne občne zbore ter jih javijo v Ljubljano. Z novim letom se brez izjeme uvedejo plačilne marke za vse organizacije. Vsi dopisi naj se sedaj pošiljajo direktno na tajništvo SDS, Kazino II, kjer posluje tudi tajnik ZDM.

Sokol

Sokol Štepanja vas. Članski sestanek v svrhu sestave kandidatske liste za občni zbor se vrši v ponedeljek 11. t. m. ob pol 8. uri zvečer v gostilni brata Antona Novaka. — Redni občni zbor pa se vrši v nedeljo 17. t. m. točno ob 2. uri popoldne v telovadnici (pri bratu Anžiču (Soržu)). Pozivamo bratsko članstvo, da se sestanka in občnega zbora sigurno udeleži. Zdravo! Odbor. 30/n

Sokolsko društvo v Stražišču ima svoj letni občni zbor v soboto dne 16. januarja ob pol 8. zvečer v posvetovalnici Sokolskega doma z običajnim dnevnim redom.

Kratke brzojavke iz vsega sveta

Potres v Italiji.

Reggio di Calabria, 9. januarja e. Iz Casola in Cittanuove poročajo, da so tamkaj dne 8. t. m. okrog 21. čutili precej močan potresni sunek, ki ga je spremljalo votlo podzemsko bobnenje.

Proti komunistični propagandi v Angliji. London, 9. januarja d. Vlada je odredila strogo preiskavo na vsaki sovetski ladji, ki bo pristala v kakem angleškem pristanišču. Prva preiskava se je izvršila na ladji «Ithca», ki je včeraj pristala v Millwallu.

Parnik pogorel.

Hamburg, 9. januarja. d. Nemški parnik «Lotte Leonhard» je med vožnjo iz Sayanaha v Hamburg na odprtem morju zgorel. Stevilo človeških žrtev še ni znano.

Zanimiva aretacija kanonika.

Rim, 9. januarja. d. V kraju San Giovanni di Rotondo so aretirali kanonika Mischia, ker je hotel nekoga turinskega profesorja pokupiti, da bi izdal knjigo, v kateri naj bi ovrgel legende o svetem življenju kapucina Pija v tamšnjem samostanu.

Volkilski ameriški zrakoplov

Newyork, 9. januarja d. Zrakoplovna družba v Dearbornu namerava zgraditi velikanski zrakoplov, ki bo skoraj trikrat večji kot je bil ponosrečeni «Shenandoah». Zrakoplov ki bo zgrajen za trgovski promet, se bo lažko v 48 urah uredil za vojaško službo.

Katastrofalna poplava v Mehiki

Newyork, 9. januarja d. V okolici Santiaga in Quintana v zapadni Mehiki je nastala grozna poplava, ki je zahtevala 500 človeških življenj ter je povzročila nad tri milijone škode.

Prijateljska pogodba med Svico in Turčijo Bern, 9. januarja. t. Med Svico in Turčijo je bila sklenjena prijateljska pogodba, ki ureja medsebojne trgovinske in konzularne odnose. Pogodba je sklenjena za nedoločten čas.

Člani francoske narodne obrambe

Pariz, 9. januarja t. Za člane vrhovnega vojaškega sveta za tekoče leto so imenovani general Joffre, Foch, Petain, Lyautey, Franchet d'Esperey in Fayolle, nadalje divizijski general Goureaud, Berthelot Guillaumat, Deheney, Rollet, Dupont, Targe, Degoutte in Weigand.

Prepovedan uvoz žita v Ameriko.

Washington, 9. januarja t. Državni tajnik za poljedelstvo je prepovedal uvoz žita iz Indije, Japonske, Kitajske, Avstralije, južne Afrike, Italije in Španije.

Justifikacija mehičanskega generala.

London, 9. januarja. t. Bivši mehičanski general Crispino Anzaldo je bil v Las Cruzos brez procesa justificiran, ker je bil obtožen, da je skupno s Huerto pripravil prevrat.

Mussolinijeva pogajanja z Vatikanom

Pariz, 9. januarja. t. Havas poroča iz Rima, da namerava Mussolini pričeti pogajanja s papežem v svrhu ureditve odnosajev med vladjo in Vatikanom. Papeži naj bi ostal ni lastniki Vatikana in Castel Gandofa, kjer naj bi veljala absolutna papeževa suvereniteta. Mussolini upa na ugoden izid pogajanj že v tekočem letu.

Zarota v Ukrajni.

Moskva, 9. januarja. t. Ukrajinska policija je aretirala več oseb, ki so obdolžene zvez z generaiom Vranglom. Baje so pripravljali tudi izkrcanje rumunskih čet na Krimu.

Vezuv še vedno bruh

Rim, 9. januarja. k. Po zadnjih poročilih observatorija na Vezuvu se je delovanje Vezuva danes zopet stopnjevalo. Na južni strani žrela se je izlila 5—15 m široka žareča reka lave, ki je dosedaj dolga kakih 300 metrov. Hitrost te reke znaša v početku 4 m v sekundi. Severni izliv žrela deluje še bolj počasi in tvori več rek. Eruptivno delovanje Vezuva je impozantno. Od časa do časa se dvigajo v zrak visoki ognjeni stebri. Ti pojavi se odgrajajo v notranosti velikega žrela in ne pomenijo nevarnosti za kraje ob gorl.

«Tribuna» piše: Prizor, ki ga nudi sedaj Vezuv, je krassen in očarajoč. Iz žrel se dvigajo zelenkasti in rumenkasti dimi. Zaradi stebri se zdijo kot velike granate, ki se pri padcu na zemljo, razletijo v tisoče sraket in blestečih zvezd. Iz vseh strani žrela se dviga dim.

Naši kraji in ljudje

Ob tridesetletnici trboveljske posojilnice

Trbovlje, 10. januarja.

Letos praznuje trboveljska napredna posojilnica tridesetletnico svojega obstoja. Izmed takratnih ustanovnikov gg.: Petra Erjavca, župnika; Ferdinanda Roša, veleposestnika; Franca Kalana, posestnika; Antona Volavška, posestnika; Franca Polaka, veleposestnika; Josipa Molla, posestnika in trgovca ter Jože Goropevskega, posestnika, živita samo še slednja dva: 82letni g. Josip Moll in 64letni g. Josip Goropevšek, oba kremenita, zavedna naša moža, katerih slike prinašamo v današnji številki «Jutra».

večji del savskega pristanišča. Ukrcavanje se vrši le z velikimi težavami, s pomočjo improviziranih mostov. V pristanišču je doseglja voda 556 cm, narašča pa Sava v Beogradu dnevno za 11 centimetrov.

Tudi na donavski strani je voda že poplavila prve ceste. Obrežje do vasi Višnjice je večinoma pod vodo, nevarnost pa postaja še vedno večja, ker narašča neprestano tudi Tisa.

Uprava šole za dojljice in gojiteljice zdravja v Valjevu

Uprava šole za dojljice in gojiteljice zdravja v Valjevu sprejme dne 1. marca t. l. 15 učenk.

Učenke smejo biti stare 18—30 let. Izkazati se morajo, da so dovršile dva gimnazijska razreda ali temu odgovarjajočo drugo šolo. Biti morajo zdrave, npravnstveno neporečne in jugoslovenske državljanke. Za vse to treba priložiti potrebne svedočbe.

Solanje traja dve leti. Po uspešno položenem končnem izpitu dobe učenke diplomu, ki jim daje pravico na službo v državnih in samoupravnih sanitetnih ustanovah in v privatni praksi kot kvalificirane bolničarke.

V državni službi se uvrste med uradnice tretje kategorije ter dobe kot prvo plačo najmanj 800 Din mesečno, a v bolnišnicah še brezplačno stanovanje s hrano.

Učenke, sprejete v to šolo, žive v inter-

natu, kjer imajo brezplačno: stanovanje, hrano in pouk ter 100—150 Din mesečno pomoči.

Vsaka učenka se mora obvezati, da je pripravljena v šoli izpolnjevati vse šolske predpise, pravila in naredbes. Dalje, da bo če po končanem šolanju služiti najmanj dve leti ondi, kamor jo odredi Društvo Crvenog Krsta ter da se vedno odzove zahtevi Društva Crvenog Krsta v vojni in v miru, kjer bo potreba in bo takrat plačana uslužbenka Društva C. K.

Vsaka sprejeta učenka mora dati izjavo, ki ji jo pošlje šola.

Prijavo z vsemi svedočbami (šolsko, zdravniško in npravnstveno izpričevalo, krstni list ter od občine potrđilo o državljanstvu) naj pošlje vsaka prosilka naravnost «Upravi Škole za Nudilje i Čuvarice Zdravlja v Valjevu» — najdalje do 20. januarja 1926.

Gojenke, ki po svoji krivdi izostanejo iz šole ali ne položijo izpita, se morajo obvezati s potrdilom roditeljev, da bodo služile še enkrat tako dolgo kot so bile v šoli kot navadne bolničarke ali dnevničarke v službi kake ustanove, ki jo določi Društvo Crvenog Krsta.

Sprejete učenke so prvih 30 dni začasno; podvrčete se imajo komisijem pregledu v šoli; kadar so sprejete, postanejo stalne gojenke, druge pa se vrnejo domov.

Obleko in perilo prinese vsaka učenka seboj, nekaj tega pa dobi tudi v šoli.

Odbor «Splošnega ženskega društva v Ljubljani»

Letos se je skoraj vseh posestnikov v Hrastniku v svrhu ustanovitve posojilnice v trboveljski občini. Trboveljčani so hoteli, da bi bil sedež v Trbovljah, Hrastničani in Dolčani pa na Dolu. Ker so trdili, da bo za posojilnico mnogo boljše, če bo na Dolu, so se zavezali posestniki iz Trbovelj, da bodo počakali s posojilnico v Trbovljah eno leto. Naslednjega leta so jo tudi res ustanovili. Člani načelstva so bili v začetku vsi zgoraj imenovani.

V začetku l. 1896. je bilo posojilnici ukrajenih 1600 goldinarjev, za tedanje čase pač velika vsota. Tatove so sicer kmalu dobili, toda ne denarja. Člani načelstva so zato delali brezplačno tri leta, da so pokrili primanjkljaj. Pri svojem delu za obč. blagor so morali marsikaj pretrpeti, lotilo se jih je celo malodušje, končno pa so le vzdržali. Načelnik posojilnice je bil do svoje smrti župnik Peter Erjavec, za njim pa g. Moll, ki ji še danes načeluje zdrav in krepak.

Okoli l. 1905. so osnovali klerikalci na vzpodbudo takratnega kaplana Lončariča proti volji župnika Erjavca svojo posojilnico. Vendar pa ni nič opravila, ker je še danes naša posojilnica veliko bolj močna od klerikalne in imajo ljudje tudi neprimerno večje zaupanje vanjo kot pa v klerikalno. Do danes ni še namrcu pregnala niti enega posestnika s posestva, plačati pa je moral samo en porok svoto, ki jo je žiriral in še tedaj radi nenadne smrti dolžnika. Lansko leto je imela posojilnica preko 5 milijonov dinarjev prometa.

Posojilnica je nastanjena sredi Trbovelj v občinski hiši, katero so hoteli pred kratkim dobiti v svojo last klerikalci, pa jim ni šlo. Priključena je Zadružni zvezi v Celju. V sedanjem načelstvu so sledeči gg.: Josip Moll, posestnik in trgovec, Gustav Vodušek, posestnik in gerent, Anton Kuhar, učitelj, Josip Kunej, poštar, Franc Dežman, veletrgovec, Ivan Pust, posestnik in Josip Goropevšek, posestnik.

Povodenj v Srbiji in Vojvodini

Poplava v Beogradu.

V Vojvodini in Srbiji so zadnje dni večje reke, posebno Donava, Tisa in Sava radi deževja zopet močno narasle in mestoma že prestopile bregove. Pri Zemunu je doseglja voda 615 cm in manjka samo še 50 cm, da doseže obrežje. Pri Novem Sadu za enkrat še ne obstoja nevarnost, čeprav je voda dosegla že maksimum. Med Zemunom, Beogradom in Pančevom, na banaski strani, se je voda tako močno razlila, da je podobna jezeru. Vasi Ovcje in Vorča sta pod vodo. Dva vlačilca sta bila poslana prebivalcem na pomoč. Telefonska zveza s Pančevom je pretrpana, ker je voda odnesla telefonske droge.

Sava narašča posebno pri Beogradu. Ves levi breg do železniške proge Beograd-Zemun je pod vodo. Kopalnišča ob Savi so poplavljeni do streh. Na nekaterih krajih je voda udrila v hiše in poplavlila lokale in stanovanja. Prodrla je skoro do hotela Bristol in poplavlila tudi Carinsko ulico. Pod vodo je tudi

K pogrebu Ivana Kneza

V petek, 8. t. m. ob 3. popoldne se je vršil izpred glavnega kolodvora v Ljubljani veličasten pogreb pokojnega predsednika Zbornice za trgovino, industrijo in obrt Ivana Kneza. Tik postajnega prslopa je stal črno drapiran voz poln cvetja in vencev s krsto pokojnika.

Inozemski nameščenci!

V smislu naredbes ministrstva za soc. politiko z dne 18. XII. 1925. imajo vsi delodajalci, ki so l. januarja 1926. zaposlovali inozemske delavce ali nameščence, predložiti pristojni inšpekciji dela do 31. januarja seznam vseh dne 1. januarja 1926. pri njih zaposlenih inozemcev. Za inozemce se smatrajo v smislu gornje naredbes tudi vsi begunci slovenske, hrvatske in srbske narodnosti, bodisi iz Italije ali iz Koroške, ali pa od drugod, ter tudi vsi ruski begunci, oziroma bivši vojni ujetniki, ki dosedaj še niso naši državljanji, čeprav so za naše državljanstvo zaprosili; nadalje tudi oni inozemci, ki so zaposleni na našem ozemlju že pred 14. VI. 1922. Prijavo inozemcev je izvršiti brezpogojno in v vsakem slučaju, tudi ako se je zanje pri pristojni inšpekciji dela zaprosilo, ter tudi, ako se je že izdalo kako dovoljenje. Predložiti seznami inozemcev naj vsebujejo poleg imena, rojstnih, domovinskih, državljanjskih in narodnostnih podatkov inozemcev še navedbo, v kaki lastnosti in od kdaj je poedini inozemec zaposlen pri sedanjem delodajalcu, ter odkdaj je sploh zaposlen na našem ozemlju, ter ako ima delodajalec dovoljenje za zaposlovanje od ministrstva za soc. politiko, oziroma, če je predložil tozadevno prošnjo pristojni inšpekciji dela. Tako sestavljen seznam je vpsolati za mariborsko oblast najdalje do 31. I. 1926. oblastni inšpekciji dela v Mariboru, sicer bi slednja postopala s kaznjajo 100—3000 Din. Omenja se, da

gornja prijava, ki je kolka prosta, ne nadomešča prošnje za dovoljenje zaposlovanja inozemcev, ter je isto posebej vložiti pri čemur se opozarja na novi pravilnik o zaposlovanju inozemskih delavcev (Uradni list št. 108 z dne 7. XII. 1925.) Opozarja se tudi, da se mora vsaka sprememba v stanju inozemcev v roku treh dni javiti inšpekciji dela.

Iz slovenskih kolonij v Ameriki

Chicago, sredi decembra 1925. Volitve v Minnesoti.

Dne 8. decembra so bile volitve v državi Minnesoti za mestne občinske svete. Slovenci po takozvanem Iron Rangu (pokrajina, v katerih kopljejo železno rudo) so pokazali veliko solidarnost. Zmagali so s svojimi kandidati po več mestih in vaseh. V Elyju je bil ponovno izvoljen za mestnega razsodnika Marko Zoretič. Ravno tam sta bila tudi izvoljena Joe Komatar in Steve Banovec. Rojak Louis Hočevnar je bil izvoljen za mestnega župana v Aurori. Do bil je pretežno večino glasov deloma zato, ker je naseljenih tam veliko Slovencev, deloma pa tudi radi priljubljenosti pri naseljenikih drugih narodnosti. Za mestna nadzornika sta bila izvoljena tudi Slovenca Mikulič in Simonič. Istotam je bil izvoljen v občinsko za-

HARRY LIEDTKE kot grof Cola Lotte Neumann kot „ŽENA ZA 24 UR“
Vsled velikega smeha prosimo p. n. obiskovalce, da prineso k predstavi robec za solze smeha!!! Danes zadnjokrat!!!
Predstave ob nedeljah ob pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri — Ob delavnikih ob 4., pol 6., pol 8. in 9. uri — **Ceno navadno!** — Madni vstop dovoljen samo k predstavam, ki ko rčajo pred 8. uro zvečer.
Kino „Ljubljanski dvor“ Tel. 730.

stopstvo Louis Campa. V Buhlu so izvolil Johna Kočevarja.

Uspehi pri volitvah v Minnesoti pa nikakor niso zadostni. Veliko je po Iron Rangu naselišč, kjer Slovenci tvorijo večino prebivalstva, zastopani pa so vendarle kot manjšina. Opažati je vendar, da prihaja med rojake samozavest. Pri prihodnjih volitvah bodo imeli najbrž še boljše uspehe.

Knjige.
Jugoslovenska delavska tiskovna družba s sedežem v Chicagu je izdala svoj dvanajsti letnik «Ameriškega družinskega koledarja». Koledar za leto 1926. je, kakor prejšnja leta, bogat na slikah ter ima lepo zbirko povesti in pesmi, ki so jih deloma prispevali ameriški delavci sami, nekoliko pa tudi pisatelji iz domovine. «Ameriški družinski koledar» je med Slovenci v Ameriki najbolj popularno delo te vrste in ga tiskovna družba tudi največ razpeča.

«Slovensko - ameriški koledar» je ime drugi slični knjigi, ki jo je izdala tiskarna «Glasa Naroda» v New Yorku. Tudi ta koledar izhaja že dalj časa vsako leto, vendar ni tako popularen kot prejšnji. Letos ima Sakserjev (Glas Naroda) koledar precej bogato vsebino s slikami.

Še neki drug koledar je bil izdan v slovenski koloniji mesta Milwaukee v državi Wisconsin. Tega so pa izdali komunisti, ki očitno hočejo konkurrirati Jugoslovenski delavski tiskovni družbi v Chicagu. Komunisti tudi izdajajo v Milwaukee svoj tednik «Delavska Slovenija», kateri je omogočil izdajo koledarja. S sličnimi tiskovinami hočejo hrvatski komunisti v Ameriki razširiti svoje ideje med slovenskimi delavci. Vzlic krepki gmotni podpori pa ni opažati najmanjšega uspeha.

«Jugoslovensko gledališče.»

V Chicagu se zadnje čase nahaja jugoslovenski operni pevec profesor Zarko Savič, ki je bil že intendant opernega gledališča v Monakovem in je pel v Beogradu, Zagrebu in drugod. V Chicagu je prišel s posebnim namenom, da agitira za Jugoslav National Theatre, organizacija, ki je bila pred kratkim ustanovljena v New Yorku. On nabira slovenske in druge jugoslovenske mladeniče in dekleta, ki žele postati profesionalni igralci, da se pridružijo organizaciji, se podvrčijo poučevanju in postanejo člani potovalnega gledališča po Ameriki z gornjim imenom.

V propagandne svrhe je 20. decembra v čikaški Sokolski dvorani jugoslovenski koncert, pri katerem bo največ pel Savič sam različne slovenske, hrvatske in druge koncertne komade. Po koncertu bo pa konferenca, nekakša diskusija za propagando novemu gledališču.

Zalosten dogodek na slovenski farmi.

Na farmi v selu Farley (država Iowa) je kmetoval rojak John Dolenc. Imel ni veliko sveta, zato je obdelal še nekaj sveta svojega tasta. Posadila sta koruze po dogovoru, da bosta delila pridelek na vsakega polovico. Koruza pa še ni bila pospravljena, ko je Dolenc tast spustil na nilvo živino. Dolenc je šel s psom na nilvo, da prežene živino, kar pa je tasta razjarilo, da je popadel puško in šel nad Dolenca. Vnel se je prepir, med katerim je tast sprožil puško. Dolenc je bil zalet v pljuča. Prišel je še domov, a poklicani zdravnik mu ni mogel pomagati. Pokojni Dolenc je bil doma iz Borovnice na Notranjskem.

Nesreča s truckom.

V Henryetti, Oklahomi, se je peljato petnajst delavcev na trucku (tovornem avtomobilu) k seji strokovne organizacije. Pripetila pa se je nesreča, truck se je prevrnil in ostali so deloma pobiti, deloma pa težko ranjeni. Neki Morcerez iz Kočevja je v brezupnem stanju, Bombač je pa menda že izdihnil. Oba ponesrečenca sta imela družini.

Kultura.

Dramsko društvo «Ivan Cankar» v Clevelandu igra Gorkega dramo «Na dnu» in veseligrig «Cigani». V Lasallu igrajo «Špansko muho». Mladina petih slovenskih društev S. N. P. J. v Chicagu ima skupno božično zabavo s petjem in deklamacijami. Enako zabavo ima slovenska mladina v Clevelandu, katera pohaja v šolo v Slovenski narodni dom.

Umrli rojaki.

Srčnemu krču je podlegel Frank Cestnik v Forest Cityju, Pa. Star je bil 63 let in doma iz Borovnice. — Martin Seruga, 54letni delavec iz Ptujске gore. — Upravnik dnevnika «Glas Naroda» v New Yorku, rojak Janez Derčar, doma iz Ribnice, je umrl v starosti 54 let. — V starosti 44 let je izdihnila Franca Pajsar, doma iz Podlippe pri Vrhniki. Živela je v Wankezanu, Ill. — Iz Sevice na Notranjskem je umrl rojak Martin Vodopivec. Star je bil 53 let in živel v Clevelandu. — V Fredericktownu, Coloradu, je izdihnil Frank Marolt v starosti 57 let, doma je bil v vasi Brege pri Krškem. — Umrila je tudi Frances Papež roj. Demšar, doma iz Škofje Loke, stara 45 let.

Praktičnost našega kovanege drobža

Naš novi kovani drobž je mnogim všeč, nekaterim so novci pretežki, drugim so 50parski premajhni itd. Lahko pa smo z vsemi zadovoljni — in zakaj? Dvodinarski novček tehta točno 10 g ali 1 dkg. Dinarski novček tehta točno polovico prvga — 5 g in 50parski novček zopet polovico dinarja, t. j. 2 in pol grama. Tako ima dvodinarski novček štirikratno težo 50parskega ali dvokratno težo dinarskega novca. Teža tega drobža je tako točna, da naši novi kovani novci nadkriljujejo navadne trgovske uteže. Ugotovil sem pri dvo dinarskih novcih največjo razliko do 3 desetinke grama.

Kako priročno se torej lahko uporabljajo dvodinarski novci kot uteži! Sto jih gre na kilogram, 50 komadov tehta pol kilograma in 25 komadov četrt kilograma. Dinarski novci pa dajo 5gramski utež. Takoj se torej pokaže praktičnost našega novega kovanege drobža. Naše kuharice lahko uporabljajo te uteže pri sestavljanju raznih kuharskih receptov. Težo navadnih pisem do 20 g nam bosta določala 2 dvodinarska novca. Tudi za slepce je kovani drobž velika dohrota. Igrale ga otipajo in spoznajo njegovo vrednost. Povaljan papir je bil kot drobž zanje vedno zagonetka in muka.

Hvalevredna je bila misel, da so upoštevali pri vrednosti drobža njegovo težo in jo spravili v sklad z metriskimi utežmi. Pričakovati je, da se obnese tudi zlitina novcev glede trpežnosti, svila, snaznosti in lahke razkužbe. Pripomniti naj še o podobni našega kralja na novcih. Dobra je in monumentalna. Nekateri trde, da sličnost ni popolna. Manjka pač ščipalnik, ki je za kralja Aleksandra značilen in za navadnega gledalca odločilen za sličnost. Kipar je udalnil v glavo one rimsko - cesarske poteze, ki značijo dostojanstvo in monumentalnost, kakršno kažejo rimski novci iz najsijajnejše klasične dobe. Lep in praktičen je naš novi kovani drobž. Numizmatik iz Kamnika.

Volitev v Delavsko zbornico in klerikalci

Iz delavskih krogov smo prejeli:

Čim bolj se bliža h koncu rok vlaganja kandidatskih list za volitve v Delavsko zbornico, tem večja postaja nervoznost v klerikalnih vrstah. Kolikor je znano, klerikalci svoje liste še niso vložili, in sicer predvsem zaradi tega, ker sta si bila v laseh Jugoslovenska strokovna zveza ter tajnik SLS (Glabrovšek zaradi vprašanja, kdo naj bi bil nosilec liste. Preteklo nedeljo so imeli krščanski socialci nekak zaupniški shod, na katerem so predložili svojo kandidatsko listo in predlagali za njenega nosilca glavnega urednika «Slovenca» Fr. Terseglava. Predlagani nosilec klerikalne kandidatske liste pa ima slabe izkušnje še iz za zadnjih skupščinskih volitev in se je odločno uprl, da bi prevzel kandidaturu na prvem mestu. Dasi ta stvar še ni bila poravnana, je te dni Jugoslovenska strokovna zveza začela razpošiljati po Ljubljani okrožnico, v kateri se navajajo navodila za volitve in se tudi omenja, da je nosilec kandidatske liste Fr. Terseglav. Ker je glavni činitelj v agitacijskem odboru Jugoslov. strokovne zveze tajnik SLS Gabrovšek, je bilo seveda pričakovati, da se bo Fr. Terseglav končno le vdal. To se je tudi zgodilo zadnji hip z osebnim posredovanjem vrhovnega šefa klerikalne stranke dr. Korošca.

Za razmerje med SLS in Jugoslov. strokovno zvezo je značilno, da je ta zveza morala svojo agitacijsko pisarno prenesti v glavno tajništvo SLS, in sicer samo zaradi tega, da ima SLS njegovo vodstvo popolnoma v svojih rokah. Ni namreč dolgo od tega, ko je vodstvo SLS na posredovanje tajnika Gabrovškega odvzelo Jugoslov. strokovni zvezi podporo, ki jo ji je dajalo vsak mesec. To se je zgodilo namenoma, da je došlo vodstvo poslov JSZ pod kontrolo tajništva SLS, in danes dela tajnik Gabrovšek roko v roki z onimi, ki so imeli še nedavno prepovedan vstop

Danes prvič v Jugoslaviji! **Danes prvič v Jugoslaviji!**
— CIRKUS MARCCO —
Do skrajnosti napeti in velezanimivi doživljaji cirkuških artistov, sijajno prikazani v šestih velikih dejanjih. V glavni vlogi nastopi najmočnejši človek sveta
Marcco in prekrasna Lotte Lorring.
Krasni so prizori: Veliki požar cirkusa, ki ga povzroči član cirkusa — Dresirana opica — Pot v novo življenje — Ljubosumnost vzrok nesigurnega naslopa na visokem trapecu nad levjo kletko — Smrtno nevarna vožnja po deroči vodi — Beg otroka iz zavoda ter ponovni nastop na trapecu nad levjo kletko — Povrnjena sreča in rodbinska ljubezen — Velika cirkuška predstava z velikomestnim sporedom itd. — Izvrstna igra vseh sodelujočih nam nudi dobro zabavo.
Predstave v nedeljo ob: 3. pol 5. 6. pol 8. in 9. Ob delavnikih ob: 4. pol 6. pol 8. in 9.
Prvovrstni umetniški orkester svira pri vseh predstavah. Blagajna je odprta od 10 do pol 1 in od 2 v delavnikih od 3 naprej.
V ponedeljek, dne 11. januarja se vsled koncerta kino predstave ne vršijo.
Prednaznani: Največji pomorski film vseh časov: „Morski vrag“.
ELITNI KINO MATICA vodilni kino v Ljubljani. Telefon 124

Danes
krasen film francoske produkcije
„Dvojna ljubav“
z pretresljivo, v srce segajočo vsebino
V glavni vlogi velika ruska umetnica
Natalija Lisienko. Dejanje se vrši v
višjih krogih. Krasi naravnosmetni
ob Adrijii in francoskih rtvijeri.
Predstave v delavnikih popoldne ob:
3., pol 5., 6., pol 8. in 9. uri,
v nedeljah tudi ob pol 11. uri dop.
KINO IDEAL.

Jugosloveni!

Dne 17. januarja priredi ljubljanska oblastna organizacija Samostojne demokratske stranke veliko manifestacijsko zborovanje, na katerem bo govoril šef stranke g.

g. Svetozar Pribičević

Ni nam treba povdarjati, kaj pomeni ime vrhovnega vodje za našo edino pravo jugoslovensko stranko. Naš voditelj pa velja tudi v splošni državni politiki za najsilnejšo politično osebnost. Politična doslednost in neizprosna, jugoslovenska ideologija, socialni in napredni nazori, ki jih je pokazal v vsem svojem javnem in državniskem delovanju od početka do danes, za ni samo nam ljub, temveč vzbuja tudi pri vseh nasprotnikih spoštovanje. Naš voditelj je

mož železne volje,

nepremisljivega značaja in neizmerne dela, naša država pa najbolj potrebuje ravno doslednje stalnosti. Tega moža sprejmemo 17. t. m. v svojo sredo s častmi, ki jih zasluži.

Naš program zmaguje in tudi nasprotniki se mu podrejujejo, dasi neradi. A to ni dovolj. Boj še ni končan, kajti naš duh, duh jugoslovenski mora zavzeti vsa srca, da bodo zmožna postali vsem enako pravična.

Enake pravice, enake dolžnosti!

Krog tega, za našo državo edino zveličavnega načela se pravzaprav vrtil ves boj. Zmago tej zahtevi doseči pa more le oni, ki z enako doslednostjo pobija srbski, kakor hrvatski in slovenski separatizem; in to je samo

Svetozar Pribičević in z njim cela SDS.

Zato pa ga mrzijo hegemonisti med Srbi ravno tako, kakor državnopravni nazadnjaki med Hrvati in vedva tudi slovenski separatisti, skratka vsi, ki so zaverovani v našo nesrečno preteklost. V njihovih glavah še strašilo nesolidna politična

gesla iz preteklih dob,

gesla sovraštva ali nadvlasti brata nad bratom.

Mi pa smo za edino mogočo državno formulo:

Vsi smo si ravni in vsi smo enol!

Mi, ki ne maramo nazaj v preteklost, kjer je naše ljudstvo skozi stoletja trpelo in radi separatizma trpi še danes, mi, ki so naše oči obrnjene v bodočnost, hočemo sodelovati, da bo

pohod naše ideje mogočen

in zmagovit. Ko k nam prihaja Svetozar Pribičević kakor utelešena volja do zmage,

ki pozna samo naprej,

samo zmago ali smrt, hočemo vsi skupaj priskočiti, da od jugoslovenske ideje ne popustimo.

Možje in žene, mladina, vsi, ki čutite jugoslovenski in se zavedate, da brez jugoslovenstva v vseh srcih in mislih ni ne pravice ne enakopravnosti in vsled tega

ne napredka na gospodarskem, ne zadovoljstva na socialnem polju,

ne miru med plemeni in stanovci, ampak le neprestano zavist in nadvladovanje,

vabimo Vas

da pridete za te ideje manifestirati

na naš veliki zbor v Ljubljani

dne 17. januarja ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani na Taboru.

V Ljubljani, dne 9. januarja 1926.

Predsedstvo SDS.

Dr. Gregor Zerjav, narodni poslanec in predsednik ljubljanske oblastne organizacije SDS; dr. Dinko Puc, odvetnik; Ciril Pirč župan, Kranj; dr. Albert Kramer, direktor «Jutra»; Josip Turk, posestnik; Ivan Mohorič, tajnik Trgovske zbornice; dr. Josip Plemelj, univ. profesor; Adolf Ribnikar, načelnik v p.; Josip Reisner, ravnatelj; Fran Primožič, župan, Žiri; dr. Josip Kapec, odvetnik; Ivan Zakotnik, župan, Zg. Šiška; Anton Jug, ravnatelj; Janko Mačkovec, stavbni svetnik; Anton Lkozar, upravitelj v p.; Miroslav Gregorica, žel. viš. uradnik; Luka Jelenc ravnatelj v p.; dr. Stane Rape, glavni tajnik SDS.

Člani načelstva in O. O. SDS.

Fran Gorazd, šol. ravnatelj; Bekš Zorko, zborist; Alojzij Potočnik, učitelj; Praprotnik Simon mizar; Valentin Fortič, uradnik; Stane Flegar, uradnik; prof. Josip Breznik; Rudolf Geyer, ključavničarski mojster in posestnik; Ivan Dohleva, poštni uradnik v p.; dr. Joža Bohinjec, ravnatelj; Ivan Benkovič, posestnik; Karol Kalin, posestnik; Rode Matija, hran. kontrolor; Ludvik Štih, prokurist; Maks Svoboda, poš. rač. ravnatelj; Josip Carhalek, mestni mojster; Nande Tušar, pek, mojster; Alojzij Lombard, krojaški mojster; Avgust Minkuš, učitelj; Ivan Zupan, ravnatelj; Franc Urlep, oficijal; Mirko Urban, trgovec in posestnik; dr. Fran Tomžšek, odvetnik; Ivan Pestotnik, ravnatelj klavnic; Karl Oblick, delavec; Ivan Voljč, mag. uradnik; Fran Planinšek, žel. viš. uradnik; dr. Pavel Avramovič, zdravnik; Karol Bratuša, tehnik; Alojzij Baša, postajenačelnik, Zidani most; Ivan Bricelj plesarski mojster; Engelbert Franchetti, brivski mojster; Fran Golob, tovarnar; Ivan Jakopič, knjigovodja; Fran Kavčič, posestnik; Ivan Kersidč, načelnik; Fran Krašič, uradnik; Evgen Lovšin, ravnatelj; Fran Medec, tovarnar; Josip Medved, veletrgovec; dr. Mahso Pirč, odvetnik; Janko Tavzes, poštni uradnik; Rihard Tory, poslovodja; Rusto Pustos emšek, vodja direkcije «Jutra»; Valentin Urbančič, kovaški mojster; Stanko Virant, glavni urednik «Jutra»; Janko Zagar, metteur; Ferdo Primožič, mizarški mojster; Ivan Rebek, ključavničarski mojster; Fran Zebul, trgovec; Viktor Jeločnik, trgovec, Vč; Franc Šušteršič, gostilničar, Zupate; Rafael Ipavec, živinozdravnik, Vrhnika; Fran Kavčič, upravitelj v p.; Dev. Marija in Polj; Karol Müller, trgovec, Crnomelj; dr. Anton Schillner, zdravnik, Ribnica; dr. Rihard Karba, lekarnar in župan, Kamnik; dr. Ivo Potokar, odvetniški kandidat, Radomlje; Mirko Weinberger, industrijalec, Zagorje ob Savi; Ferdo Poljšak, uradnik, Zagorje ob Savi; Josip Pletar, župan, Krško; dr. Josip Zolšek, župan, Brežice; Josip Goropevec, gostilničar Trbovlje; Robert Plavšak, šol. upravitelj, Trbovlje; Leo Pibrovec, učitelj, Jesenice; Josip Ambrožič, tovarnar, Ljubno; Fran Tavzes, notar Gor. Logatec; Fran Pavlovič, uradnik, Rakovc; Ferdo Seidl, profesor v p., Novo mesto; Ivan Lončar, župan, Trzin; dr. Fran Jerada, škofija Loka; dr. Franjo Roš, odvetnik, Laško.

k njemu v centralno tajništvo SLS.

Volitve v Delavsko zbornico so tako postale za klerikalce popolnoma politična zadeva, akoravno je jasno, da bi morala po vsem svojem značaju biti interna zadeva strokovnih organizacij, ne pa političnih strank. SLS je prevzela ves volilni agitacijski aparat v svoje roke, ker se boji, da bi ji ne zrasli gosarjevi preko glave. V ta namen se je poslužila najordinarnejšega kapitalističnega sredstva s tem, da je finančno izstradala Jugoslov. strokovno zvezo z ukinovitjo denarne podpore.

Jasno je, da agitacija stane mnogo denarja, ki ga seveda Jugoslov. strokovna zveza nima, zaradi česar se je morala vladiti tudi na mišost in nemilost onih v klerikalni stranki, ki poznajo delavca samo tedaj, kadar so volitve.

Najbolj zanimivo pa je tudi dejstvo, da se na klerikalni listi bleste samo imena, ki so med delavstvom le malo znana, zaradi česar je upravičeno mnenje, da so na listi sami poslušni prijatelji voditeljev klerikalne stranke. Pri sestavljanju liste se niso namreč prav nič upoštevale želje delavstva, niti nasveti Jugoslov. strokovne zveze, pač pa je tajništvo SLS naravnost diktiralo, kdo naj bo kandidat in na katerem mestu naj kandidira. To se je zgodilo samo zato, da bi imelo vodstvo SLS na prvih mestih sigurno svoje ljudi, potom katerih bo v slučaju njihove izvo-

litve s am o imelo kontrolo nad delavsko politiko in ne več Jugoslov. strokovna zveza. Na ta način namreč mislita zadušiti gg. Remec in Gabrovšek nevarno gibanje takozvanih «krekovcev» in «gosarjevcev».

Iz vsega tega pa lahko vsak volilec Delavske zbornice spozna, da je izdajalec svojih lastnih interesov. Če voli listu, ki naj ga spravi pod komando klerikalnih kapitalistov.

Volitve v Delavsko zbornico

Kakor hitro je potekla reklamacijska doba za popravno volilnih imenikov za «Delavsko zbornico», so se pokazali prvi obrisi volilnega boja. Kakor kaže bo imelo delavstvo pri teh volitvah prestat težko preizkušnjo. Politična nestrpnost klerikalcev sega tako daleč, da niti pri volitvah v «Delavsko zbornico» ne morejo akrotiti svojih političnih strasti. Kakor ponavadi, se tudi sedaj poslužujejo vere, ki z volitvami v «Delavsko zbornico» nima prav nobene stika; poleg tega so celo postavili neke vrste socijalisti.

Način volilnega boja ne sme temeljiti na demagogiji, ampak na iskrenosti in značajnosti izvoljenih delegatov, ki v «Delavski zbornici» ne smejo uganjati brezplodne in brezsmiselnje politike. Zato tudi mi take vrste politični boj s prezlorim in gnusom odklanjamo, ker gremo v volilni boj, da dosežemo s tem popoln strokovni značaj «Delavske zbornice». Zato bomo šli danes preko teza in na kratko ponovili, kako bomo volili pri volitvah v «Delavsko zbornico», kar naj velja za vse naše pristaše in prijatelje res stvarnega in solidarnega nastopa «Neodvisne delavske liste», katere pojav je našel prijazen in solidaren odmev iz vseh vrst delavstva.

Kako bomo volili v Delavsko zbornico?

Pri volitvah v Delavsko zbornico se ne glasuje z volilnimi krogljicami, ampak dobi vsak volilec v roke te stvarki; Kuverto, na kateri je napisano: «Glavnemu volilnemu odboru «Delavske zbornice za Slovenijo, Ljubljana,

Okrožni urad za zavarovanje delavcev».

Na kuverti je pritrjen oddajni listek. Na tega napiše vsakdo lastnoročno svoje ime in prilimek. Potem dobi v kuverti glasovnico, s katero glasuje pri volitvah v «Delavsko zbornico». Ta ima podpis glavnega volilnega odbora, Cetra stvar, ki jo vsak dobi, pa je bel glasovalni listek, na katerega volilec napiše, kaj bo volil. — To mora vsakdo dobiti v roke.

Kje se dobe glasovnice?

Kier je nad 20 delavcev skupaj, tam dobe v delavcini glasovnice. Prinese jih tja uradnik Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. — Tukaj bi Vas opozorili v prvi vrsti na naše klerikalce, ki vedo, da nikakor ne pridejo do večine in bodo zato skušali separirati na vse načine. Vsako sleparijo javite takoj Glavnemu volilnemu odboru neodvisne delavske liste, ki posluje v tajništvu N. S. S. Z. v Narodnem domu v Ljubljani. — Drugi dobe glasovnice pri posredovalnicah Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, če niso oddaljeni od tega urada čez 5 km. — Vsi volilci v krajih, ki so oddaljeni, naj gredo po glasovnice na poslovalnice posameznih edinic, in naj vzamejo s seboj poselsko ali delavsko knjižico, domovinski list ali kaj podobnega, da se s tem v slučaju potrebe legitimirajo. Volilci, ki so oddaljeni čez 5 kilometrov, dobijo glasovnice po pošti na naslov podjetja ali naslov delodajalca, pri katerem so v službi.

Kako se glasuje?

Vsak volilec dene v kuvertu dve stvari: glasovnico in beli listek. Na beli listek napiše ali natise, da glasuje za «Neodvisno delavsko listo».

Listek je lahko kakor oni, ki je bil uradno poslan, vendar mora biti bel, iz mehkega papirja in v velikosti kuverte. — Na oddajnem listku, ki se drži od zunaj kuverte, napiše vsakdo svoje ime in prilimek. Potem kuverto zeleno in jo odda našemu zanesljivemu zaupniku. Ta jo potem izroči glavnemu volilnemu odboru ali jo pa sam odpošlje na na-

slov, ki je na kuverti napisan; 2. febru- arja jo more oddati tudi sam odborom, ki bodo pri poslovalnicah okrožnih uradov sprejemali glasovnice.

Opozarjamo delavstvo, kakor tudi za- upnike, da se ravnajo po navodilih okrožnic volilnega odbora «Neodvisne delavske kandidatne liste» ter naj paz- no zasleduje vse objave v «Jutru», «Domovini» in «Novi Pravdi».

Vsak naš delavec naj bo v teh dneh agitator za «Neodvisno delavsko listo», katere izvoljeni kandidati bodo v bodo- če posvečali vso skrb le v korist de- lavstva! Zato proč s klerikalci in dru- gimi političnimi špekulanti in zmaga bo gotova!

Dopisi

VIC. Azilna viška Orjuna je priredila na praznik, dne 6. januarja svoj II. družabni večer, ki je v moralnem in gmojnem oziru sijajno uspel. Dvorana Sok. doma je bila nabito polna narodnega občinstva. Večer je otvoril ad hoc sestavljeni odbor z orjuna- sko himno. Po koncertni točki je br. Petre recitiral dr. Grudnovo «Pesem kredentistov» s spremljevanjem klavirja. Sestra Milena Verbičeva je nato zapela več koroških na- rodnih pesmi ter žela viharno pohvalo ob- činstva. Sledila je nadelopša točka večera recitacija Zupančičeve «Kovaške», ki jo je čustveno recitiral br. Petre. Na okrašenem odru, pred zastorom, sta bila v verige vko- vana dva krepka Orjunaša kot simbol na- ših neodrešenih bratov v Primorju, nad njima pa napis «Repallo». Koncem recita- cije se je odgnal zastor, verige so odpad- le in v ozadiju na prestolu se je v čarobni razsvetljavi pokazala krasna alegorija: Ju- goslavija sprejema neodrešene brate v svo- je okrilje. Alegorija je napravila na vse navzoče najgloblji vtis ter žela viharno ploskanje občinstva. Končno sta prav do- bro in častno rešila svoji vlogi v sceni iz opere «Orfej v podzemlju» br. Stane Leskovic in s. Albina Thalerjeva. Po kon- čanem sporodu se je razvila animirana za- bava v splošno zadovoljstvo vseh navzo- čih. Bil je zopet lep večer, ki si jih na Vi- ču še mnogokrat želimo.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO. «Domoljub» je priročil pred kratkim dopis, v katerem se bavi z občinskimi zadevami. V njem so klerikalci pokazali, kako strupeno so- vražijo vsa socijalna, gospodarska in pro- svetna dela samostojnih demokratov v biv-šem gerenskem sosvetu. Najbolj jih boli postajališče v Mednem, čegar zgraditev je delo SDS v št. Vidu pod vodstvom g. Jo- sipa Matjana. Klerikalci so naperjali vse sile, da bi to važno gospodarsko akcijo preprečili, kar pa se jim ni posrečilo. Pre- vladala je namreč zdrava misel in je veči- na Medancev podpisala obveznico, da po- vrnejo občini št. Vid založeno vsoto 15.700 Din. Težakša dela so izvršili Medanci sa- mi s tlako. Da je bilo postajališče nujno potrebno, so potrdilo lahko starši šoloob- veznih otrok, delavci, ki služijo kruh v Ljubljani in vsi pošteni Medanci. Klerikal- ce pač boli, da za časa železniškega mi- nistra Sušnika niso mogli izposlovati gra- dne postajališče v Mednem, dočim je bivši minister dr. Zerjav stvar takoj uredil. Si- cer pa je tako dovolj steno, koliko je kle- rikalcem blagor občine na srcu. To najbo- lje dokazuje slučaj meščanske šole. Pred par leti je sklical sedajni predsednik kra- jnega šolskega sveta g. Josip Matjan javen shod, na katerem se je razpravljalo o usta- novitvi meščanske šole. Starši so se soglas- no izrekli za ta načrt; na kasnejši občinski seji, na kateri je g. Matjan predlagal, da naj občina sanira vzdrževanje šolskih po- trebščin, pa je vstal dr. Samsa, profesor v škodnih zavodih in govoril proti predlozi- z motivacij, da v vsakem kraju in v vsa- kem času ni na mestu izobzaba ter pre- dlagal zato, naj odbor ne akceptira teh stroš- kov. Kak red je vladal v občinskih računih za časa vladanja župana Banbika z Glin- ce, je vsem še dobro v spominu. Tudi še ved- no ni znano, kam je šlo in v kakšne svrhe je porabil krajni šolski svet za časa predse- dnika Franceta Erjavca 680.175 K, katere bi moral izročiti novo izvoljenemu predse- dniku Matjanu. Tudi obresti od tega denarja še do danes niso poravnane. Klerikalni na- stop pri občinski upravi je pokazal, da ho- čejo klerikalci triumfirati na rovaš neved- nosti in zaslepljenega ljudstva. Privoščimo jim to veselje, kajti sledilo bo tudi spozna- nje in obračun bo potem tem hujši!

KOČEVJE. Dne 5. t. m. je umrl tu in bil pokopan naslednje dne bivši dijak VI. razreda gimnazije, Drago Lesjak, sin okraj- nega gozdarja v Kočevju. Pogreba se je udeležilo številno slovensko prebivalstvo, krsto pa so nosili njegovi sošolci, ki so za- peli tovarišu v slovo gniljive žolostinke pred hišo, v cerkvi in ob grbu. Gd prer- no umrlega dijaka se je pred gmoljo poslo- vil njegov razrednik g. prof. Fabjančič. Naj mu bo lahka domača zemljica!

SOSTANJ. Televadci Sokolskega dru- štva v Šostanju so nas presenetili na Silve- strov večer s tremi prav dobro upolnimi enodejankami, katere so, izvajane v vse- lem tempu — izvajale salve smeha. Pa tu- di skupine «Suženj» so obde prav dobro ugajale. Kakor domnavamo, je vse to zaslu- ga naših vrlih telovadcev. Dokazali so, kaj zmoreta ljubezen do stvari in smotreno delo.

GORNJI GRAD. Na Silvestrov večer je priredil Sokol z Narodno čitalnico šolajeri «Doktor Habib» in «Če sta dva» v splošno zadovoljnost. Obratni sednik g. Mirko De- žela in odvetnik dr. St. Sajoje sta izbrno izvajala na govili Beriotov koncertni dret (op. 57, št. 1). Dne 6. januarja so obe šolo- žeri ponovili še z boljšim uspehom, zboraj omenjena umetniška pa sta svirala Beriotov koncertni dret št. 3. Sodčevalo je tudi pevsko društvo «Raduha» iz Ljubnega, ki je zopet več pesmi. Peveci so obrtniki in kmečki Slovci, ki so pa pevske že vrlo iz- vežbani. To je zasluza pevovodje z. Šolske ga upravitelja Ralnerja na Ljubnem. Peč

14 dni razprodan

se že predvaja v Zagrebu veliki HARRY LIEDTKE film GROFICA MARICA

Pride v kino „DVOB“

so zelo dobro, čeprav imajo pevske vaje samo v zimskih večerih. Oba prireditelja sta v moralnem in gmojnem oziru dobro uspel.

MALA NEDELJA. Narodno kulturno dru- štvo je na Štefnovo ob povclinem obisku uprizarilo narodno igro «Krivopriščnik». Na Silvestrovo so tukajšnji dijak priredili zabavni večer, ki je v vsakem oziru dobro uspel. Ljudska knjižnica Narodno kulturne- ga društva, ki še začasno posluje v šoli, si je nabavila več lepih novih knjig, ki so vsem članom na razpolago. Pristopajte k ljudski knjižnici in poravnajte malenkostno celotno članarino 10 Din. S tem podpirate važno kulturno napravo.

Iz Trbovelj

— *Apel na zagorsko občino.* Prebival- stvo v Trbovljah se splošno pritožuje proti nenavadno slabi cesti skozi bevsko kotlino v Zagorje. Čeprav drži cesta mimo prepa- dov, se zanjo nikdo ne briga, ograje so vse preperle in jarki vsepovsod. Zato so ne- sreče kaj običajne, n. pr. pretekle dni ne- zgoda Ferenčakovega voznika, ki je s konji in z vozom vred strmoglavil v prepad, 15 metrov globoko, tako da se mu čudoma ni nič težkega pripetilo razen neznatnih prask. Občina v Zagorju naj takoj ukrene, da se bo ta cesta v najkrajšem času zboljšala.

— *Trboveljski «Rdeči križ»*, ki šteje 305 članov, se je na zadnjem sestanku konstitu- tural takole: predsednik Karol Omerzu, tajnik Anton Kuhar, blaginjak Miha Kosič, odborniki: dr. H. Baumgarten, župnik Ja- kob Gašparič, gdč. Lapornikova, gdč. Lun- drova in gdč. Logarjeva ter inž. Persoglio. V preteklem letu je bilo dohodkov 6430.50 Din, izdatkov 6012.75 Din, tako da je v bla- gajni le 417.75 Din. Omeniti je, da je posla- la podružnica dve tretjini dohodkov glav- nemu odboru v Beograd ter da čaka sedaj obvestila od istotam za dan Rdečega križa.

— *Znižanje prispevkov za bolniško bla- gajno.* Pred kratkim je predlagal na seji Bratovske skladišne g. Franc Jager, naj pred- sedstvo čimprej ukrene vse potrebno, da se bodo prispevki v bolniško blagajno znižali. Izjavil je, da je delavstvo pripravljeno prispevati znižani znesek bolniške blagajne v provizijsko blagajno za eventualni primanj- kljaj za datjave po novem pravilniku. K. te- mu je predsednik, rudniški ravnatelj inž. Pauer pripomnil, da je v tem pogledu vse v teku ter da se mora dobiti poprej na- tančen pregled potreb glede uprave nove bolniče. Kadar bo ta ugotovljen, bo kra- jevni upravni odbor stavil glavnemu uprav- nemu odboru konkreten predlog za zniža- nje prispevkov v bolniško blagajno, kar je eminenten interes tudi delodajalca. Nika- kor pa ne bodo podjetja za to, da bi se znižani znesek porabil za povišanje prispev- kov v provizijsko blagajno, ker začasno ne prenese tega industrija.

— *Sestanke radi volitev v Delavsko zbornico.* Jutri 11. t. m. ob 20. zvečer se bo vršil pri Ternovici «Pod skalco» zaupni sev- stanek vseh članov NSSZ in Unije, ki ga sklicuje krajevni volilni odbor «Neodvisne delavske liste».

— *Na Ljudski visoki šoli* se bo vršilo danes ob 14.30 predavanje o ženi v dana-šnjem času, na kar opozarjamo zlasti tr- boveljsko ženstvo.

— *«Obrtnega društva Trbovlje-Hrastnik- Dol v Trbovljah»* občini zbor se bo vršil v nedeljo 31. t. m. pri Fortju z običajnim dnevnim redom.

— *Novi nastavljeni pri novi bolnici.* Nastavljeni so bili: Matija Kapl, kurjač centralne kurjave, za mesečno plačo 1800 Din Leopold Medvejšek, pomožni mladoletni delavec, za mesečno plačo 800 Din in služki- nja Angela Pirc in Jažefa Čehovin, obe z mesečno plačo 300 Din in celo oskrbo- va bolnici.

Iz Primorja

— *Smrt primorskega rojaka v Franciji.* V Boulognyju na Francoskem je umrl Josip Florjančič, doma iz Grahovega ob Bači na Gorickem. Florjančič je delal v rudniku v Boulognyju, kjer je padel nanj kos železne rude in ga težko poškodoval. Poškodbam je podlegel v bolnišnici. Njegovega pogre- ba se je udeležilo večje število Slovencev, ki delajo na Francoskem ter si služijo trdi kruh v tujini ko nima zanje odročena Italija niti skorje na domači zemlji.

— *Jubiljeva številka «Edinosti» izide po- zneje.* Tržaški dnevnik «Edinost» je obha- jal te dni petdesetletnico svojega obstoja. Nameraval je ob tej priložnosti izdati po- sebno jubilejno številko, toda je stvar od- godil radi žalovanja za umrlo italijansko kraljico Margherito Savojsko. List izda slav- nostno številko pozneje. Tekom petdesetih let izhajanja «Edinosti» so doživeli tržaški Slovenci vsakovrstne izpremembe. Pokojni politik Naberger s Proseka pri Trstu si pač nikoli ni mislil, da bo slovenski narod ob Adrijii čez petdeset let v laških krepkljih in še posebno ne, da bo pod kopitom faš- stovske vlade.

— *V Gorici je umrl v visoki starosti* Jurij Ribičič, oče učitelja in znanega mladinske- ga pisatelja Josipa Ribičiča.

— *Izganjanje učiteljev.* Odhajajo po vrsti. Sedaj je moral iz Boljunca v Istri oditi učitelj Anton Berče. Dolgo časa ga je fašistov- ska solska oblast šikanirala, slednjič ni bilo drugega nego da je odšel v Jugoslavijo. Ginjačo je bilo slovo slovenskega ljudstva od priljubljeneja nadučitelja Antona Berče- ta, par sto ljudi ga je spremljalo na kolod- dvor. Kmalu ne bo več slovenskih učiteljev med slovenskim ljudstvom, marveč učili- bodo samo trdi Italijani. To je šola, ki ni šola, marveč zgolj potujevalnica!

Čas hiti in z njim tudi lepota Vaše- ga lica, ako ne uporabljate pari- ke emulzije VISAGINE ADELINA PATTI za umivanje polti- kleničnice stane 30.— in se dobiva v vseh le- karnah, drogeri- ah in parfumeri- ah. Glavno skladi- šče za Jugosla- vijo: Zagreb, Ga- jeva ulica 8.

GOSPODINJSKI KOLEDAR ZA LETO 1926.

Naprodaj je v vseh knjigarnah, pri vseh podružnicah Jugoslovenske Maticice v Sloveniji in v pisarni Jugoslovenske Maticice v Ljubljani, Selenburgova ul. 7/II. Cena Din 18.—

CIRKUS MARKO
Danes! Elitni Kino Matica

Sanoform
se dobi v vseh lekarnah in drogerijah.

Katarje v grlu
ozdravlja RADENSKA VODA. Pij zjutraj požirkoma čašo segrete.

go, če je temna noč. Električne luči so samo po sredi široke ulice in zato mnogo preslabe, tako da svetilba zlasti radi ko stanje, trotoarjev sploh ne vžigajo. Prav smešno izgleda, da so si morali pomagati radi tega še s starimi plinovimi svetilkami, ki brlijo sredi ulice in električnimi obročnicami, pa še nič ne začne. Ni čuda, da se čudijo »nočne ptičke« ravno na Aleksandrovi cesti najbolj varne. Vedno jih je polno, v zimi in poletju. Sploh je v Mariboru edino kolodvor zadostno razsvetljen in za silo še glavni trg. Ker pa ima občina ugodno pogodbo s falko elektrarno, bi tej mizeriji lahko odpravila. Bo v interesu javne morale, gospodarstva in ugleda mesta, pa tudi javna varnost bi pridobila.

— Palača v zastavi in zelenju. Pri mestni stavbi v Frančiškanski ulici in palači Pokojniškega zavoda okraj mosta pridno izrabljajo ugodno toplo vreme in zdajo neprestano naprej. Sedaj že tudi slednje pokriva s streho Krog palače je vedno mnogo radovednežev, ki z zanimanjem opazujejo porast stavbe, pa tudi delavci so veseli in delajo nepretrgano ponoči v noč in še čez nedelje in praznike. Zasluzek je treba pač izrabiti takrat, ko se nudi. Vedno bolj pa se kaže, da je stavba mnogo preneznatna za ta odlični prostor na Kralja Petra trgu, ki bi ga morala zapirati monumentalna stavba. Včeraj so hišo že okrasili z zelenjem, venci in narodnimi zastavami v znak da je dogotovljena tudi streha.

TRIGLAVANSKI PLES
Celje 6. II. 1926.

Iz Celja

— Občni zbor Državne krajevne zaščite deca in mladine v Celju je pokazal, da je društvo vršilo tudi v svojem 17. poslovnem letu vestno svojo nalogo. Pomagalo je povsod, kjerkoli in kadarkoli je videlo osirotele, zanemarjene in zapuščene otroke. Pokrajinska uprava je lani poslala samo enkrat prispevek 3000 Din, kar seveda nikakor ne bi zadostovalo. S tem, da je uprava uknila svoje mesečne prispevke, je prišla zaščita deca in mladine v nevarnost. A pojavili so se velikodušni dobrotniki, kakor mestni magistrat celjski, okoliška občina, Celjska posojilnica, Ljudska posojilnica, Južnoštajerska hranilnica in okrajni zastop celjski. Število članov se je v minulem letu pomnožilo. V juniju je imela zaščita svoj svetilčni dan, ki je prinesel blagajni lepo vsoto. Decembra pa je bila lepa prireditve, katere dohodek je šel za božičnico šolarjem. Ob tej priliki je bilo razdeljeno obilice, obutve in perila za 20.000 Din. Občni zbor je pokazal, da deluje zaščita vneto, vestno in ljudomilno, kar jo še izredno priporoča dobremu srcu prebivalstva. — Ker sta dosedajni predsednik g. šolski upravitelj Bizjak in blagajnik g. katehet Lukman odklonila izvolitev je bil z vzklikom izvoljen slednji novi odbor: Predsednik šolski nadzornik g. Ljud. Černež; podpredsednica g. Ela dr. Kalanova; tajnik učitelj g. Janko Kramcr; blagajnica šolska upraviteljica g. Ivana Zupančičeva, odborniki šolski upravitelj g. Joško Bizjak, učitelj g. Riko Pestevček in ga Olga dr. Božičeva; namestnica g. dr. Filipičeva; pregledovalci računov: šolski upravitelj g. Fran Voglar in g. Jožef Jagodič, trgovec.

— Prosta stanovanja. Seznan prostih stanovanj objavila »Nova Doba« z dne 9. t. m. Prijave je treba podati do 11. t. m. opočne v pisarni stanovanjskega sodišča.

— Svetozar Pribežević v Celju. Svetozar Pribežević govoril v soboto dne 30. t. m. tudi v Celjskem domu. V Celju je za njegov prihod veliko zanimanje. Največja celjska dvorana bo za ta zbor morda komaj dovolj velika.

— Novi občani. Občinski svet celjski je sprejel sledeče osebe v mestno domovinsko zvezo: Alojza Leskovska z ženo in nedorošlim sinom; Antonijo Zvar; Josipa Plavčnika z ženo in nedorošle deca; Antonijo Kugler; Vincenca Krempuša z ženo in 3 otroki; Frančiško Feldin s hčerko; Marijo Rehar; Bogomirja Schlosserja z ženo in dvoje deca; Franca Stribarja z ženo; Jožefa Jazbinška; Jožefa Vengušta z ženo in 1 otrokom; Egona Kalnerja z ženo in dvema otrokoma. A zadnji je sprejet samo s pogojem, da si pridobi državljanstvo.

Sport

Jubilej «Grand Prix»-a

Pred 20 leti, januarja 1906, se je osnoval odbor za prireditve Grad Prix, ki je še istega leta priredil svojo prvo dirko na progi 1250 km Razpis te dirke pomenja za razvoj avtomobilizma važen mejnik. Prireditelj »Grand Prix« so dali konstrukterjem mnogo več svobode kakor so jih zahtevali predpisi Gordon - Bennetovih konkurenčnih voženj; a ne le da so omogočili dostop različnim tipom, ki se do tedaj sploh niso mogle udeleževati na dirkališčih, tudi reglement je bil moderniziran in v svojih temeljih služil še danes enakim dirkalnim prireditvam. Prvič so takrat učili avtomobile po kategorijah z ozirom na cilindrski volum in število cilindrov.

Pri prvi Grand Prix dirki so startali vozovi ki so imeli skupni cilindrski volumen 10 do 11 litrov, prava monstra, ki so imela 150 mm notranjega premera in 200 mm vzdolga. V dirki je zmagal Szisz na Renaultu, ki je dosegel povprečno hitrost 101 km na uro, za tedaj jako visoka brzina.

Ti izvrstni uspehi francoskih fabrikatov so dali za prihodnje leto 1907 povod nemški industriji, da je normalna največji cilindrski volumen za največje tedanje nemško dirko »Kaiserpreis« z 8 litri. Vendar se Nemcem ni posrečilo dobiti prvega darila na tej dirki; pripadlo je namreč Italijanu Nazzargu, ki je vozil Fiat in je dosegel na precej težavni progi hitrost 90 km na uro. Od tedaj naprej so počele nemška, italijanska in francoska industrija živo tekmovali v izdelavi voz z čim manjšo cilindrsko vsebino, a še le leto 1914. je prineslo nemškemu fabrikatu (Mercedes) zmago pri Grand Prixu, dočim so na nemških dirkališčih prejkoslej prevladovali zmagae znamk Fiat in Alfa - Romeo. Stroji s cilindrsko vsebino treh litrov so dosegli isto hitrost, kakor par let prej vozovi z 10 litri, torej stroji, ki so bili 3- do 4krat večji in težji nego oni leta 1914.

Vojna je seveda zadržala razvoj avtomobilske gradnje, tudi po vojni se je držal vedno še trilateralni motor, a leta 1921. se je pojavil žiliterški voz, ki je ostal dominirajoča tipa do prošlega leta.

V koliko se je razvila motorna konstrukcija od tedaj do danes, je spoznati na dejstvu, da je motor zmanjšal svojo velikost za 30 do 40 odstotkov, da pa je njegova delomoč zrasla za 40 do 50 odstotkov. Moderni motorji z 1,5literskim volumom opravljajo tedaj približno in praktično isto delo kakor svojčas 11literski motorji. F. L. Y.

Službene objave JZSS.

Drsalna tekma za prehodni dr. Fuchsov pokal se preloži ob 10. na 24. januarja. Smuška tekma za prvenstvo Jugoslavije se vrši v Bohinjju dne 7. februarja. Proga bo dolga ca 25 do 30 km. V slučaju slabih snežnih razmer se bo tekma preložila v drug kraj. Savez objavi seznam vseh razpisanih internacionalnih tekem v tujih državah, na katere je bil savez povabljen. — Poročilo dr. Jesenka o zaključku I. vojaškega tečaja se vzame z odobravanjem na znanje. — Vzae meta se na znanje dopis Min. trg. in Industrije, francoskega, švicarskega in švedskega smuškega saveza ter FIS. ter dopis dr. Lipovčaka, s katerim javlja, da ne more prepovedi nastavnika mesta. — Odobri se razpis medklubske in klubske smuške tekme S. K. Ilirije za dne 24. t. m. — Kot člana JZSS se sprejme S. K. Tržič. T. K. Skala javlja, da priredi dne 12. t. l. sklopitejno pre davanje o smučanju v Elitnem Kino Matica. — Za S. K. Ilirijo se verificira g. Joško Janša. Za Hašk se verificirajo slednji člani: Mraz Milan, Mikša Franjo, Somjaš Stjepan, Friedrich Dragutin, Zinaja Dušan, Lipovčak Slavko, Babič Mika, Hans Ivo, dr. Joe Cabas, Kunst Branko, Flic Matilda, Koch Miroslav, Benkovič Milivoj, Maravič Mladen, Lorin Aurel, Valentekovič Aleksander, Valentekovič Vladimir, Würth Rikard, Agić Alfons, Šterk Pavao, Galekovič Ivo, Haramustek Tomica, Zinaja Branko, Haramustek Branko, Angelus Gijuro, Plešnik Slavko. — Za S. K. Tržič: Primožič Avgust, Indihar Viktor, Schuss Julij, Kmetič Henrik in Stremšev Edy. — Prihodnja seja bo 18. januarja 1926. — Tajnik.

Službene objave LNP. (seja p. o. dne 7. I. 1926.) Verificira se za S. K. Ilirijo igralce Krišche Teodor s pravom nastopa dne 15. I. 1926. — Z ozirom na preključ igralca Tschertsche Ivana se razveljavlja njegova verifikacija za S. D. Rapid ter se mu prizna prvotna verifikacija za T. S. K. Merkur. — Zaostale prvenstvene nogom. tekme jesenske sezone 1925/26 se odigrajo sledeče: dne 17. t. m. ASK. Primorje : ZSK. Hermes, Hermes rez. : Ilirija rez.: dne 7. II. prvo moštvo in rezerva SK. Jadran : ZSK. Hermes. — Tajnik II.

ZSK. Hermes : ASK. Primorje Danes, v nedeljo se odigra na igrišču ASK. Primorje. Dunajska cesta, priateljska tekma med navedenima kluboma. Hermes, ki je v zadnji tekmi proti Iliriji dosegel zelo zadovoljiv rezultat, bo skušal tudi pri tej priliki pokazati, da je še vedno upoštevanja vred-

den nasprotnik. V zadnji tekmi je Hermes predvedel vsaj v prvem polčasu lepo igro, a defenzivno ga smemo smatrati za najboljše naše moštvo. ASK. Primorje bo nastopil v nekoliko spremenjeni postavi, zlasti v napadalni vrsti. To moštvo je v tehničnem oziru zelo napredovalo, manjka mu le še dovoljne rutine, da se more povzpeti na zamerno višino. Tekma prične ob 14.30.

SK. Ilirije nogometna sekcija. Danes točno ob 14. uri sestane juniorjev in rezerv v garderobi. V slučaju povoljnega vremena nato trening-tekma s SK. Svoboda. Večerni zimski trening se prične tekmo tega tedna. — Načelnik.

S. K. Ilirija in uprava sportnih prostorov naznanjata, da je vso klubovo korespondenco naslavljati na g. Frana Jerala, Ljubljanska kreditna banka.

Zimski tenis. Ponovno se v ljudno opozarjajo vsi interesi zimskega tenisaigranja, da nemudoma vpošljejo tozadevne pisne prijave na naslov: L. Zajec, Gospodstva c. 7 in naj navedejo event. partijo (obstoječo iz najmanj 4 oseb), ter sporočijo ves razpoložljivi čas radi razdelitve ur. — Ker se bo že v prihodnjih dneh pričelo z igranjem se bo na poznejše prijave oziralo le v kolikor bodo na razpolago igralne ure. Igralo se bo od 6. ure zjutraj do 11. ure zvečer, ker je preskrbljena električna razsvetljava. — Načelnik.

Revanžna tekma Beograd : Zagreb. Ka-

kor smo že poročali, je bila za 17. januarja določena revanžna tekma med beograjsko in zagrebško reprezentanco. ZNP pa je sklenil, da ne sprejme tega termina. Radi tega je nastal spor med JNS in ZNP. JNS je na svoji petkovi seji sprejel sklep, s katerim prepoveduje klubom Gradjanski, Hašk in Concordija, da odigrajo 17. t. m. pokalne tekme, da se mora na ta dan vršiti tekma Beograd : Zagreb in da mora ZNP najkasneje do torka zvečer javiti svojo postavo proti Beogradu.

Izborne metelce kopja ima Švedska. Iz nedavno objavljene statistike izhaja, da je 61 švedskih atletov vrlo kople nad 50 m.

Fleck, znani tekač na srednje proge, ki je dosedaj nastopal za dunajsko Vienco, se bo preselil v Zagreb ter bo startal najbrže za Gradjanskega.

Svetovni boksarski mojster Jack Dempsey ima v bližini kalifornijskega mesta Los Angeles areno, kjer se bodo vršile v kratkem velike profesionalne rokoborbe. Znan nemški profesionalni rokoborec, ki se hodi sedaj v Ameriki z velikim uspehom, se je že zavezal, da bo absolviral nekaj matchev s prvotrstnimi ameriškimi rokoborci; kot prva prideta na vrsto Bull Montana in Renato Gardini. Tudi Estonec Jan Jaago, ki si je nedavno v Parizu z veliko lahkoto priboril svetovno mojstrstvo, je že na potu v Ameriko in se bo gotovo udeležil rokoborb v Dempseyevi areni.

Kulturni pregled

Gledališki repertarji

Ljubljanska drama
Nedelja, 10. ob 15.: »Pegica mojeje srca«. Ljudska predstava po znanih cenah. Izv. Ob 20.: »Profesor Storicina. Ljudska predstava po znanih cenah. Izv. Ponedeljek, 11.: »Druga mladost«. A. Torek, 12.: Zaprt. Sreda, 13.: »Henrik IV.«. Premijera. Izv.

Ljubljanska opera
Nedelja, 10. ob 15.: Otroška in mladinska predstava: »Srce iz leca«, »Poziv na ples«, »Capriccio spagnolo«. Znižane cene. Izv. Ob pol 20.: »Prodana nevesta«. Gostuje ga. Zaludova in g. Knittel. Ljudska predstava po znanih cenah. Izv. Ponedeljek, 11.: Zaprt. Torek, 12.: »Hoffmannove pripovedke«. F.

Mariborsko gledališče
Sobota, 9.: »Sumljiva oseba«. D. (Kuponi.) Zadržnikar v sezoni. Nedelja, 10.: »Stambulska roža«. Kuponi. Ljubljansko marionetno gledališče
Nedelja, 10.: Poci: »Carobne gosle«. Popoldanska predstava ob 3., večerna ob 6. Prostor: Mala dvorana Narodnega doma.

Pisatelj Bartoš Vlček umrl

V Brnu je umrl v četrtek stari moravski pisatelj Bartoš Vlček. Rojen je bil 24. oktobra 1897 v Roušted v valaških gorah. Studiral je pedagogijo v Pragi, toda svetovna vojna ga je prehitela in tako je moral svoje študije prekiniti. Na bojišču je bil štiri leta. Naposled je prišel v italijansko vojsništvo, kjer se je naučil italijanske in je lahko studiral italijansko literaturo. Na svojih daljših potovanjih po Italiji se je seznanil z mnogimi italijanskimi literati, ki so mu nudili vpogled v občanje in dušo italijanskega naroda. Po povratku v domovino je postal učitelj v Lipniku in je kmalu zaslovel kot eden najboljših moravskih pisateljev. V juniju leta 1925. je na vojaških vajah v Podkarpatski Rusiji nevarno zbolel. Prepeljali so ga v brnsko bolnico, ki je ni več zapustil.

Med najboljša Vlčkova dela spadajo duhovito pisani pregledi moderne italijanske literature, ki so izhajali v moravsko-šleskem »Deniku« in »Lidovih Novinah«, dalje njegovi potopisi iz Italije, osobito pa prevodi Fracchie, Papinija in Pirandella, ki naj bi ih dopolnila splošna antologija italijanske proze. V Italiji so Vika visoko cenili. Kot literat je pripadal pokojni povni skupini čeških ekspresionistov, toda ta pripadnost pri njem ni bila samo moda. Ekspresionistične so zlasti njegove povesti, ki jih je izdal nedavno v zbirki »Brezposelna borba«. Tudi njegove dramatične ertice so ekspresionistične. Med njimi je najboljša ertica »Učenjak«, ki jo hočejo v Brnu predelati in vprizoriti. V bistvu pa je bil Vlček lirik, ki je samo slutil, da se razvle v njegovem nemirnem, blodnem pesniškem duhu prava melodična, čista in življenja polna poezija. Sam je zavrgel prve svoje zbirke, ki so se mu zdele preveč melanholične in nazivne. Vso važnost je polagal na svoje zadnje delo »Samo srce«, ki se pripravlja za tisk. V tem delu opeva človeško srce kot vir ljubezni, življenjske sile in plemenitosti.

Ljubljanska opera. Nocoj ob pol 20. uri se poje v operi Smetanova »Prodana nevesta« z odličnima gostoma gno Marjo Zaludovo in g. Zdenkom Knittelom. Brez dvoma je gna Zaludova ena najboljših Marink, kar jih je kdaj pelo na našem odru Poleg gostov pojeta najpomembnejši vložki in sicer Kecala g. Rumpelj, Vaška pa g. Kovač. Tudi za to večerno predstavo velja opevne cene.

Današnji predstavi marionetnega gledališča »Atena« v Nar. domu. Danes, v nedeljo uprizori marionetno gledališče v Ljubljani najlepšo Pocijevo igro za lutke »Carobne gosle«, ki so po svoj. pestrosti, zanimivosti in pravi privlačnosti dosegli vedno najlepši uspehi. Ta igra v šestih slikah je zanimiva tudi zato, ker je v njej glavni junak — Gšper sam in sicer z vsemi svojimi bistveni-

„Na vrhunec sveta“

MONT EVEREST njega zanimivosti in grozovitosti vidite od ponedeljka 11. t. m. dalje v kinu „DVOB“

v prvi vrsti akvareli, olja, lesorezi in bakrorezi. G. Trstenjak je najboljši v akvarelu. Med njegovimi slikami te vrste se nahaja nekaj prav uspešnih stvari, na katere posebno opozarjamo občinstvo, ki želi okrasiti svoje domove z domačimi deli.

Jugoslovenska grafična razstava v Curihu. Kakor smo že javili, prirede naši grafični svojo razstavo v Curihu. Od slovenskih umetnikov so vposlali svoja dela sledeči: Božidar Jakac, Gohmir Kos, Ivan Kos, Veno Pilon Hinko Smrekar, Matej Sternen, Anton Trstenjak in Bruno Vavpotič. Udeležbe se razstave s 46 deli.

Glavno žensko vlogo v Begovičevi jubilejni drami »Pustolovec pred durmi« igra nocoj v zagrebški drami slovenska rojakinja ga Vika Podgorska.

Jubilej pisatelja Milana Begoviča zagrebški drami. Nocoj so praznovali v zagrebškem dramskem gledališču 25letnico literarnega delovanja pisatelja Milana Begoviča. Begović ne spada med tiste pisatelje, ki pri nasajo v slovnstvo nova obzora, nove ideje in probleme; po pravici sodi med avtorje, katere publika rada čita in liš zbog solidnega slovnstvenega dela ceni in spoštuje. Jubiliant je liriki, romanopisec in dramatik. Leta 1900. je izšla njegova prva knjiga, zbirka pesmi z naslovom »Boccardoro« pod psevdomimom Xeresa de Maraje. O priliki 40letnice hrvatske umetne književnosti je napisal Begović »Hrvatsko Pesem«; sledila je »Miraha«, drama v treh dejanjih po klasični pripovedki, nato enodejanka »Venus Vetricis«, dalje »Gospa Walewska«, drama iz Napoleonove dobe v petih dejanjih. »Življenje za carja« je cikel sonetov, katere je napisal Begović za časa rusko - japonske vojne. Leta 1905. je izdal »Stano«, dramo v treh dejanjih. Delo je dobilo Demetrovo nagrado. Zbrane pesmi je napisal Begović v knjigi »Vrelo« in leta 1912. je izdal Društvo hrv. književnikov roman »Dunja v kovčegu«. Kritika ga je odklonila. V zbirki »Male komedije« je zbral Begović sedem skotkov. Leta 1922. je izšla drama »Svabeni leti«, kmalu nato pa »Božji Slovek«, stvar, ki je bila nagrajena lani z Demetrovo nagrado ter so jo igrali tudi izven domovine. Najnovejša Begovičeva ounterska stvar je »Pustolovec pred durmi«, tragikomedija v devetih slikah. Ta se igra nocoj v Zagrebu. Begović je izvrstnen prevajalec. Prevajal je Goetheja, Schillerja, Kleista, Griparzerja, Hoffmannsthalja, Zweiga, Wedekinda, Schönherria, Dymova, Maeterlincka, Portorichea, Bataiffca, Goldonija, D'Annunzia, Pirandella, Signorinija in druge. Njegova dela so prevedena v odloških v češki, polski, ruski, italijanski, nemški in madžarski jezik. Med Nemci so pisali o Milanu Begoviću številni pisatelji, poleg drugih tudi Herman Bahr.

Opera »Evangeljnik« na mariborskem odru. Vaje za to prekrasno, melodijozno, deloma jako dramatično glasbeno dramo so v polnem toku. Premijera bo v najkrajšem času. Pretresljiva dejanja, prežeta z religioznimi motivi, humoristični zbor mešanov (kegljaški prizor, ki je pravi biser med opernimi zbori), ginjaiva scena z otroškimi zborom, krasne arje in dueti, močna dramatska, uprav wagnerijanska mesta v godbi — vse to bo nedvomno pripomoglo, da bo »Evangeljnik« ki je šel uspešno po vsem svetu, tudi v Mariboru ugajal in polnil hišo. Gledališče se trudi, da bo izpadlo delo kar najbolje. Glavno tenorsko vlogo poje g. Burja, režira pa g. Urvalek. Orkester je pomnožen in sodeluje tudi harfa.

»V samostanu«. Adamičevo najnovejše delo, ki ga bo izvajal pevski zbor »Sloze« na svojem koncertu v ponedeljek v Filharmonični dvorani, je kompozicija modernega sloga, po sestavi edina v slovenski — morda tudi jugoslovenski glasbeni literaturi. Besedilo R. Peterlin - Petruške živo opisuje menihe, ki odhajajo v jasni srebrni noči k molitvi v cerkev, kjer ostrme. Prikaže se jim Bog, rekoč: »Kaj si misliš? Padl pod križ, mišost nezmerena je tu!« — Adamič je prizor instrumentalno in vokalno prav pestro naslikal. Z glavnim motivom, ki ga podaja v primernem uvodu menjaže v vseh osem lesnih instrumentov in harfo, začneja zbor, ki nadalje izpopolnjuje očet, a očet nasprotno zbor. Zaključil se skladba instrumentalno s istim motivom. Delo je v rokopolisu in se izvaja prvič. Ravno tako homo slišali v Ljubljani prvič tercet želozn. glavn. društva »Drava« iz Maribora s harfo, ki jo bo izral priznani, že odklikovani harfist g. Fr. Lukež, sam komponist, koleta eno delo se bo izvajalo tudi na omenjenem koncertu.

Ples Sokola I. se vrši dne 6. II. v KAZINI.

Šah

Uspehi slovenskih mojstrov v zadnjih letih.

Slovenski šahovski svet je z uspehi v zadnjih letih lahko zadovoljen. Od leta 1922. naprej stopajo na vseh turnirjih stalno slovenski igralci v ospredje. Na velikem turniru v Londonu je dosegel Aljehin drugo mesto dr. Vidmar tretje mesto. Sledil je veleturnar v Newyorku kjer vidimo Aljehina na tretjem mestu pred Marshallom Retijem in Tartakoverjem. Turnir v Baden-Badenu lansko leto pa je prinesel Slovonom še večji uspeh. Aljehin je tu v sijajnem stilu dosegel prvo mesto. Kvaliteta njegovih partij je dosegla tako dovršenost, da je stari nemški champion dr. Tarrasch izjavil: »Lasker je bil svetovni mojster, Capablanca je svetovni mojster, Aljehin pa igra, kot bi svetovni mojster moral igrati!« Že na tem turnirju mu je tesno sledil njegov rojak Bogoljubov. Med zmagovalci se je na tem turnirju nahajali tudi troji Rus, Rabinovič. V turnirju v Marijinskih Laznih sta zasedla prvi dve mesti skupno Niemcovič in Rubinstein, ki je champion Poljske. V Vratslavi (Breslau) je v grandioznem stilu zmagal zopet Bogoljubov, ki je od 11 možgih točk dosegel 9½ in to proti zelo močnemu nasprotniku.

In tako je prišla končno Moskva in z njo triumf slovenskega šaha. Bogoljubov je zopet zmagovalec! Bogoljubov je bil igralce globokih zamislov, številnih idej. V napadu je nepreokleljiv. Razpolaga z velikomsko fantazijo in ima izbornen pogled za pozicijo. Med zmagovalci tega velikega turnira ima gotovo mladi Romanovski veliko bodočnost. Prvikrat je v Moskvi nastopil v mednarodnem turnirju. Pri tako močni zasedbi turnir la je njegov uspeh gotovo velik. Aljehin ga označuje za najnadarnejšega igralca, nove ruske generacije. Po mnenju Capablance je pa Löwenfisch nekoliko močnejši.

Turnir v Hastingsu bo gotovo zopet učevstili sloves slovenskega šaha. Aljehin in dr. Vidmar se tu borita za prvo mesto. Kdo bo zmagal, bomo kmalu poročali.

Letošnje leto bo bogato na velikih šahovskih prireditvah. Marca se bo vršil turnir na Sommeringu, mesec pozneje v Newyorku o veliki noči v Dresdenu, v poletju v Karlovih Varih. Koncem leta pa bo najbrže mednarodni turnir v Prazi.

Danes!
Elitni Kino Matica
Danes!

CIRKUS

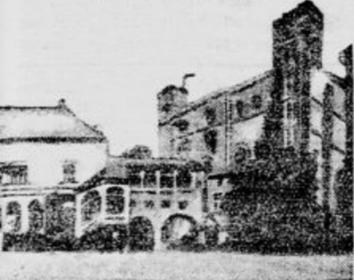
3, pol 5,
6, pol 8,
9. uri.

MARCCO

Iz življenja in sveta

Sarospataški gospod in peštanski Scarpia

Razkritja o delovanju falzifikatorske družbe Nadossy, Windischgrätz & Co. teko uspešno dalje.

Windischgrätzov gradič v Sarospataku.

Dogodki v madžarski falzifikatorski aferi se kupičijo dalje. Vodstvo preiskave je prevzel na prošnjo ministrskega predsednika samjustični minister, Policia in državno pravdnštvo sta v permanentni in vsem tem združenim faktorjem se je posrečilo, da so prinesli na dan nova odkritja.

Predvsem vplivajo senzacionalno izpovedi glavne pričë zoper Nadossya, Andreja Andorja, sinu bivšega madžarskega državnega tajnika, Andor je izpovedal, da se je rodil načrt za ponarejanje bankovcev pred 10 meseci. Vse osebe, ki so sedaj pod ključem, so bile o stvari natančno poučene, Nadossy se je udeleževal vseh posvetovanj in je vedel, da imajo ponarejevalci namen razpečavati falzifikate v inozemstvu.

Windischgrätzov tajnik Raba in Andor sta potovala šest ali sedemkrat v Nemčijo, kjer sta kupila papir za tiskanje bankovcev, Princ Windischgrätz je za vse njune posle in pota vedel, ter je bil v stalnih dogovorih s šefom državne policije, ki je bil poučen o vsakem koraku prinčevih emisarijev.

Kakor smo že včeraj poročali, se je preiskovalnim organom na osnovi Göröjevih izpovedi posrečilo zapleniti pripomočke za tiskanje falzifikatov. Našla sta dva stroja: enega je policija zaplenila v prostorih firme Nemes & Stein v Csakyjevi ulici, drugi pa se je baje našel v Sarospataku, na posestvu princa Windischgrätzja, demontiran in razdjan.

Organizacija za ponarejanje se poleg Göröja pripisuje tudi Marszowskemu, ki je bil član desničarske radikalne stranke. On je bil središče falzifikatorjev, ki so izvrševali ročna dela. Najprej je kot pomočnika angažiral Man Kovicsa, ki je bil aretiran v Amsterdamu, za njim pa Edmunda Olehvarya, ki je bil aretiran v Hamburgu, ter njegovega brata Evgena Olehvarya, katerega je prijel policija v Budimpešti. Član te družbe je bil tudi Stefan Winkler, ki enako že sedi v peštanskih zaporih. Kemična dela je izvrševal kemik Andor Farago, osebni znanec Windischgrätzja, ki je bil z njim tudi drugače v poslovnih zvezah.

A Ladislav Görö je vodil ponarejanje v kartografskem zavodu. Nastavil je za delovodjo nekega Viraga, za stroineza mojstra Ludovika Kiszja, za njegovega pomočnika Ladislava Spanringa, kot strojna delavca pa mehanika Jožefa Hallo in Franca Faragha. Vsi ti so bili v naj tesnejši medsebojni zvezi. Tiskanje je Görö nadziral osebno in ki je tudi na koncu uničil razne priprave ter raztopil njih glavne dele pri toploti 300 stopinj Celzija. Görö končno priznava, da je prišlo iz tiskarne 25 000 komadov ponarejenih bankovcev, med njimi pa da je bilo več neuspešnih tiskov. Falzifikate so ponarejevalci takoj odnesli v klet princa Windischgrätzja.

Kovacs komorni služabnik princa Windischgrätzja se drži v zaporu popolnoma rezervirano. Kar je povedal, je povedal, novega noče izdati nič. Kadar koli ga pokličejo pred sodnika, pravi, da se ne spominja ničesar, ne imen, ne ljudi, ki so prihajali k prinču, ne drugih oko-

liščin. Izgovarja se venomer s svojimi valutnimi spekulacijami, s katerimi skuša stvar spraviti na stranski tir.

V madžarskih novinah je izšel opis bivšega šefa državne policije Nadossya, ki karakterizira tega moža kot pravega okrutnega, nekakega Scarpio današnje Madžarske. V Budimpešti je bil Nadossy zelo popularen. Zahajal je redno v gledališče, manikal ni pri nobenem plesu in se je udeleževal vseh družabnih prireditev. Priredil je tudi sam zabave. Dasi je bil poročen, ga niso nikoli videli v družbi soproge, pač pa je venomer dvoril drugim damam. Živel je življenje razuzdanega veseljaka in je bil znatno podvržen alkoholu. Pravijo, da ga je lahko zvrnil celo vedro brez skode. Če je preveč pil, posebno če je nallil vase preveč šampanjca, konjaka in drugih likerjev, ter je čutil, da mu glava ni bistra, je namočil dve steklenici piva, katero je izpil polagoma v dolgih požirkih. To sredstvo ga je vselej temeljito iztreznilo, nakar je bil zopet strog policijski šef, ki ni imel za ljudi nič drugega kakor osorne poglede in suhe iz-

begavaioče odgovore.

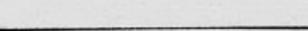
V ostalem pa velja Nadossy za zelo izobraženega moža. Nietzsche je njegov najljubši pisatelj. Sentimentalnosti ne pozna, je redkobeseden, precizen in energičen kakor malokdo. Do kontrarevolucije in poraza komunizma ni pokazal svojega mišljenja javno. Šele ko je komunistični režim popolnoma propadel, se je Nadossy zaletel kvišku z velikim elanom in je dosegel vse, kar je hotel. Bil je policaj po svoji krvi ter se ni dal vplivati od nikogar. Izredno ljubenzljiv je bil samo z ženskim spolom in pravijo, da ga je dama, ki se mu je prijazno nasmehnila, lahko pridobila za vsak načrt.

Falzifikatorji so skušali zaplesti v svoje mreže tudi neko damo iz madžarske aristokracije. Dogovarjali so se z njo že glede rotovanja v inozemstvo, kjer naj bi nakupila dragulje za bivšega cesarico Zito. Dama je imela na ponudbo ogromne vsote denarja, seveda v ponarejenih bankovcih, toda pogajanja so se razbila: madžarska aristokratinja je ostala doma. Zita Parmška pa brez nakita.

K abdikaciji rumunskega prestolonaslednika

Levo v zgornjem ovalu grška princesa Helena, Karlova soproga; spodaj Zidi Lambrino, v katero se je Karel pred leti zaljubil v Jassyju in radi katere je razločil zakon s Heleno. Desno zgoraj odstopivši prestolonaslednik Karel; spodaj pa njegov prvorojenec iz zakona s princeso Heleno, štiriletni Mihail, sedanjí rumunski prestolonaslednik.

Posebej: misteriozna dama Lupescu, sedanja Karlova ljubezna, radi katere se je odpravil prestolu in s katero živi zaenkrat v Milanu.

Rimsko pismo

(Slovenski laštisti na meji. — Dijogen išče človeka, ki ni fašist. — Konec vsake svobode. — Rekord Italije v nekulturnosti: slučaj à la Veber. — Fašistovski tisk.)

Rim, začetkom januarja. Že v vlaku na meji opazimo, kako daleč sega fašizem. Fašistovski policaj (v Postojni Slovenec — žalostna mu majka!) pregleduje potne liste kakor tudi vozne listke z mirno samozavestjo, da služi državnim interesom. Črne fašistovske kape vidimo po vseh kolodvorih.

V vlaku, ki me vede proti Rimu, vprašam laškega inženjerja, s katerim sem se seznanil, kako je s politiko. Mesto odgovora mi pokaže karikature v listu Popolo d' Italia, oficíelnem organu

Mussolinija: Modrijan Djogen, ki je prilezel iz svojega sode, išče kot nekaj ljudi s svetilko pri belem dnevu. Mnogiča radovednežev ga vpraša: »Ali še vedno iščete človeka?«. Cinik jim pa odgovori: »Da. Samo sedaj iščem človeka, ki ni fašist.«

Risba je bila slaba, toda besedilo izraža po mojem mnenju istino: fašisti so pijani zmage in paupajo v trajnost svoje vlade.

To — po fašistovskem mišljenju — čisto naravno stanje se kaže v Rimu nt vsak korak. Komaj stopite iz kolodvora, vidite po zidovih bele oglašje P. N. F. (narodne fašistovske stranke). P. N. F. vas vabi, da manifestirate na čast bolni kraljici-materi, letalcu Pinedu in kaj vem, komu še.

Toda P. N. F. tudi diktira: »Kdor ni z njim, je zoper Italijo!«. On,

viti na mylorda. »našega favorita« kateri — kakor je natančno vedel mr. Adams bo neslavno propadel pri dirki. Njegove misli so se začele zanimati za tekmo. Spomnil se je, kako je prišel na dirkališče prvič na streljivo očetovega zapraviljčevka in v trenutku, ko so bili vsi zavzeti za konje se je pričel zabavati s tem, da je odmašil šest steklenic šampanjca in ga zlijl v travo. Zato ga je oče pretepel. Nato se je spomnil druge dirke v ditiških letih. Takrat je že razumel, kako se postopa s šampanjcem. Bil je v pisani družbi in so poplvari še dolgo potem, ko so zaspali konji v staji. Od tega leta ni manikal pri nobeni dirki. Vsakokrat se je pripeljal z dražjim avtomobilom. Toda zdaj mu ni več do te zabave. Kaj pa je na tem, da je poučen in se lahko smeje nad puhlo učemnostjo »strokovnjaka«? Pravzaprav bi lahko stavil tudi on na favorita tega lažirnoroaka. Sai bodo pobrali dobiček unnik. Nenadoma se je stresel.

Kaj če bi se dalo zaneesti na pomočevalca? Da bi le znal on, mister Adams, kateri koni bo zmagal! To je slaba tolažba — vedeti sigurno, da ne bo zmagal nobeden izmed priporočenih dirkačev. Nekoliko dni pozneje bo seveda čital ime zmagovalca v listih. Če pa bi zvedel to zdaj, pred dirko, ko so mu

še odkrite vse možnosti, bi lahko zbral še dovolj gotovine, stavil, zadel in se tudi rešil.

Takrat se je prikazal ob pisalni mizi ministra Adamsa hudič, oblečen kakor nastopa v »Faustu« in z repom, ki mu je visel liki dežnik na ukrivljeni roki. Mr. Adams ga je takoj spoznal, dasi ga prej ni videl in mu je mračno ponudil stol. Hudič se je zahvalil, sedel in pričel:

»Oprostite, da prihajam takšen. Zelo se mi mudi in nisem utegnil pomisliti na svojo zunanjost. Razen tega nisem mislil, da se vam bom lahko prikazal. Seveda nisem pričakoval, da boste verovali ugibanjem »strokovnjaka«.

Hudič je pogledal čez mizo mr. Adamsa z zaupnim in prikupljivim smehljajem, katerega je bil vajen ta gentleman pri svojih poslovnih prijateljih. — »Vendar pa nisem pričel, da bi klepetal«, je nadaljeval hudič. Postal je resen in mrzljih oči. »Imam ponudbo za vas.« Mr. Adams se je zravnal: ljubil je poslovne razgovore.

»Tukaj imate ugibanja o dirki.« je rekel hudič. »Bedarija seveda. Toda, če bi vam navedel ime zmagovalca — če pa na »strokovnjaka«. Govoril je pomorno in mr. Adams se je nasmehnil. »Mar še ne zadostuje to?« je vprašal

Z motoriem preko snega in ledu

Naša podoba predočuje originalno improvizacijo motornih sank. Zadnjima dvema kolesoma je sneta pnevmatika, katero nadomešča platišče sank. Slično tudi pri prednjem kolesu. Iznajdljiva

moža, dva nemška inženjerja, sta s tem improviziranim motovilom prevozila v treh dneh 440 km na ledeni in gosto zasnemženi poti, katero bi dobra dvovprežna kočija absolvirala jedva v 12 dneh.

to je Njegova Ekselencia, Benito Mussolini, »il duce«.

Po rimskih cestah mrgoli toliko vojakov, miličnikov in karabinerjev, da izgleda Rim kot kako garnizijsko mesto, kjer se civilni možki le neradi pokažejo na cesti v množici uniform.

Časi boja zoper liberalce, socialiste in komuniste, izropanja prostozidarskih lož, razbijanja tiskarn in uredništev so prešli. Prostoziidarske lože so razpuščene, nasprotniki Mussolinija pa so obmolknili, se poskrili ali pa zbežali iz Italije. Kdo more še danes nasprotovati fašizmu? Celo papež se je uklonil in klerikalizem danes sodeluje s fašizmom.

Svobode v Italiji ni več, niti svobode predavanja na univerzah, niti svobode tiska. Kako se postopa z upraviteljnimi profesorji, nam kaže slučaj g. Salveminija, profesoria za moderno zgodovino na vseučilišču v Firenzi, ki je moral zbežati v Francijo. Njegova krivda je sledeča: Pokazal se je nasprotnika vsakega imperijalizma, prijatelja Francije in Jugoslovenov. Za časa vojske je javno nastopil za sporazum z nami v dalmatinskem vprašanju; že prej, l. 1911., pa je bil zoper zavojevanje Tripolitanije.

Dovolj tega. Nekega dne so ga aretirali in uklenjenega odpeljali v ječo, pod lažljivo pretvezo, da piše v neki tajan, protifašistiški list. Slučaj ljubljanskega vseučiliškega profesoria Vebera, tože ni ostal osamljen. Italija ima danes med vsemi državami rekord v nekulturnosti: v uklepanju univerzitetnih profesorjev v okove!

G. Salvemini je bil mesec dni v ječi, potem je bil vsled neke amnestije izpuščen. Ker je pa prišel do spoznanja, da mu pogoji, pod katerimi živi danes in teligenca v Italiji, ne dovoljujejo poučevati dostojno, niti živeti dostojno v domovini, dokler vlada nasilje, je šel v tužno.

In tisk? »Crvtive trdnjave liberalizma kapitulirajo druga za drugo«, je pred nekaj dnevi napisal »L'Impero«, ultrafašistovski dnevnik. Vsi važnejši laški dnevniki so namreč danes v rokah Mussolinijeve stranke.

Zaporedoma so padali Secolo, Stampa, Messagero, Corriere della Sera ... Slednjič je prišla tudi Tribuna na vr-

Za medicinski ples

potrebujete elegantno plesno obleko. Po okusu in modi vam najlepše in najizglednejše izgotovi smoking ali frak trvdka

Drago Schwab - Ljubljana

hudič užaljeno. »V starih časih je verjel vsak človek moji besedi. Sicer pa oprostite! Pozabil sem, da ste naredili derar po vojni in ne razumete veliko v častnih zadevah.« Mr. Adams se je pritrjeval o nasmehnil. Hudič je izvalil par isker iz kupa ter nadaljeval.

»Poslušajte torej. Imam ponudbo, ki bo zadostovala tudi človeku vaših nazorov. Ti časopisi na vaši mizi bodo zamieniani z onimi, ki izidejo devet dni pozneje t. j. dan po tekmi. Ime zmagovalca bo med dnevnimi vestmi. Časopisi se prikažejo takoi in ostanejo tu pol ure, potem zopet izginejo.

»Ceno?« je vprašal mr. Adams. »Navadna.« je odgovoril hudič. »Duša?« je vprašal Adams. »Od smrti pa do konca večnosti.« je odgovoril hudič.

»Velja.« je rekel mr. Adams. Mr. Adams je bil zopet sam in se je počutil iako pozumnega vsled naglice, s katero je sklenil kupčijo. Segel je po prvem časopisu. To je bila številka tekmovalnega dneva. V njej je bila opisana zmaga slučajnega konja Mr. Adams je veselo vzdihnil in se je dvignil k telefonu, da nokliče posredovalca na dirkališču. Nenadoma pa se je ustavil in nasmehnil.

»Bom še pogledal, ali ni kaj korist-

sto, čeprav ni nikoli kritizirala fašistovskega režima. Toda njen smrtni greh je bil ta, da včasih ni na prvem mestu omenila govorov Farinaccija, glavnega tajnika fašistovske stranke. Nova »Tribuna Nazionale« tega greha ne bo več storila. List »Il Mondo« pa dnevnik g. Amendole, šefa opozicije, zama močilo o notranji in zunanji politiki, policija ga kljub temu konfiscira vsak dan.

Ves tisk danes junaško trobi v Mussolinijev rog, slavi »vse oživljajoči« fašizem ter ob enem blati nasprotnike režima, ki so zbežali v tužino, Nittija, Sturza in druge, »te bandite, te izdajalce«... Zato je čitanje političnega dela laških časopisov danes nezanimivo, dolgočasno in naravnost ogabno.

Frank Munsey

Karjiera ameriškega novinarja.

28. decembra preteklega leta je umrl v Newyorku, operiran na slepiču, založnik in lastnik listov Frank Munsey v starosti 71 let.

S Frankom Munseyem je legla v grob ena izmed najzanimivejših osebnosti ameriške žurnalistike. Svojo karijero je pokojnik začel v severoameriški zvezni državi Maine, kjer je bil nameščen v majhni trgovini z življenjskimi potrebščinami. V starosti dvaindvajsetih let pa je prestopil kot nastavljenec k Western Union Telegraph Company, kjer je kmalu postal vodja filijalke v Augusti (država Maine). Na tem mestu je imel obilo prilike spoznavati in proučevati ameriško žurnalistiko, saj je znano, da so ameriške telegrafске družbe, ki so domala vse v privatnih rokah, v tesnih zvezah s poročevalskimi organizacijami.

Ko je bil star 28 let, se je Frank Munsey odločil, opustiti svoje dotedanje mesto in se popolnoma posvetiti novinarstvu. Brez dolgega pomišljanja je spravlil svoje posle v Augusti v red in se odpeljal v Newyork. Ko je stopil na newyorška tla, je imel v žepu jedva 40 dolarjev; s tem »kapitalom« je ustanovil mladinski list »The Golden Agroy«, kojega osebo so tvorili sledeči nastavljenici: urednik Frank Munsey; tiskar: Frank Munsey; raznašalec: Frank Munsey. Poskus je uspel in danes predstavlja »The Golden Agroy« neprecenljivo premoženje. V prvih mesecih je tudi vse članke za list pisal Munsey sam.

Po sedmih letih je axialni podjetnik ustanovil »Munsey-Weeky«, ki se je kasneje pretvoril v ogromno podjetje »Munsey's Magazine«. V svoji najboljši moški dobi je nato Munsey prešel k dnevnemu časopisu. Ustanovil, odnosno kupil je newyorške liste »New-York Mail«, »Globe«, »Sun« in »Telegrams«.

neza v teh listih, predno se izgubijo, je zamrmlal.

Ko je vzel številko v roke, je postal takoj pozoren. Na prvi strani, v sredini je prečital:

»Adams John, Nenadoma je preminil v svojem londonskem stanovanju. Pokojnik želi, da se ne polagajo na njegov grob sveče in cvetja.«

A. Kuprin:

Natalja Davidovna

Bila je šesnajst let vzgojiteljica v N-ovskem inštitutu za plemiška dekleta in uživala izreden, brezprimeren ugled ne le pri direkttrisi, ampak tudi pri vseh višjih oblastih. Cenili so jo zbog njene pedantične strogosti, popolne udanosti svojemu poslu in mnogoletne izkušnje. Med drugimi vzgojiteljicami se je šušljalo, da uživa pri direkttrisi privilegij, da jo po večernem čaju intimno obvešča oživljenju v inštitutu. Zato je niso marale, se je izogibale in bale.

Inštitutke so trepetale pred njo in njen razred je bil vedno vzor lepega vedenja in učnih uspehov; to pa je dosegala brez kričanja, brez kaznovanja, celo brez pritožb staršem in predstojnikom. Bilo je nekaj oblastnega v njenem hladnem,

Ustavil je Munsey Trust Company in si kmalu zaslužil ime največjega morilca ameriških listov. Sistematično je nakupoval časopise le iz tega namena, da jih je potem ustavil, pri čemer si je vedno znal pridobiti večji del naročnikov in inserentov za svoje liste. Veliko pozornost je svoječasno povzročil njegov nakup newyorške in pariške izdaje «New-York Herald» iz zapuščine Jamesa Gordona Bennetta. Newyorško izdajo «Herald» je nato ustavil na korist jutranje izdaje «Sun», Bennetovega «Sun» pa ni ustavil — iz pietete do pokojnika — nego ga je prekrstil v «Herald». Šele malo pred smrtjo je «rodal newyorškega «Herald» — alias «Sun» — in pariško izdajo «New-York Herald» Oydenu Reidu.

Tekom dolgih let svoje kariere je Munsey ustanovil celo vrsto večernikov. Največji uspeh je doživel z večernim izdajo «Sun», ki se je v par letih povzpela do odličnega buvarnega lista. V Munseyevem kongresu je spadal tudi list «New York Evening Mail», s katerim se je pozneje združil «Evening Telegram». V Baltimoreju je Munsey ustvaril «Star», v Philadelphiji pa «Philadelphia Times».

Kot pravi yankee je Munsey do konca svojega življenja zvesto vztrajal na svojih trgovskih tradicijah. In zato je osnoval že kot premožen založnik in žurnalist tako zvano «Chain-Store», vrsto prodajalnic z življenjskimi potrebščinami. Centralo je namestil v nebotičniku, ki si ga je nalašč v ta namen sezidal.

V svoje založništvo je vtaknil Munsey tekom let šestnajst milijonov dolarjev. In sama prodaja «Herald» mu je prinesla štiri milijone!

Bil je velik žurnalist — v ameriškem, ne našem smislu besede —, bil je velik podjetnik, bil je self-made man odličnih zmoglosti. Slava njegovemu spominu!

40 mesecev v polarnem ledu

Lani koncem avgusta se je vrnila zna na Amundsenova raziskovalna ladja «Maud» s 40mesečne vožnje po Severnem morju. Ladja je odšla na morško pot leta 1922, ter je imela posebno nalogo preiskati vodne struje na severu naše zemlje. Na tej vožnji je bila nešteto krat izpostavljena propasti, ušla pa je srečno vsem opasnostim in se je vrnila v pristan po 40 mesecih mučnega križarjenja. Voditelj ekspedicije dr. Sverdrup in kapitan ladje Wisting sta se sedaj vrnila na Norveško; iz njunega pripovedovanja izhaja, da je bila ekspedicija postavljena na izredno težko preizkušnjo, katero je prestala z naravnost častnim uspehom.

Izhodna točka ekspedicije je bila Point Hope, ki leži severno od mesta Nome. Ladja je zapustila ta kraj spomladi leta 1922. Namen ekspedicije je bil, preiti se z ladjo skozi polarno morje, se kolikor mogoče približati severnemu tečaju in se nato vrniti na Spitzberge. 24 mesecev se je ladja kratkoma prepuščala morskim strujam, ki so jo nesle daleč proti severu. Struje so bile tako močne, da ni imela posadka ladje niti najmanjšega vpliva na njeno smer. Bila je izročena na milost in nemilost vodnemu toku in je dosegla dne 9. avgusta 1922 Herald Island. Tega dne se je začelo pravcato tavanje po ledenem morju. Ladja je bila opremljena z vsemi pripomočki za lomljenje ledu in je opravljala to delo z vsemi silami, ki so ji bile na razpolago. Vetrovi so bili ves ta čas zelo neugodni. Najprej so gnali ladjo v severovzhodni smeri. Kmalu pa je zapihal vzhodnik in je gnal ladjo menjaje v zapadni smeri, severni in zopet zapadni smeri, torej v silnem ciklaku.

Meseca septembra 1923 je dosegla 76. stopinjo severne širine in 163. stopinjo vzhodne dolžine. Ta čas so zapihali severni vetrovi, ki so ladjeplavcem uničili zadnjo nado, da se pripeljejo skozi polarno morje na Spitzberge. Pozimi leta 1923, in 1924, se je gibala ladja v majhnem krogu med 75. stopinjo severne širine in 155. stopinjo vzhodne dolžine. Dne 9. avgusta 1924 je ladja prišla na nekoliko severno od Novosibirskih otokov. Šele tukaj se je posrečilo ekspediciji oprostiti ladjo ledenega oklepa. Najsevernejša točka, katero je dosegla ladja, je bila 77 severne širine. Če bi ladja ostala v teh krajih in bi se hotela

domikati proti severu, bi bilo nemara mogoče doseči cilj, prevoziti polarno morje in priti do Spitzbergov. Za tak poskus pa bi trebalo še tri leta časa.

Amundsen, ki je bil z rezultati ladje očitno nezadovoljen, je odpoklical ekspedicijo potom brezičnega brzolja. Njegovo povelje se je glasilo, da mora ladja takoj nastopiti svojo vožnjo proti Aljaski. Wisting je odredil vse potrebno, da se ukaz izvrši in posadka je nastopila z veseljem to pot. Vožnja pa je bila zelo počasna. Dne 28. avgusta 1924 je ladja dosegla rt Baranov, ki leži vzhodno od reke Kolime. «Maud» pa je imela zopet smolo, da je zašla v led in ni mogla nikamor. Posadki ni preostalo nič drugega, kakor da je zopet prezimila v ledu. Izkrcala se je na malem otočju Four Column Island in je ostala na mestu do 13. julija 1925. Tega dne se je začel led tati, ledene plošče so razklenile ladjo in posadka je nastopila svojo pot v domovino. Prišla je v Nome po mnogih mukah koncem avgusta 1925.

Dasi ta ekspedicija, na katero je pošljal Amundsen toliko važnosti, ni rodila pričakovanih uspehov, je vendarle obogatila znanost z dragocenimi razkritji. Predvsem bodo dobrodošla opazovanja, ki se tičejo oseke in plime na severu. Dragocene tozadevne eksperimente je napravila posadka ladje v severno-sibirskih vodah med Aljasko in rtom Celluskinom. Važno gradivo je prinesla ekspedicija posebno glede na teorijo pokojnega ameriškega učenjaka, profesorja Pollina A. Harrisa. Ti podatki bodo končno pojasnili, kakšen je položaj na severnem tečaju in če je verjetno, da se tam nahaja kopna zemlja.

Po nedolžnem obsojen

Ruski pisatelj A. Dobrotin je nedavno obiskal v mokotovski zaporih v Varšavi grofa Ronikerja, ki je bil leta 1911. obsojen vsled umora na 4 leta ječe. Svoje vtise podaja pisatelj v nekem ruskem listu tako-le:

Majhno dvorišče v mokotorski kaznilnici v Varšavi. S kvadrati tlakovana tla, težko zidovje naokrog, obdano z bodečimi žicami.

«Ven!» se glasi povelje. Na dvorišču se pojavijo kaznjenci. Nemo, umerjenega koraka stopajo v predpisani razdalji petih korakov drug od drugega. Ako komu zastane korak, zavpije takoj paznik nad njim: «Hitreje! Ne postajajte!»

«Gospod paznik... Ne morem... moje srce...»

Mož, ki je z muko izustil te besede, je velik, suh stavec boleznatega obraza. Počasi stopa naprej, potem pa nenkrat postoji in se zazre pred se...

«Grof Roniker, izprehod je predpisani!»

Eto, to je grof Roniker, oni elegantni grof, kolega proces je pred 15 leti vzbudil toliko pozornost na Poljskem in v Rusiji —

Pred petnajstimi leti so našli 16-letnega Stasja Chržanovskega mrvega v njegovem stanovanju v Varšavi. Umorjenec je bil svak pisatelja grofa Ronikerja, ki je bil poročen s sestro Stasja Chržanovskega. Umor je dal povoda najrazličnejšim govoricam in kmalu je bil na ukaz državne pravdnika aretiran grof Roniker, na katerega je padel sum, da je umoril svojega svaka, hoteč se polastiti njegove dedščine. Poljski tisk se je takrat delil v dva tabora: klerikalni listi so se priključili obdolžitvam šovinistične rodbine Chržanovskih, liberalni listi pa so zatrjevali, da je grof Roniker na umoru nedolžen.

Proces proti obdolžencu se je začel leta 1911 pred varšavsko poroto. Obtoženi grof je stopil pred sodni dvor preoblečen v meniha. «Vstanite, grof Roniker!» je pozval predsednik obtoženca. «Jaz nisem grof Roniker», se je glasil odgovor, «jaz sem brat Avgust». Proces je bil preložen in grof Roniker je bil predan psihijatru, da ga preiščejo.

Pri drugi razpravi je bil grof Roniker že »normalen«. «Zakaj ste pri prvi razpravi simulirali blaznost?» ga je vprašal predsednik. «Bil sem bolan», je odvrnil grof Roniker. «Danes je psihoza mirila». Sodišče je spoznalo grofa za krivega in ga je obsodilo na štiri leta ječe. Obsodba na grofove prijatelje

ni zadovoljila. Roniker je vložil priziv, in sodišče ga je proti visoki kavciji izpustilo iz zapore Uredništvu ruskega lista «Varšavska Mysl» je potem podal grof sledečo izjavo: «Jaz sem nedolžen. Tako podlega zločina ne bi mogel zagrešiti niti v sanjah.»

Priziv je bil zavrnjen in grof Roniker je moral v zapore moskovske jetnišnice. To je bilo neposredno pred izbruhom svetovne vojne. Ko so Nemci zasedli Varšavo, so Ronikerja vsled njegovega slabega zdravja izpustili iz ječe. Poslej je bilo njegovo življenje polno muk in pomanjkanih. Njegova žena, ki je bila trdno prepričana, da je mož nedolžen, je pogumno vztrajala pri njem. Ko je leta 1911 postal profesor Makovski, ki je bil eden izmed grofovih zagovornikov v sodnem procesu, poljski justični minister, je grofu Ronikerju dovolil, da se izseli. Roniker je odpotoval na Dunaj, kjer je nadaljeval svoje bežno življenje. Njegova mlada in lepa žena si je medtem v Varšavi sama končala življenje.

Več let je prebil grof Roniker na Dunaju. V tem je na Poljskem postal Franc Novodvorski pravosodni minister, in nany so se obrnili starši umorjenega Chržanovskega za zahtevo, da grof Roniker odsesti kazni. Minister jim je željo izpolnil. Obveščena je bila dunajska policija, ki je Ronikerja aretirala in ga odposlala v Varšavo... v ječo...

Vsako jutro, ob lepem in gredem vremenu se šeta na dvorišču jetnišnice visoka, upognjena postava. Nekdanji pisatelj grof Roniker je to, sedaj kaznencec v varšavskih zatvorih... Nesrečne čisto postoji in se zamišljen zazre v daljo... Na kaj misli izmučeni duh! Na nepravilnost ljudi? Ali pa morda moli skrivaj in prosi boga, naj odпусти onim, ki so ga na nedolžnem vrzli v ječo in mu uničili najlepše dneve njegovega življenja?

Očetje in sinovi genijalnih mož

Filozofi imajo stare, vojskovođe in zločinci pa mlado očetje.

Izvor genijalnosti je že od nekdaj predmet proučavanja resnih učenjakov. Saj je znano, da so bili pogosto tako očetje kakor sinovi kakega genija popolnoma brezpomembni ljudje in da se pojavljala genijalnost brez vsake zveze s podedovanjem.

Velika tajna človeka, vprašanje odkod in zakaj individualnega «jaza» se kaže najočitneje baš v veličinah našega duševnega življenja. Odtod veliki interesi za razjasnitev vprašanja o izvoru genija. Učenjaki so iskali skozi stoletja razloge, preiskovali so celo z veliko marljivostjo barvo las in razne telesne posebnosti staršev genija, pa niso mogli klub svoji več ali manj zaprtašeni učenosti najti ničesar! Nova raziskovanja modernih učenjakov so našla seveda druga sistematična pota, ki so dovedla do zanimivih rezultatov v tem vprašanju.

Te dni je priobčil učenjak E. L. Redfield rezultate svojih dolgoletnih raziskavanj na tem polju. Redfield ugotavlja, da so v pretežni večini stari možje očetje genijev. Med temi so očetje velikih filozofov najstarejši. Nasprotno pa je imelo 90 odst. velikih zločincev, puštolovcev in bojevnikov narav zelo mlade očetje. Do tega rezultata je prišel Redfield na podlagi proučavanja pokoleni 1028 znamenitih mož. Očetje Bacha, Beethovna, Goetheja, Mendelssohna, Shakespearea, Raffiela in Rembrandta so bili stari ob rojstvu teh otrok 31 do 40 let. Očetje Bismarcka, Catona, Gladstona in drugih državnikov so bili stari nad 40 let, očetje Konfucija, Barona in drugih velikih filozofov pa nad 50 let. Friderik Veliki, Aleksander Veliki in drugi vojskovođe pa so imeli zelo mlade očetje.

Tudi angleški pisatelj George Whitehead se je bavil s podobnimi vprašanji. Hotel je dognati, v koliko so veliki možje podedovali genijalnost, oziroma v koliko so jo podedovali njihovi sinovi. Tudi on je prišel do nepričakovanih rezultatov. Ugotovil je, da so primeri, v katerih se je kazala genijalnost velikih mož že v nadarjenosti njihovih očetov, kakor n. pr. pri Murillu, Beethovnu, Cövegiju, Belliniju, bratih Strauss in Mozartu največje izjeme.

Se redkejši so primeri, da so veliki umetniki ali mislici bili očetje genijalnih ali samo nadarjenih otrok. Že Baron je trdil, da imajo največ zaslug za dobrih človeštva možje brez otrok. Neoznjeni in brez otrok so bili n. pr. veliki mislici Kant, Newton, Locke, Descartes, Leibnitz, Spinoza, Schopenhauer in Voltaire. V nesrečnem zakonu pa so živele med drugimi Sokrat, Shakespeare, Byron, Carlyle, Ruskin, Dickens, Milton in Haydn. Pogosto so otroci velikih mož lahko miselnih ljudi kakor na primer Mozartovi sinovi. Večkrat pa so celo idioti in zločinci. Potomci Petra Velikega in Karla V. so bili ali zločinci ali pa umobolni, Ciceronov sin je bil notoričen pijanec, Luthrov sin pa velik nasilnež.

Nadalje je ugotovljeno, da so bili skoraj vsi geniji slabi zakonski možje. To je ugotovil po dolgem proučevanju angleški literarni zgodovinar Sichey Low. Shakespeare je bil nesrečno poročen, njegovemu rojaku Miltonu, ki se je trikrat poročil, pa je ušla vsaka žena. Dickens je živel ločeno od svoje žene, Shelleyeva žena pa je izvršila samomor. Slabi zakonski možje so bili tudi Goethe, Heine, Kleist, Musset, Ruskin, Whitmann, Edgar Poe in drugi velikanj.

Zanimivi so tudi rezultati proučavanja, kakšen vpliv je imelo duševno delo na živleno dolgotrajnost genijev. Stari svetovni mojstri kakor Solon, Thales, Ksenofon, Pitagoras, Diogenes, Demokritos, Plato, Theophrast i, dr. so doživeli povprečno 84 let, nekateri celo 100 let. Tudi novi filozofi ne delajo izjem. Descartes, Leibnitz, d'Alembert, Diderot, Adam Smith, Kant, Hegel, Schelling in drugi so dosegli povprečno nad 80 let.

Polet Alana Cobhana

«Jutro» je že poročalo o senzacionalnem poletu angleškega letalca Alana Cobhana, ki namerava doseči svetovni letalski rekord na daljavo. Polet je namreč iz Londona v Kapstadt. Pot je dolga 8000 milj. Po zadnjih poročilih iz Londona, je preletel Cobhan že 4500 milj. V nedeljo se je spustil v Mongalli v Sudanu. Srečno je preletel nevarna sudanska močvirja na gornjem Nilu. Na zadnji etapi svojega poleta z Malakala do Mongalle je opazil, da leti nad kanali gornjega Nila. Izognil se je vsem močvirjem in imel je tudi ves čas brezovno zvezo za slučaj, če bi se bil moral spustiti. Toda njegov aparat «Jaguar» je funkcioniral tako dobro, da je Cobhan vse nevarne kraje srečno preletel. Cobhan je prepričan, da bo mogoče uvesti ob Nilu do Mongalle redno zračno zvezo, osobito s hidroplani. Če se uredi promet med Mongallo in Kicumbo ob jezeru Viktorija Niansa, bo omogočena zračna poštna služba iz Kenye do Kaire v dveh dneh. Aeroplani bi imeli zvezo s sredozemskimi poštiniimi parniki. Kenya, Uganda in Tanganika bi dobivale v tem slučaju pošto iz Anglije v šestih ali sedmih dneh, dočim je hodila doslej mesec dni.

Cobhan poroča tudi, kako so sprejeli domačini v Malakali njegovo letalo. Aeroplanu se niso prav nič čudili. Mislili so, da leti ogromna ptica, ko se je pa aeroplan spustil, so smatrali, da je za belega moža to samo po sebi umevno. Takoj so priredili pod palmami okrog aeroplana divji bojni ples in začeli groziti čudni ptici s sulicami. Nekateri divjaki so začeli metati kopja, Cobhan in njegov mehanik sta morala napeti vse sile, da bi mogla stati mirno pred aeroplanom in gledati divjakom neustrašno v oči. Bila sta v nevarnosti, da ju divjaki ubijejo ali pa da se započijo kopja aeroplanu v krila. Toda divjaki

VIMECETE VAS DENAR SKOZ OKNO!

če kupite nogavice brez žiga «ključ», ker eden par nogavic z žigom in znamko (rdečo, modro, zeleno ali zlato) „ključ“

traja tako dolgo kakor štirje pari drugih. Kupite eden par in prepriča če se!

Zaradi ljube žene

V Berlinu se je te dni ustrelil znani trgovec z umetninami Pavel Cassierer. Pognal si je v srce kroglo in so ga težko ranjenega prepeljali v sanatorij. Po par dnevi borbi z življenjem je izdihnil.

Vzrok te družinske tragedije je bila nemška gledališka igralka Tilla Durieux, Cassiererjeva žena. Cassierer je bil v mladih letih pisatelj, potem pa je odložil pero ter se je posvetil trgovini z umetninami. Bil je zelo spreten trgovec in si je nabral velikansko premoženje. Njegove zbirke so bile posebno bogate, osobito na delih nemških mojstrov Liebermanna in Kokoschke; njegova strast pa je bilo gledališče, v katerem je nastopala njegova žena.

Zadnja leta je Cassierer ovrnil filijalko svojega podjetja v Rimu, Parizu in Newyorku. Moral je po poslovnih poteh iz mesta v mesto, iz države v državo. Ves ta čas ni utegnil živeti skupaj s svojo ženo, ki je nastopala v inozemstvu, večinoma v Ameriki. Ta razvoj njegovega družinskega življenja je vplival zelo depresivnoče na njegovo živce, ki so nanosled silno oslabei. Nesrečne špekulacije so pripomogle, da se je njegova odpornost še bolj skrhalila. Za ženo je trošil horendne vsote, nadomestila v ljubi ljubezni pa ni dobil. Kriza je pripeljala do vrhunca, ko mu je žena sporočila, da ga namerava ostaviti. Cassierer je bil str. Ker je bila ta ločitev v zvezi z razdelitvijo njegovega premoženja, je bil mož še bolj obupan in si je končno sklenil vzeti življenje. Dva dni pred razpravo za ločitev zakona je počil smrtonosni strel.

Družabni odjek tega samomora je bil tako učinkovit, da je prišla žena v sanatorij k možu ter se z njim spravila, preden je izdihnil. Bajne na ni storila tega iz ljubezni, sočutja ali usmiljenja, temveč radi tega, ker je doznala, da je njen mož določil za glavnega dediča vsega imetja svojih hčer iz prevega zakona. Tilla Durieux upa, da ji bo sprava na smrtni postelji omogočila pridobitev znanega dela pokojnikovega premoženja.

× *Trobenič svetovnega miru imenovan za viteza častne legije.* Francoski polkovnik trobenič Sellier, ki je 11. novembra 1918. po podpisnem premirju med Francijo in Nemčijo prvi zabil konec ognja na francoski fronti, je bil te dni imenovan za viteza za častne legije.

× *Brezlični telefon v dirjaščem vlakcu.* Dne 5. t. m. so napravili nemški inženjerji na železniški progi Berlin-Hamburg prvi poskus z brezličnim telefonom. Sotrudniki dnevnika «Berliner Zeitung am Mittag» je govoril medpotoma s svojim uredništvom. Poskus se je dobro obnesel in nemška železnica namerava uvesti radio na vseh vlakih.

Le za odrasle so izšle v slov. prevodu svečovno znane novele

DEKAMERON,

ki jih je spisal ital. pisatelj Boccaccio. Dekameron je knjiga ljubezni, knjiga zgoče satire na nemoralno življenje duhovništva in meništv, knjiga smešnih a čudovitih doživljanj iz meščanskih in plemiških krogov v XIV. stoletju. Dekameron je okrašen z 33 ilustracijami.

Za mladino je knjiga neprimerna.

Broširan velja Din 56—, v celo platno vezan Din 72—

Luksuzna izda a Din 100—

Izdala Knjigarna Tiskovne zadruga v Ljubljani

upornem pogledu, občutiti je bilo vase zaupajočo silo v mirnem tonu njenega glasu. Razposajena šolska družina samo nji od vseh vzgojiteljic ni mogla najti primernega pridevka.

Ko je končala tečaj v inštitutu, odklopana z zlato medaljo, je ostala v njem kot vzgojiteljica. Ni imela niti detinstva, niti prošlosti, niti česa, kar bi spominjalo na najbolj nedolžni inštitutski roman, kakor da se je tudi rodila samo zato, da bi postala inštitutska vzgojiteljica.

Bila pa je lepa. Rumenkasti in temnopolti obraz finih potez je bil posejan z lepimi vrojenimi znamenji. Taki obrazi, nalahko ietičnega tipa, vedno ugajajo moškim. Njenemu stasu je zavidal ves inštitut. Vendar se ji noben možki ni upal dvoriti. Vsakemu se je zdelo, da bi mogla že lahko mišljena misel sanja razžaliti to devojico, ki se je vsa posvetila vzpljuj otrok.

Zelo vzpilen kurator inštituta jo je nazval »permanentno stražo«. In res, službi je posvečala dvajset ur na dan, ostale štiri je uporabljala za spanje. Ako pa se je včasih prebudila sredi noči, je obšla vse sčasnice, stisnjena in korzet in zapeta do zadnjega gumba svoje službene obleke. Ušla ji ni niti najmanjša malenkost vsakdanjega življenja njenega tičnika, kakor da je imela sposobnost

čitati komaj porajajoče se misli.

Ves čas svojega dolgega službovanja se je Natalia Davidovna poslužila samo enkrat daljšega dopusta in sicer tedaj, ko se je morala po nasvetu zdravnikov za štiri mesece oditi kopat na odeško obalo, da si popravi svoje v službi razrahljano zdravje. Drugače skoraj ni zapuščala inštitutskih zidov. Samo poredkoma, toda ne češče kot enkrat na dva ali tri mesece, si je izprosila dovoljenje, da sme preživeti noč od sobote na nedeljo pri svoji bolni teti, ki je prebivala neke čisto na kraju mesta in ki jo je mučila že nekaj let zapored huda ženska bolezen, katera ji ni dopuščala, da bi vstala kedaj z naslonjaka.

No, prebivši mučno noč ob postelji bolnice, ki jo je mučil nespanec in ki je bila povrhu še sušna in razdražljiva, je bila Natalia Davidovna na vse zgodaj zjutraj že v inštitutu, da ne zamudi s svojim razredom službe božje. Po končani službi božji je direkrisa, ki je prva poljubila križ in se nato postavila na vidno mesto pri koru, kjer so mimo nje odhajale vzgojiteljice in ji delale poklone, vedno z znakom glave poklicala k sebi Natalia Davidovno:

«Eh bien! Comment se porte madame votre tante?»

«Princesse, Dieu seul peut la sauver.

Elle souffre beaucoup», je odgovarjala vzgojiteljica vzdihovaje in gledaje s pri znanjem na predstojnico.

«Pourquoi n'êtes vous pas restée encore auprès d'elle?»

«Je suis venue pour remplir mon devoir, princesse.»

«Mais vous m'eme, mon enfant, vous avez l'air malade!»

«Ma tante n'a pas fermé l'oeil pendant toute la nuit.»

«Pauvre enfant! Vous perdez votre santé. Allez vite vous reposer, ma chérie. Takoj vam ukažem prinesiti buljon in vina.»

Te nedelje je Natalia Davidovna izgledala čisto bolezensko. Zdelo se je, da je pravkar vstala po težki bolezni ali pa se osvestila od brezumne orgije: tako blede in izmučeno je bilo njeno obličje z vdrtimi očmi, ki jih je obkrožala senca, z izsušenimi in izgrizenimi ustnicami.

Stvar pa je bila ta, da Natalia Davidovna sploh nikdar ni imela nobene te. In še bolj čudno je bilo to, da celih šestnajst let nihče niti enkrat o tem ni povdomil.

Enkrat na dva ali tri mesece, v soboto, po večerni službi božji, se je Natalia Davidovna skromno obračala na direktorico:

«Me permettez vous, princesse, d'aller voir ma tante?»

«Mais certainement, mon enfant. Seulement ne vous fatiguez pas trop.»

Ko se je Natalia Davidovna kot navadno, prepričala, da spi njen tičnik krepko spanje mladosti, je odhajala počasi iz inštituta mimo čuvajev in vratarjev, ki so spoštljivo pozdravljali.

Ko pa se je že precej oddaljila od ograde, je vzela iz žepa gost črn pajčolan, si ž njim zakrila obraz in se zdajci vsa mahoma izpremenila. To je bila že kokota, iskateljica dogodivščin, šivilja iz velike modne trgovine — vse drugo, samo ne natančna in stroga vzgojiteljica. Njena nepriljubljena, razuzdana, nalahko majava hola je razodevala žensko, vjeno udati se stoterim moškim. Spremljala je z glavo pasante, se izizvolječe smejala, kadar so jo zadevali, toda previdna in pozorna bistro pazila, da ne naleti na koga, ki jo je že kdaj videl.

— „Skok preko kože“ —

17. I. 1926.

s koncertom in plesom.

Ivan Albrecht:

Večer

Ko se nagne dan, pride k meni. Tih sede na rob moje postelje in me gleda in gleda in ne reče nobene besede.

«Kako ti je, prijatelj?»

On me gleda, gleda in molči.

Večer za večerom, vedno isti, kakor kamen: na robu postelje sedi in molči.

Kako je to čudno! Nekdaj sem ga poznal, ko je bil vesel in živahen. Marsikako noč sva prevesečljajila v tisti lahkomišljeni mladosti, ki ne pozna nobene ga premišljevanja za bodoči čas. Takrat ni bilo niti sence kamenitega na njem: sam smeh, sama radost in cele verige načrtov, tistih prešernih, čisto otroških, ki jih rodi trenotek, da jih naslednji spet pokoplje... Potem pa: čez noč je legla senca nani. Ko sem ga nekoč obiskal, je ležal visoko na odru in sveče so gorele na desni in levi.

Odtlej prihaja večer za večerom. In kadar mi je hudo, mi je skoro draga njegova hladna bližina. Le da bi spregovoril, da bi rekel vsaj eno besedo!...

In zdaj je spet tu, me gleda in molči.

«Kako ti je, prijatelj?»

Naenkrat se oglasi:

«Dobro! Vsem je dobro, vsem, ki jih ni...»

Kino

Eseda, dve o filmskem manuskriptu

Kako se piše filmski manuskript? O tem interesantnem temu je napisal Max Frankenstein v dunajskem »Journalu« par refleksij, ki utegnejo zanimati tudi teža ali onega naših čitateljcev.

Pisati filmski manuskript pravi Frankenstein, je dokaj nevalžno delo in večinoma ne izplača truda. Skrajno nezgodno pojmovanje umetniške misije filma, ki žal v svetu še vedno prevladuje, se opazja pri večini lajkov, ki menijo, da so dovolj sposobni za koncipiranje filmskih sujetov. Razmerje med snovo in insceniranim filmom je priložno isto kakor razmerje med libretom in opero. In kakor bo mogel napisati dober in učinkovit operni tekst je muzikalnično na občrno strokovnjak, tako bo znal sestaviti uporabljiv filmski manuskript le večak, ki doobra obvlada tehniko filma. A niti to ne zadostuje. Avtor filmskega libreta mora imeti za film tudi smisel, talent.

Koliko povsem neporabnega nalvnege in nesmiselnega kliča dobe dan za danom razne filmske družbe, si lahko predstavljamo je človek, ki živi in dela pri filmu. Zgodi se, da pošljejo svoje prispevke ljudje brez sleherne izobrazbe in inteligence, ki bi sicer ne bili zmožni napisati niti najenostavnejšega literarnega dela. Tako je nekdo prišla k neki dunajski filmski družbi majhna debelušna dama starejših let, po poklicu — kuharica. In je družbi ponudila v nakup obsežen filmski manuskript. Videla je nekaj sveta in spoznala moške ž njuh slabe strani, in naenkrat ji je prišlo na misel, napisati svoje spomine za film, pri čemer je upala še bogato zaslužiti. Vrhu tega je želela, da bi ona sama igrala glavno vlogo. Drugič zopet se je prijavil kmetiško obločen mož, obložen z nahrbtnikom. Vprašal je, če sme ponuditi rokopis v nakup. Na mojo žaljivo pripombo, da-li nosi morda manuskript v torbi, je takoj snel nahrbtnik, ga žurno odvezal in izvlekel iz njega velikanski zavoj popisanega papirja, ki je tvoril poleg kosčka sira in kruha vsobčno mogočnega nahrbtnika. Njegova zgodba pisana konfuzno in v resnem trgovskem slogu, naj bi v filmu predstavljala rešitev socialnega vprašanja. Avtor je na njih brez dvoma delal več let... Itd. itd. Podobnih slučajev bi lahko našli brez števila.

Dober pisatelj ni in obenem dober filmski avtor. To dokazujejo mnogi manuskripti, ki so jih napisale poznane literarne osebnosti. Pogosto dobi človek vtis, da smatrajo gotovi krogi film za zatočišče vsega slabega. Snov, ki je za dramo neporabna, za novelo prevsakdanja in za feljton preznanovna, se marsikomu zdi za film dobra dovolj.

Od sto doposlanih manuskriptov je komaj eden poraben. Pa še tega je dostikrat težko praktično uporabiti, zakaj film je danes žal še vedno podvržen gospodarskim vplivom in močno odvisen od momentanega povpraševanja po gotovem žanru produkcije. Filmske družbe si zato najraje izbirajo slovita dela starejše in moderne svetovne literature, pri katerih že samo ime jamči za uspeh. Zato bi jaz vsakomur, ki bi me vprašal, kako naj piše filmski manuskript, odgovoril: »Najbolje je, da ga sploh ne pišeš!»

Kdor pa bi vključil vsem dobrim stvaram in vsak način hotel kaj napisati svetoj najboljše, da napiše kar mogoče kratko in nazorno vsebino svoje ideje na kvečjemu petih straneh pisarniškega formata, pri čemer naj se izogiba daljših psiholoških razprav in dialogov. Če pa so ti za razumevanje neobhodno potrebni, potem je pisec lahko uveren, da njegova ideja za uplinitenje ni primerna. Dobra snov, podana na zgoraj omenjeni način v izveleku, bo prav gotovo prej vzbudila zanimanje filmske družbe kakor obsežen manuskript docela nepoznane avtorja.

Če je bil njegov manuskript sprejet, potem lahko pričakuje avtor dvoje: ali dobi (običajno precej slabo) materijalno odškodnino, s katero se enkrat za vselej odreče vsem pravicam do svojega duševnega produkta; ali pa ga, kar je gotovo v njegovem večjem interesu pa tudi bolj v interesu filmske družbe, le-ta pozove, da svoj manuskript obdela in predela tako, da bo poraben neposredno za snimanje. To nalogo izvrši s sodelovanjem avtorja ali pa brez njega dramaturg v soglasju z režiserjem. Predno dozorj stvar tako daleč, pa stori avtor dobro, če sklene pogodbo, v kateri si pisemno zagotovilo svoje pravice.

Honorar za dobro filmsko snov ni v nikakem razmerju z ogromnimi dobički, ki

jih donaja posročen film. V Avstriji velja n. pr. 10.000 šilingov (80.000 Din) kot precej ugodna odškodnina za filmski manuskript. Prilčno iste cene plačujejo v Nemčiji in Franciji znatno višje pa v Ameriki. Tantijem filmski avtor običajno ne dobiča.

Novi filmi

Chaplin kot režiser v »Pariskih metesah«.

Iz privatnega življenja Charlieja Chaplina se pripravujejo različne stvari. Tako se na primer govori, da se je njegova ločena žena pritoževala nad njim, da jo je zamerjal, in da je pogosto po cele noči razpravjal z bradatimi prijatelji o filozofskih in psiholoških problemih. Dalje se o njem govori, da ima veliko slabost za Kanta, Schopenhauera, Spencerja in podobne ljudi, kakor tudi, da so mu težki filozofski in psihološki kalibri močno pri srcu.

Grotesknemu komiku s capljajočo hojo, z majhnimi pritrženimi brki in borno pahico tor pokvečeno melono na glavi bi pač nikdo ne pripisal takih naznanj. Ali Chaplin zna še več, in v »Pariskih metesah« se je pokazal v vlogi, v kakršni ga dozdaj še nismo videli: kot filmski avtor in filmski režiser. Film, v katerem Chaplin niti ne nastopa, ki pa v zvezi temu izdaja velikega umetnika v novi, dozdaj še nepoznani luči. In sicer v najmanjših podrobnostih in karakteristčnostih, ki jih človek ne pozabi tako kmalu. Chaplina režija — to je senzacija »Pariskih metes«.

Charlie kot režiser pa znači toliko kakor: Charlie kot filozof, Charlie kot psiholog. Dokaz, da so one toll neverjetne vesti o duševnih naznanjih velikega komika vendarle resnične, nam doprinaša ta film, ki nam prikazuje Chaplina kot duševno potenco izredne stopnje. Tema je bil že velikokrat izrabljen. Toda nismo še doživeli, da bi ga bil kak umetnik skomponiral s tolikim okusom, s tolikim duhom, in da bi se bil znal tako spretno izogniti opasnim kličem, ki se jim pravi: klič. Nkolar se ne nameravamo spuščati v zgloj aristovskega mojstrstva, ki jo očituje režiser Chaplin v sleherni potezi, ali pa na neštevilne finoče in karakterizacije, ki odklikujejo omenjeni film v vseh njegovih detajlih. Razmerje Chaplina do sujeta je izraženo v dveh, treh besedah: psiholog, ki brez strasti in tendence prisluškaje utripom življenja. Črna-bela filmska tehnika v tem delu ni iskala efekta in dramaturgij. Marveč riše Chaplin v njem kos neturmečenega življenja, njegovi ljudje so živi ljudi. Bogati bovinvan, ki odpelje seboj v Pariz mlado dekle, ki mu postane metresa, in nikaror, kakor bi odgovarjalo sodobni filmski morali, ničvreden podlež in zapeljivec v najslabšem pomenu besede, marveč je zgolj veseli filozof in poznavalec ljudi, kavalir v najboljšem smislu besede, vseskozi simpatičen veseljak svetlih manir in ljubeznivega značaja. In tudi funkcinja nikaror ni »propadla« ženska, neznanaravno, ljubko bitje, ki živi v veri, da jo je ženin izdal, in se zato odloči, da pojde v Pariz, kjer postane »prijateljica« moža, ki jo je vzel pod svoje varstvo in ji zagotovil slajno in brezskrbno življenje. Pa tudi bivši ženin je nasilnik pristno in sočno po življenju. Prijeten, plemenit in dober mladenič, kojega samomor zakrivi lastna mati s svojo pretočno orisano dobrotljivostjo, ljubeznijo in — omejenostjo. A tudi on ni idealiziran, nasprotno: Chaplin pokaže nazorno, da je on sam vzrok tragedije, ker je preveč popustljiv in pokoren napram svareči materi. Da se ob smrti krsti mati in bivša nevesta zopet smideta in pomirita in da se, prevzeta od pretresljivega dožodka, velika dama povrne v prejšnje življenje, da popravi svojo pozreško, je istotako točno posneta slika iz živnega življenja.

Najžalčnejša in najnaturnejša pa je zaključna scena: Avtomobil pariškega bovinvana, ki se pelje s prijateljem na izlet, huščne mimo kmečkega voza, v katerem sedi njegova bivša ljubimka s siroti, ki jo je vzela k sebi v oskrbo. Nobeneza ganljivo prizora, brez oltarja in poročenega poltuba konča film. Niti opazila nista drug drugega: on je ostal v svojem svetu, ona pa je našla pot domov. In ta simbolični konec ne vzbuja niti grenkega občutja. »Tako je pač naše življenje in vendar je lepo!«, tako bi se glasila tendenca tega filma — če bi film sploh imel kako tendenco...

Igra je odlična: Edna Purviance igra svojo vlogo naravnost famozno. In bovinvan Adolpha Menjouja je kreacija prvega reda. Tudi Carl Miller v vlogi nesrečnega mladeniča in Lydia Kuett (njegova mati) sta rešila svojo nalogo brez hibe.

Toda da ponovimo: Režija Charlieja Chaplina — to je senzacija tega filma.

Kaj igrajo drugod?

V Zagrebu: Mirozov (Bernhard Goetzke), ki se predvaja v Music-hallu z velikim uspehom. Mati in dete (Henry Porten, W. Dieterle, Erna Morena). — Ulica bede in greha (Die Freude Gasse; po Bettauerjevemu romanu; grofici Esterhazy in Tolstova). — Babilon greha (Reinhold Schünzel). — Grofica Marica (po istoimenski Kalmanovi operi; Harry Liedtke, Vivian Gibson).

Tajnosti cirkusa Bonomo. — Madame Sans-Gene (Gloria Swanson). — Polet okoli sveta (Ellen Richter, Reinhold Schünzel). — Zlata postelja (Lillian Gish, Rod la Roque). — Robbin Hood (Douglas Fairbanks) — Pekl (Maciste). — Zorro (United Artists film; Douglas Fairbanks). — Lov za zlatom (Charlie Chaplin). — Ljubljenska Pariza.

Gradcu: Bela sestra (Lilian Gish). — Smrtina vožnja (senzacijski film v 15 aktih; v glavni vlogi ameriški igralec William Duncan). — Grofica Marica (Harry Liedtke, Vivian Gibson). — Pepelnica sreda (Lia Eibenschütz, Bernd Aldor). — Zigoto kot policijski nadzornik (veseloigra). — Robinson Crusoe (Jackle med kapibali; Jackie Coogan). — Charlie kot pastirček. (ena izmed najnovejših Chaplinovih veseloiger v 5. dejanjih). — Babičina tajnost (Norma Talmadge).

no Dunaju: Strast in slast Daljnega Vzhoda (Paramountov opremni film; v glavni vlogi Pola Negri). — Utripi ženskega srca (First National, Newyork; Milton Sills). — Fantom v pariški operi. V gl. vlogah Lon Chaney, Mary Philbin, Norman Kerry). — Tom, Ton in tigar (Fox-film-Corporation, Newyork; Tom Mix). — Eno noč ljubzni (francoski film, prejezen po drami Clajda Farrera). — Hôhstapler (Vladimir Gladarov v dvojni vlogi).

Parizu: Kralj kolezarjev (Biscot). — Bedniki (Les Misérables; po istoimenskem delu Victorja Huga). — Pariz v petih dnevih (Nikolaj Rimski). — Razijski otrok (Paramount). — Trgovca z obleko (Jackie Coogan). — Bakina maza (Bibičini talisman; Harold Lloyd). — Madame Sans-Gene (Gloria Swanson). — Lov za zlatom (Charlie Chaplin). — Barocco (Jean Angelo). — Salambo (po istoimenskem romanu Gustava Flauberta).

Na vrhuncu sveta

Pod tem naslovom je poslala nemško-amerikanske filmske družba »Dafu« (Deutsche Amerikanische Film Union A. G.) v svet film o sloviti angleški ekspediciji na Mount Everest, najvišji vrh sveta. Njen potek bo našim čitateljem gotovo še v živem spominu, saj je tudi »Jutro« prinašalo o ekspediciji obširna poročila. Znano je, da je drzni poskus končal s tragično smrtjo dveh mladih nadbudnih članov ekspedije, Mallorija in Irvina, ki sta se povzpela tik do vrhuncu, a se nista več vrnila. Kako sta umrla, je zavito v temo skrivnostnega, mogočnega Everesta.

Film kaže zanimive slike o pripravah za ekspedicio ter o njenem potu in življenju, pri tem pa tudi nazorne slike pokrajine v severnem delu Indije, v Tibetu in ob vzhodno ju nehotičnega Gavrizararja. Predočuje nam življenje v teh romantičnih, še vedno skrivnostno obdanih pokrajinah, kaže posamezne etape nevarnega in silno napornega prodiranja do vrhoga vešine 8000 m. drzne plezalne ture — skratka: film je kljub nekaterim pomanjkljivostim res poučno kulturno film, na katerega opozarjamo vse, ki si hočejo razširiti svoje obzorje, zlasti pa ljubljanske šolske zavode.

Fantom pariške opere. Prvkar je izšel najnovejši film Amerikanske filmske tvrduke, ki je po svojih razkošnostih, nenavadno strahovitih dogodkih, ljubavnih prizorih pravo remekdelo kinoumetnosti. »Fantom« v operi prvkar izvajajo po vseh evropskih metropolah. L. 1889, so se vršili v Parizu v Veliki operi skrivnostni dogodki. Hlišnica je poročala o skrivnostnem gostu, ki je zavladal v operi. Med predstavi se je pod odrom poljavljala čudezna senca, ki je začela protežirati neko mlado pevko. V zvezi s tem so nastali dramatični zapletja, katerih središču tvorila mlada dama. Skrivnostna drama prinaša vse polno grozljivih prizorov, ki pa nikoli ne zapuščajo resničnosti in življenja. Dejanje se odigrava v

brezprimerno napetostjo. Fotografični posnetki velikih prizorov v operi so slajno po srebi, tudi barvani prizori nadkriljujo vse doslej izdelane filmske umotvore. Film pomeni nekaj absolutno novega za Ljubljano. »Fantom pariške opere« prekaša vse doslej napisane romane s skrivnostnimi, mističnimi in pošastnim ozadjem. Med strasnimi prizori se vije ljubeznenska storila, ki omeča vsako srce in ki bo zlasti pri ženskem svetu dosegla popoln uspeh. 307

Film in ples. V »Moči in lepoti« smo imeli priliko, videti na platno posamezne faze plesa, posnete s takozvano časovno lupo. V Ameriki pa so celo izdelali prav poseben film samo o plesu in v njem nastopa poznana ameriška umetnica, katere ime pa listi zamolčujejo. Film vzbuja v Ameriki pravcati furor. V njem je posnet slaherni korak novih modernih plesov z vsemi sestavnimi elementi ob obilni uporabi časovne lupe (ki, kakor znano, spričo pospeševanja snimanja omogočuje analiziranje tudi najbježnejših kretanj). Kdor vidi ta film, pravi, da ne potrebuje nobenega plesnega učitelja. Tudi Ljubljani bi najbrž prišel prav!

Charley Chaplin in Rusi. Priznana največji filmski igralec sveta, Charley Chaplin, uživa sloves najboljšega sodobnega komika. Toda dočim vzbuja njegova tragikomič-

Strauss-ov zadnji valček

Anita Berber kot plesalka pride v kino »DVOR«

na gesta v Evropi in Ameriki zgolj smeh, vpliva na rusko mehko dušo docela v nasprotnem smislu. Rusi pri Chaplinovih predstavih — plakajo. Kdor je imel priliko Chaplinovo globoko občuteno komiko študirati, se Rusom ne bo čudil. Ruske solze so Chaplinu večji kompliment kakor plitvi, nebrzdani smeh degeneriranih evropskih in hiperkulturnih ameriških mas.

Kino v aeroplanu. Neka filmska tvornica (v Ameriki kakopak), ki stoji v poslovnih zvezah z velikimi aeroplanskimi podjetji, je sklenila uvesti na krovu velikanskega aeroplana kinematografske predstave. To bi se ne bilo nič nenavadnega; toda kino brez godbe je mrtva stvar; a kam namestiti godbo in kako godbo? To vprašanje je bežalo pokretnike nove ideje. In so našli rešitev, zelo dobro rešitev celo: radio. S pomočjo posebnih priprav do doslej, da čujejo gledalci filma v aeroplanu spremljajočo godbo in sicer v popolnem sinhronizmu s predvajanjem filma.

Radio

Pogled na novi pravilnik

Prihodnje leto, najbrže že meseca januarja, izide nov radio — pravilnik, ki bo razveselil napredek v razvoju radiofonije, v naši državi. Sedanja radio-pravilnika je vsakekor nedostaten, ker ovira svobodnejši razvoj tega kulturnega sredstva, ki nam je prinesla moderna tehnika. Dvajsetkilometerski obmejni pas vzbujajo ob naših mejah toliko nevolje, upravni polož, ki rabi večih mesece, predno izda nedoželjno dovoljenje za postavitev sprejemne postaje, predvsem pa visoka državna taksa, ki jo človek najtežje utrpi, ker je najmanj utemeljena in upravičena za naše razmere, to so žalostna poglavja sedanega pravilnika, ki je nešteti uničil veselje do radio-amatertva.

Z novim pravilnikom se bodo začeli za radioamateerje boljše časi. Taksa za sprejemne postaje bo znatno nižja, in sicer bo plačevali letno za sprejemne aparate s kristalnim detektorjem po 60 Din za cevne sprejemne aparate s eno do treh cevi 150 dinarjev in za sprejemne aparate s več kot tremi cevmi 250 Din. Torej precejšnjo razlika napram taksni, ki jo plačujemo sedaj. Z novim pravilnikom odpade tudi 20 km obmejni pas in bo mogoče dobiti dovoljenje za postavitev sprejemne postaje v obmejni krajih brez kakih posebno prošnje na ministrstvo. Po starem pravilniku si inozemec v naši državi sploh ni smel postaviti sprejemne postaje. Tudi v tem oziru je novi pravilnik boljše, ker tega inozemcem ne zabranjuje več in si more vsakdo potem pristopen poštno direkticije izposlovati dovoljenje za postavitev sprejemne postaje. Le politično nezanesljivim inozemcem se ne bo izdalo dovoljenje. V krajih, kjer je maul kot deset sprejemnih postaj, bo dovoljena pri sprejemnem aparatu tudi reakcija na anteno.

Kaj je z novo porazdelitvijo valovnih dolžin?

O novi porazdelitvi valovnih dolžin med posamezne radiofonske oddajne postaje, ki jo vsa Evropa nestropno pričakuje, je po najnovejših virih znano tole:

Mednarodna družba za radiofonijo (S. I. D. R., Société Internationale de Radiophonie) v Ženevi je imela svojo zadnjo sejo dne 23. novembra t. l. v prostorih Radio-Belgique v Bruslju. Tu je bil vodstva S. I. R. predložene končnovalni načrt o porazdelitvi valov med posamezne radiofonske oddajne postaje v Evropi, ki ga je izdelal svet tehniških strokovnjakov, kot je bilo določeno na eni zadnjih sej v Ženevi. Načrt, ki je bil izdelan na podlagi septembrskih poskusnih oddajanj, bi lahko stopil takoj po konferenci v veljavo. Nastopile pa so sledeče kompromitacije:

K Mednarodni družbi za radiofonijo so pristopile zadnji čas skoro brez izjeme vse držbe vseh evropskih držav, ki upravljajo oziroma so lastnice radiofonskih oddajnih postaj. Zastopniki nekaterih držav, ker je radiofonija šele v povojih, pa so na bruseljski konferenci zahtevali, naj se pri načrtu

Planem k niemu, a on se odmika.

»Počakaj, prijatelj...«

On se odmika in odvrne mirno:

»Pojdi za mano!«

In grem, grem, na kraj sveta bi šel ž njim... Da mi ni nenadoma izginil sredi sebe, ga ne bi ostavil...

Bogve, ali pride jutri spet? ... —

Tole mi je prebral prijatelj zdravnik,

ki je prvkar bil navzoč pri obdukciji zagonečnega samomorilca. Potem mi je pojasnil:

»Prav neverjeten slučaj. Saj ste poznali tega Andreja Vršlika! Tak vesel in razposajen fant, pa nadarjen. Slajno karijero je imel pred seboj. Pomislite, s tridesetimi leti redni univerzitetni profesor! Znanstvenik, ki ga je upošteval svet. Njegove razprave o parapsihologiji vzbujajo povsod uprav senzacija. Vsi smo pričakovali, da bo Vršljk pridrži do tistih tajnosti človeškega žitja, kamor si je doslej upala samo fantazija pesnika in pobožna maditatca! asketa. Vsi strokovni listi so poročali o vsakem najmanjšem njegovem delu kakor o nepričakovnem razodetju. — In pri vsem tem, pri vsej svoji doživljenjski in globoki resnosti je bil profesor Vršljk tako veder, družaben, bi dejal, skoro bohemski. Da bi bil kdaj kaj bolan, se ne norem spominjam!»

Potem pa kar naenkrat, kakor da bi treščilo, vest: Samomor profesorja Andreja Vršlika! — To itak poznate? Ne?

— No, na vsem lepm je skočil lepega večera iz svojega stanovanja v tretjem nadstropju skozi okno in obeljal na dvorišču mrtve. Kakor sem sedaj videl, so bile poškodbe tako grozne, da ni mogoč po padcu živeti niti sekunde več.

Vse si je belilo glave, kaj ga je gnalo v smrt. Nekateri so že šušljali, da imajo ženske pri tem žalostnem dogodku svojo vlogo, vendar jaz za svojo osebo tega nisem mogel verjeti. Ženske?!

Brrr! Vršljk je bil skoraj brezposelen, bi dejal, čeprav morda to zveni malo neumno. Njegova galantnost se ni mogla ločiti od one, ki jo lahko opaziš včasih pri otrocih pred dozoritvijo. Kaj hočemo torej z ženskami?

Omračil se mu je um, smo rekli. Kaj na sicer rečemo, ali ne?

Sele zdaj pri obdukciji sem videl. Slučajno sem našel tele lističe. Ko sem jih prebral, se mi je takoj posvetilo: Šel je za nekim fantomom, ki je odhajal skozi okno. Fantom naprej, profesor za njim...

Kaj je bilo to? ... Norost? ... Zadnje spoznanje? ... Kdo bi moral reči? ... Medicina pravi: norost. Ali pove s tem resnico, bogve? ...

Franjo Roš:

Podoknica

V Gabrovcih imajo pevsko društvo, zbor dvajsetih mož in fantov. Pojo ob veselicah, pogrebih in godovih, kakor je to pač lepa navada.

Pevovodja je učitelj Ivan Jamnik. Mlad in sanjav je, rad je otožen in tudi vesel, kakor pač nanese življenje v Gabrovcih. To življenje je morda enolično, če tuje vami pogleda mimogrede, a je polno drobnih pestrilnih dogodkov, če v njem živijo.

Ivan Jamnik je v Gabrovcih spoznal lepo gosposkino Marto in ji je po dolgem bolestnem omahovanju odkril srce. Gosposkino Marta se je zasmelala glasno in vsebo, ko mu je v odgovor dovolila poljubiti belo roko. In tako je Ivan Jamnik doživel srečo, ki naj bi cvetela vekomaj.

Tisti čas pa se je naselil v Gabrovcih mladi trgovec Tone Kajbič in ustanovil trgovino. Bil je samski in je znal lepo govoriti. Vstopil je s svojim močnim čistim tenorjem v pevsko društvo, ki je ž njim dobi pridobilo. Pač je nekaj mesecev sodeloval ob pogrebih in godovih. Nenadoma pa je izostal. In Ivan Jamnik je slutil, čemu.

Martino oči so bile globoke in žareče

in so zasijale tudi Kajbiču, ki je bil trgovec, postaven in prešeren. Jamniku se je sreča odtegovala in izovenila. Še jo vodil pevski zbor, a otožen in molčuč. Ob prostih urah je zahajal v mračne gozdove in se izogibal vesele družbe, v kateri je rad ob vinu kvantlal in prepeval srečni Tone Kajbič.

Prišel je v lepem mesecu juniju predvečer svetega Antona. Baš ta večer je ob pevski vali zbor prerešetal vse godovnjake v Gabrovcih, kdo izmed njih bi bil vreden podoknice, ker noč je bila topla in snaniva. Drugi basist Frtna se je domislil Toneta Kajbiča. Vse oči so v hipu zastrmle v pevovodjo, ki se je rahlo zgnil. Da prikrije svoje gorje in pokaže ravnodušnost, ni ugovarjal:

»Če vsi hočete, pa dobro!«

»Naš član je pravzaprav, čeprav par tednov že ne poje. Pa ga s podoknico pridobimo. Lep tenor ima. In podoknica bi ga stala nekaj litrov.« Tako je Frtna utemeljeval predlog in ž njim prodir.

Po vaji ob deseti uri zvečer se so nepotili. Pogledali so v vse tri vaške gostilne, a Toneta Kajbiča niso našli. Tudi njegova soba nad trgovino je bila temna. Dekla, ki je ravno kar zapirala hišna vrata, je povedala, da gospoda Kajbiča še ni bilo domov in je gotovo v eni izmed treh gostinj.

»Kje bi bil?« so se pevci izpraševali. Drugi tenorist Jagrič pa je dvignil kazalec, pomežikal in zaupno dejal:

»Pri gospodični Marti nemara vasuje.«

Pevci so zavili na drugi konec vasi. Pevovodja je neodločno sledil, navidez miren in brezbrizen, O. Tone Kajbič, srečni človek!

Ostali so kraj vasi blizu temne hiše, obdane s gostim sadnim drevjem. Okno desno od zaprtih vrat je bilo Martino in odprto. Jagrič se je prihlujeno splazil po vrtnih gredah pod okno in prisluškoval. Minilo so tri tihe minute in se je vrnil z zanimivim poročilom:

»Tone vasuje. Čul sem, kako ji šepetice: tiho kot veter v travi.«

»Ali mu zapojejo? Zamera bo.«

»Le dajmo! Škoda za društvo ne bo, saj k vaju ne hodi več. Nalašič in za šalo. In našemu pevovodji v veselje.«

Pevovodji Ivanu Jamniku je bilo v srcu kakor s kladivom. Sedel se je ob cesti v travo. Ni hotel s pevci k oknu, za katerimi je v temi vasoval zmagoviti Kajbič.

Noč je bila mirna, brez sapa. Rahlo so zvezde utripale. Mesec še ni bil vzšel. Nenadoma pa je planilo v tiho kakor neurje:

Kraljestvo mode

Radioplastična slikarija

Pod tem naslovom je izšel na novega leta dan članek o najmodernejših okrasnih družabnih toaletih.

Ker bo občinstvo najbrže zanimalo, naj navedem, kakor obljubljeni, par zadnjih pojavnosti.

Radio-plastično slikanje ima svoj izvor v Nemčiji in je šlo najprvo v Ameriko, obenem pa preko Pariza širom Evrope in tako tudi k nam. Možnost slikanja na svilo ali volno pa ni bila tako enostavna kakor bi bilo misliti. Težava je namreč obstojal v tem, da so nastajali maščobni madeži. Bilo je torej treba iznajti novo maso, s katero se da postopati brez omenjene nevarnosti. Res se je posrečilo ing. kemije g. Grotzu izumiti novo tako zvano »plastelinmaso«, ki omogočuje slikanje na vsako poljubno blago ali svilo. Ta prvotno imenovana »plastelin-slikarija«, je v zadnjem času dobila ime »radioplastična slikarija« ali »radioplastika«. Omenjeni ing. kemije g. Grotz se nahaja sedaj v Sloveniji in vodi lastno ustanovljeno kemotehnično tovarno »Dana«.

Tovarna »Dana« je pričela s sodelovanjem umetnikov tudi obratovati z izdelovanjem radio-plastično ročno slikanih blazin, šalov, žepnih robcev, dekorativnih prtičev, senčnikov itd.

»Dana« je razstavila svoje izdelke v izložbah novega podjetja »Leda« v Seftenburgovi ulici, s čemer je interesnemu občinstvu, zlasti damskemu svetu, brez dvoma zelo ustrezno. Prej so se z ustvarjanjem modnih umotvorov ukvarjali samo umetniki največjih centrov. Sedaj pa imamo beležiti razveseljivo dejstvo, da so se tudi naši umetniki pričeli udeleževati na modnem in umetni obrtnem polju. Uspešnost delovanja je zagotovljena zlasti tistim, ki imajo stike s Parizom in modnimi ateljeji.

Najintenzivnejše pa se je sedaj na polju »radio-plastične slikarije« pričel udeleževati naš mladi priznani umetnik g. Aco Laurenčič, ki je pred nedavnim časom za svoje arhitektonske osnutke prejel prvo nagrado in žel vsesplošno priznanje. Zato mu je nedvomno zagotovljen tudi uspeh slikarskih umetnin na damskih toaletah in dekorativnih predmetih. Radio-plastične slikarije povsem samostalnih osnutkov g. Ace Laurenčiča so tudi razstavljene v izložbah »Leda« med slikarijami tovarne »Dana«.

Te podatke prinašamo, ker se naše občinstvo vedno zanima za izvor vsake novotarije, zlasti še, ako so pri njej udeležene domače moči.

S tem, da se zanimamo za uspehe poedincev, priznavamo, da se zavedamo vsestranskih zmožnosti našega rodu, ki je v položaju stopati samolastno in vzporedno z drugimi narodi, s časovno umetnostjo in vsestranskim modernizmom, ki odvarja nova polja umetni obrti in industriji.

Marija Šarčeva.

Higijena obleke

Koža je za zdravje največjega pomena. Organizem izloča z njeno pomočjo nepotrebno toploto in to izločanje igra zelo važno vlogo. Zato se je treba oblačiti tako, da obleka ne ovira glavne kožne funkcije. Obleka ne sme nikoli ovirati izhlapevanja vode iz telesa v obliki pare. Če se človek poti, lahko sklepamo, da je nastala v izločanju telesu nepotrebne toplote ovira. Naloga obleke ni samo varovati telo prevelike izgube toplote, marveč tudi propuščati toploto in vlago, ki nastane v organizmu. Obleka mora biti narejena tako, da podpira osobito poletni fine, avtomatične naprave človeškega organizma, ki regulirajo in izločajo toploto. Zrak pod obleko mora biti osobito v poletnem času hladen in suh. To je pa mogoče samo takrat, če obleka ni pretežka, odnosno če blago ni tako debelo, da zrak nima svobodnega dostopa do kože. Vpliv obleke na zdravje je zelo velik.

Človek se med vsemi živimi bitji najbolj boji za svoje telo. Živali imajo od narave obleko — perje, dlako, luskinde itd. — vendar pa ni nobene živali, ki bi nosila tako težko obleko, kakor človek. Moški ima poleti na sebi 3—5 kg. pozimi pa 6—7 kg. torej približno 10% lastne teže, dočim ima psiček, ki tehta 5 kg, pozimi samo 70 gr dlake, torej samo 1.4% lastne teže. Če primerjamo moško in damsko obleko, pridemo do zaključka, da se približuje damska obleka, osobito poletni idealu higijene in da je v marsikaterem pogledu ta ideal že dosegla, dočim so moški v tem slučaju zelo ostali za ženskami. Nedavno je bilo to razmerje obratno. Še pred 10 leti je bila damska obleka znatno težja od moške. In naj razni cerkveni pismarji še tako napadajo današnjo damsko modo, smo vendar upravičeni trditi, da je zelo higijena. S stališča higijene je treba najnovejšo damsko modo pozdraviti. Damska obleka propušča zrak in svetlobo brez posebnih ovir in tako se približuje ženske po svobodnem kretanju in lahki obleki starogrškemu idealu.

Že to, da današnja moda sili tako rekoč ženske vseh stanov, da si umivajo vsaki dan poleg obraza in rok tudi dru-

ge dele telesa, v najslabšem slučaju vrat, prsa in roke od ramen, je s stališča higijene zelo razveseljiv pojav. Damsko obleko, kakor se nosi zadnja leta, je treba označiti kot brezhibno higijenično. Namesto visokih zavezanih čevljev ali zavezanih nizkih čevljev nosijo dame zdaj zelo praktične in iz higijenskega vidika naravnost idealne čevlje, ki ne krivajo večinoma samo peto in prste. V poletnem času vidimo celo damske čevlje s prepletenimi jermenčki namestu kože, kar je še bolj higijenično. Tak je omj del telesa, ki mu je dala narava največjo potnico, v najboljšem položaju, da lahko neovirano izloči vodo v obliki potu. Današnja moda kratkih kril, nizkih, lahkih čevljev in tenkih, prozornih nogavic omogoča blagodejni vpliv sonca in zraka na telo. Isto velja tudi za roke in vrat. Domača obleka in perilo je tako lahko, da ima zrak popolnoma svoboden dostop do telesa.

Pozabiti ne smemo tudi moderne frizure, ki je temeljito obračunala z debelimi, nerodnimi in skrajno nehigijeničnimi kitami. In če že ni pregnala kit, je vsaj upajmo, za vedno odpravila razne debelejšje umetne podložke v obliki šopov las ali celih lasulj. Tudi ta sprememba je za zdravje velikega pomena. Koža na glavi in na čelu, kjer je zelo mnogo potnih žlez, se je otresla nepotrebne navlake tako, da lahko neovirano diha. Umetni nadomestki, ki jih v največjem času zopet moda prinaša, pa so tako lahki in higijenični, da jim ne more nihče nasprotovati. Prav tako je treba pozdraviti damske klobučke in čepice iz tenkega, lahkega blaga, ki ne dela zraku nobene ovire.

Sedanja damska moda, ki tako pospešuje reguliranje telesne toplote, da je pod obleko vedno svež, hladen in ne preveč vlažen zrak, je zelo mnogo pripomogla, da se je poprej tako občutljivo in nežno žensko telo utrdilo. Ta pojav je zelo razveseljiv. Nervezne, občutljive in čemerne ženske so zdaj neprimerne bolj redke kakor moški, dočim je bilo še nedavno obratno. Nahod ali resno prehlajenje po balu je bilo med ženskami v prejšnjih časih na dnevnem redu, ker so hodile dekolirane samo na ples. Odkar pa nosijo globoko izrezane bluze in kratka krila stalno, niso več tako občutljive, da bi jim mogli škoditi vsak preprih. Novejša moda je torej iz zdravstvenih ozirov naravnost idealna in zato se samo smešijo tisti, ki jo napadajo. — O moški obleki in njenih nedostatkih pa prihodnjic.

V plesni seziji

V nekdanjih praviljenih časih so gospodje plesalci nosili bele rokavice, da so s tem varovali roko in toaletno svoje plesalke. Tam nekje v deželi bajk pa so kmetska dekleta vzela robček seboj na ples in ga potisnila svojemu plesalcu v roko, da ni položil same gole dlani na njeno obleko. To je bilo nekoč...

Danes je drugače. Bele rokavice so pri gospodih redki pojavi. Tudi najbolj reprezentativne osebnosti jih rajši nosijo v žepu kakor na rokah. In zakaj? Je li moda ali štedljivost zavzela tako široke dimenzije? Ali pa je to omalovaževanje plesalke, prireditve, in seveda tudi samega sebe. Zunanosti gospodov in damskim toaletam v prilog bi vsekakor bilo, da se gospodje plesalci ravna po vzgledih nekdanjih lepih časov s tem, da se poslužujejo zopet belih rokavic, akoravno že ne usnjenih pa vsaj pralnih.

Vedeti bi pa gospodje tudi morali, da imajo položiti roko na hrbet dame od zgoraj navzdol in ne od spodaj navzgor, ker s tem že itak kratko krilce prav neestetično na zadnji sredini dvignejo.

Na ta nedostatek naj bi gospode opozarjali plesni učitelji in voditelji. In naj bi ta beležka veljala za upoštevana vredno opozorilo.

Crítica.

Modni atelije Marije Šarčeve

Najlepše plesne toilete!
Najnovejši material!
Najhitrejša izvršitev!
Ljubljana, Kongresni trg 4

Favorizacija čipk v pariški modi

»Zadoni nam, zadoni iz srca napev krepak...»

Po pesmi je Martina soba ostala v temi in molku, kakor da je prazna. Pevovodja je zdaj s čudnim nasmehom pristopil k pevcem iz ozadja, določil drugo pesem, zamahnil z roko. Rahlo očita joče je zavalovalo:

»Kaj pa ti pobič se v nevarnost podajaš, češ Sav'co v vas hodiš, pa plavat' ne znaš...»

Med petjem so se začule na hodniku za vrati mrmrajoče besede in drsanje copat. Mati Martina se je bila v sosednji sobi prebudila, je zdaj klicala hčer in trkala na njene duri.

Trenutki so bili usodepolni. Iz sobe se je nenadoma vzpenjalo na okno sam Tone Kajbič v nogavicah, s čevlji v rokah. Pognal se je ob pevski zbor, ki je utihnil, je padel in se pobral:

»Norci, kaj, za vraga, delate? Izgini-mo...»

Sopihal je razburjen do ceste. Tam je zbor obstal, Tone pa je sedel, da obule čevlje. Pevci so se muzali, s silo krotili smeh:

»To je bila podoknica za god.«
»Komu pa, bi rad vedel?«

»Tebi, ki si Anton.«

»Puščavnik sem, nisem Padovski. Januarja pridite, osli vi. Hvala vam lepa. Pa čemu ste ravno tu peli?«

»Lepa noč je bila in ti ljubiš petje.«

»Posebno nocoj mi je seglo v srce, bedaki.«

»Kaj nam zameriš?«

»Seveda. Vražjo šalo ste si izmislili. No, pa se ne razburjam, Zameriti vam ne morem, ne bilo bi trgovsko. Samo ne govorite o tem. Recite, da ste zapeli Marti za šalo, če kdo vpraša. Da se mi ne bo vsa vas smejala. Obljubite mi.«

Podajali so mu roke, le pevovodja je stopal ob strani z bridkim smehljajem. Krenili so h krčmi tik vaske kavele in zbudili spečega krčmarja. Tone Kajbič je poklical na mizo vina in nato govoril o mladosti, trgovini, idealih in svetem Antonu Puščavniku. Končal je šele, ko je pevovodja hotel skrivaj oditi domov. Prtiral so ga nazaj k mizi in se je moral pobratiti s Kajbičem.

Ob tej priliki je zbor intoniral tisto:

»Imel sem ljubico pa sem jo zgubil; srečen bo tisti fant, ki jo bo dobil...»

Tone Kajbič je kimal in se smejal. Pevovodja je v zadregi povslel oči.

Ko so se razhajali, so jih pozdravljali prvi petelini.

Pevci so držali obljubo in molčali do Kajbičeve poroke čez leto dni. Takrat so zvečer zopet zapeli pred domom neveste Marte oboje slavno: »Zadoni nam...»

Zahvalila sta se ženini in nevesti in zbor povabila v hišo k svatom. Tu je Ivan Jamnik nazdravil paru in govoril o cvetju ljubezni, ki se nikoli ne ospe.

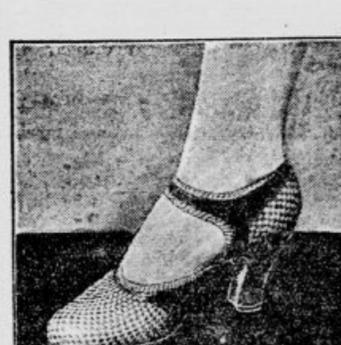
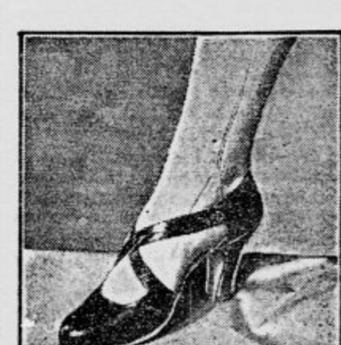
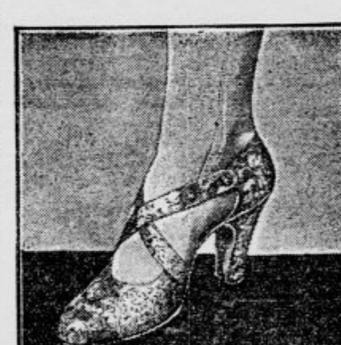
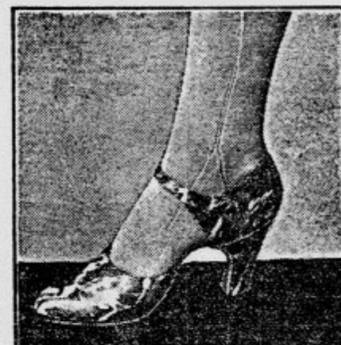
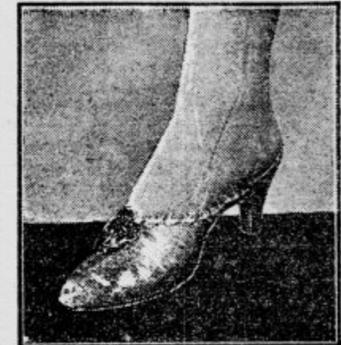
In vstala je nevesta Marta v beli svileni obleki, z vencem na glavi, lepa in žareča, ter je dvignila čašo v zahvalo. Ko je zadela ob Jamnikovo čašo, se ji je zaškričilo oko in pordečilo lice. Nasmešnila se je mehko in ljubezno kakor iz lepe davnine. Jamnik je občutil odsev minule sreče in mu je vzplamenelo v srcu toplo in svetlo.

Zganil se je iz teh skritih občutkov ob pesmi, ki je zavriskala iz dvasetih gri:

»Dobro jutro, zlato jutro!
Dober dan, ti beli dan!
Zbogom ti, devojka moja,
daleč pot je prek poljan!...»

Jamnik je občutil sladko, nemirno in lesto. Vztrgala mu je roka, ki je v dila prešerno pesem.

Nekoliko modnih pariških čevljev iz letošnje plesne sezone

Publiki v novoletni album

Bilo je čitati v ravnokar izdalem letu, da so si dunajski trgovci napravili črno listo malomarnih plačnikov. Spričo siljenih tudi pri nas obstoječih malomarnih plačilnih razmer je nesporno umestno spregovoriti nekaj resnih besedi.

Preprosto in po sebi je umevno, da kadar človek kaj potrebuje, najprej pomisli, imati sredstva, da si željeno stvar nabavi. So pa ljudje, ki tega krajkoma lo ne pomislijo. Vedo samo, kaj potrebujejo in kje si bodo nabavili, ne briga pa jih, kje bodo vzeli sredstva. To je en tip lahkomišelnih in zamikernih plačnikov.

Drugi tip je malo drugačen, a nič manj neprijeten. To so ljudje, ki razpolagajo z zadostnimi sredstvi, a kljub temu svojih obveznosti ne poravnava-jo. In tako visijo računski mesece in leta. Kako dalekosežnega pomena je taka brezbriznost, vedo pridobitni krogi gotovo prav dobro. Nered in dolgovrstno zastajanje plačevanj je dosikrat pri današnjem itak velikem pomanjkanju denarja lahko naravnost usodepolno.

V splošno gospodarskem interesu bi bilo svetovati, da vsakdo toliko časa počaka z nabavo, dokler nima dobesedno v rokah potrebnih novcev.

Milomarnost plačevanja računov se je menda najbolj razpasa v modni branši. Naravnost čudno je postopanje nekaterih, ki jim je glavna stvar, da pridejo v posest zaželjene in naročene stvari, postranska skrb pa jim je, kdaj bodo plačali. Najenostavnejše bi napravili trgovci in obrtniki, da izvesijo rigorozna svarila, da se prodaja ali izvršuje samo proti takojšnjemu plačilu ali pa v zanesljivem dogovorjenem roku. S takim postopanjem bi se denarna kriza dokaj omilila, ker bi bila s tem izključena lahkomišelnost in brezbriznost konsumentov, ki to krizo v veliki meri in brez potrebe povzročajo.

Vsak trgovec bo rajši reduciriral svojo zalogo in obrtnik svoj personal, ker mu bodo ljubši manj številni, a zato zanesljivo plačljivi odjemalci. Izostale pa bodo, ako bo občinstvo točno plačevalo, tudi vse tiste različne razžalitve, ki nastajajo ob prilikah opominov in izterjavanj. Z vestnostjo in dobro voljo publike in z odločnim nastopom od strani trgovcev in podjetnikov bi se lahko ustvaril vzoren red v doborobit splošnega gospodarskega položaja. In zato upamo, da te vrstice ne bodo samo glas vprijočega v puščavi. Novska.

Božji volek

Prilezel je poletj iz Pariza v Berlin, na Dunaj in tudi pri nas je čepel tu pa tam na prših dame ali gospoda kot glavica male igle-bučke. A zdaj gomaze cele karavane teh rdečih živalic. Modna dama nosi sedmopikčasto polonico povsod, povsod kamor šine človeško oko — tudi na nogavičnih podvezah. Prošček je izdelan iz različnega materiala v naravnih velikostih ali pa povečan, stiliziran, idealiziran, apliciran, vezen ali naslikan. Ni ga mesta, na obleki, kamor bi mu bil vstop zabranjen. Zdj se skriva v kožuhovinastem ovratniku, zdaj se sklanja kot ponižen sluga nad večernim čevljevkom. Pa se zopet dvigne in razširja svoj obzor z visokoglavega klobučka.

Bog ne daj, da bi se dotaknil srečo obetajoče živalice kdo drugi kot lastnica sama! Kajti bilo bi sreče konec!

Božji volek se je udomačil tudi pri gospodih. Kratkočasi jih na manštetnih gumbih, cigaretnih dozah, pižamah, pisalnih mapah, naravnihah, kravatah, copatah...

Pripovedujejo se anekdote in dovtipi. Pojejo se kupletje o božjem voleku, da, o njem...

Vdove

— Za božjo voljo, kaj je res, da dopisuješ z neznanim moškim?

— Oh, vrag naj ga nosi, koder prebiva! Poslala sem mu tudi fotografijo, tisto najbolj srečano, s psičkom v naročju.

— No... in?

— Zahvalil se je in me vprašal, ali mu prodam psička.

Pobožna želja

On: »Torej mama tvoj oče ni hotel za novo leto pokloniti 10.000 Dm, ki jih tako potrebujeva?«

Ona: »Ne, še hudo me je oštel in tebe je obral do kosti.«

On: »Nič ne dé! Ampak, ko bi le vedel, ali bova ob letu lahko rekla: Oče naš, ki si v nebesih, denar pa si pustil nama...«

Zrcalo

Sestrica: »Kadar se umijem, se pogledam vedno v zrcalo, če je obraz popolnoma sražen. Ali ti tudi tako?«

Bratec: »Oh ne, saj vidim to na brsači!«

Ruski znanstveniki na ljubljanski univerzi

Nekoliko nadaljnjih podatkov k poročilu o kulturnem delovanju ruske emigracije pri nas.

Prof. Nikolaj M. Bubnov

Nikolaj M. Bubnov je bil rojen v Kijevu. Srednji šolo je študiral v Petrogradu. Po maturi na klasični gimnaziji, povodom katere je bil odlikovan s zlato medaljo, se je vpisal na zgodovinsko-filološko fakulteto petrogradske univerze, kjer je dobil po izpiti za diplomu in predloženi razpravi o zgodovini burgundske države koncem V. in začetkom VI. stoletja (sv. Avit, škof mesta Vienne) naziv kandidata, ki odgovarja doktorju filozofije germanskih univerz. Za to razpravo je bil poleg tega odlikovan s zlato medaljo, in univerza ga je obdržala kot stipendista, da se pripravi za profesorja. Poslala ga je tudi v inozemstvo, kjer je sranstveno deloval osebno v Parizu, poleg tega pa v mnogih knjižnicah drugih držav, kakor v Angliji, na Holandskem, v Belgiji, Nemčiji, Avstriji, Švici in Italiji. Po malone triletnem zbiranju gradiva se je povrnil v Petrograd, kjer je obdelal do gradivo in izdelal veliko (v treh zvezkih) delo o zgodovini Francije X. stoletja pod naslovom »Zbornik pism Gerbera kot zgodovinski virov. Ko je položil po ruskih akademskih pravilih obvezne magistrske izpite in nastopil z javnim disputom o svoji disertaciji, mu je bila podeljena takoj stopnja doktorja splošne zgodovine brez predhodne druge ruske znanstvene stopnje (magistra). Petrogradska akademija znanosti je odlikovala to delo, o katerem so se izrazile francoske in nemške znanstvene revije zelo pohvalno, in premijo metropolita Makarija (1500 starih rubljev), kijevska univerza je pa povabila avtorja na stolico antične zgodovine. Od leta 1891. je bil Bubnov izredni, potem pa redni profesor te univerze. Predaval je najprej antično, potem srednjeveško, od leta 1905. do januarja 1920. pa je bil brez predleđa dekan, ker ga je univerza opetovano izvolila na to mesto. Leta 1899. je izdal Bubnov v Berlinu veliko, kritično latinsko izdajo matematičnih del Gerberta in drugih avtorjev X.—XI. stoletja, ki so bila velika pomena za razumevanje postanka sodobnih števil in sodobnega načina, po katerem pišemo števila s pomočjo devetih znakov, ki imajo svoj pomen po legi, in desetega znaka — ničle. O tej izdaji so se angleški, francoski in nemški učenjaki zelo pohvalno izrazili, papež Leo XIII. je za poslal avtorju medaljo s svojo sliko, zakaj Gerbert je bil papež z imenom Silvester II. (999.—1003.).

Poleg drugih del je izdal Bubnov med leti 1905.—1916. več razprav, posvečenih dokazu, da naših števil in njihovih pomena po legi nikakor niso izumili Indijci, niti so jih prinesli Arabci okoli X. stoletja v zapadno Afriko in arabsko Španijo, od tod pa okrog XII. stoletja v latinsko Evropo, kakor mislijo zgodovinarji matematike, za njimi pa tudi vsi drugi. I pomen števil po legi, i same naše številke v njihovi arhaični obliki, iz katere so nastale indijske in arabske številke, so bile znane latinski Evropi že v X. stoletju, še posebej pa Gerbertu na računski deski, na tako zvanem abaku. Ta deska je razporejena od desne proti levi na kolono ednic, desetice, stotice itd., števila se pa označujejo z okroglimi ploščicami, na katerih je bilo risanih 9 števil. Ploščice se polagajo v desetične kolone in predstavljajo tako vsa števila samo z devetimi znaki, dočim znak za ničlo tu ni potreben. Vse to je v X. stoletju stara rimska in grška tradicija, ki sega nazaj najmanj za nekaj stoletij pred Kr. roj. Izven abaka se števila na papirju v pisni obliki na ta način niso dala označiti, ker je manjke znak za ničlo, in zato Rimljani in Grki rezultatov operacij, izvršenih na abaku, niso mogli pisati na pisemskih pripomočkih z našimi devetimi številkami s pomenom po legi, temveč so jih označevali na drug način. Naše številke pa so nastale mnogo prej pri narodu, ki je govoril uralo-altajski jezik in živel v Srednji Aziji. Ničla je rihza čiste (brez številke) okrogle ploščice abaka in je omogočila prehod od instrumentalnega računanja k pismenemu. Znak za ničlo je bil morebiti znan tudi Grkom, toda pismeno računanje je postalo mogoče samo v dečeli, kjer so bile pisemske potrebščine poceni. v Indiji, kjer je ničla tudi dokazana za VIII. stoletje po Kr. roj.

V poljudni obliki je objavil prof. Bubnov te rezultate v knjigah, ki sta izšli l. 1900.: »Postanek in zgodovina naših številke in »Aritmetična samostojnost evropske kulture« (v nemščino prevedena in izdana v Berlinu l. 1914. »Arithmetische Selbstständigkeit der europäischen Kulture«) poleg tega pa še poljudnejša izdaja v hrvaščini leta 1923. »Postanek sodobnega načina pisanja

brojki i cifaras (Rad Jugoslav. akad. knjige 230).

Prof. Bubnov je bil delegat kijevske univerze na mednarodnih kongresih l. 1908. v Berlinu in l. 1913. v Londonu, kjer je imel dva referata, obenem pa je dosegel priznanje ruskega jezika kot petega mednarodnega jezika na zgodovinskih kongresih. Toda svetovna vojna je onemogočila kongres, ki bi se bil moral vršiti l. 1918. v Petrogradu, in tako ta uspeh ni prišel do veljave.

Leta 1916. je dobil prof. Bubnov za 25letno delovanje na univerzi dosmrtni naziv zaslužnega profesorja, ki je dajal pravico do pokojnine tudi v slučaju, če bi bil služil izven univerze in dobival plačo. Za 30letno državno službo v prosvetnem ministertvu je dobil l. 1918. pravico do polne pokojnine, kar ga pa ni motilo, da bi ne nadaljeval svoje službe kot dekan, predaval za honorar in ostal član univerze z odločilnim glasom. Boljševiki so mu vzeli pokojnino, ker so smatrali, da je za zelo sposoben, in tako ni dobival pokojnine, temveč plačo. Od leta 1920. je nadaljeval prof. Bubnov službo v kraljevini SHS. Spocetka kot honorarni profesor v Skopju, potem kot kontraktualni in naposled kot redni profesor v Ljubljani. Profesor Bubnov ima vsa ruska odlikovanja in trako do zveze Sv. Stanislava I. sopnje.

Kontr. redni profesor dr. M. Jasinski

Učence in naslednik na vseučiliški stolici znamenitega ruskega pravnega zgodovinarja M. S. Vladimirskega-Budanova, Mihail Nikitič Jasinski, je bil rojen v južni Rusiji, v kijevski guberniji. Leta 1888. je dovršil juridično fakulteto na univerzi Sv. Vladimirja v Kijevu in je dobil »stepen kandidata prava«, na kar je bil odlikovan za predloženo kandidatsko disertacijo z zlato medaljo in z denarno premijo iz ustanove Pirogova za najboljšo razpravo. Univerza mu je predložila, naj ostane pri nji kot stipendist, da se pripravi za vseučiliškega profesorja na fakulteti za zgodovino ruskega prava. Leta 1891. je napravil izpit za »stepen magistra« ruskega prava. Leta 1901. po javnem disputu tiskane disertacije pa mu je bila priznana znanstvena stopnja magistra kazenskega prava. Od leta 1893. je bil docent, od leta 1901. izredni, od leta 1914. pa redni profesor zgodovine ruskega prava na kijevski univerzi. Leta 1916 je bil imenovan za zaslužnega (emeritnega) rednega profesorja.

Poleg univerze je bil tudi profesor na Višjih ženskih tečajih v Kijevu in na Bližnje-vzhodnem inštitutu. Na slednjem je predaval o splošnih principih prava, družbe in države. Od leta 1909. do 1919. je opravljal na temelju izvolitve razne akademične funkcije: bil je dekan juridične fakultete univerze Sv. Vladimirja, prorektor iste univerze (od leta 1912. do 1917. je bil izvoljen dvakrat) in dekan juridične in trgovske fakultete Višjih ženskih tečajev (do jeseni 1919.). Bil je član mnogih ruskih znanstvenih društev, kakor tudi član in glavni urednik Arheografske komisije v Kijevu.

V času svojega službovanja je dobil pet imperatorskih ruskih odlikovanj in car mu je poslal pismeno zahvalo za njegovo aktivno sodelovanje pri evakuaciji kijevske univerze v Saratov in nazaj, ki se je izvršila med svetovno vojno (l. 1916 — 1916).

Prof. Jasinski je izdal v rusčini 15 razprav o ruski pravni zgodovini. Ruska, poljska in češka znanstvena kritika se je izrazila o večini njegovih del zelo pohvalno. Za eno teh del mu je podelila ruska Akademija znanosti tudi nagrado. Življenjepis prof. Jasinskega in podatki o njegovem znanstvenem delovanju so izšli v dveh enciklopedičnih slovarjih in sicer v češkem »Ottovem neučnem slovníku« (zvezek XIII. do XXVIII. in v ruski izdaji Brochkausovega enciklopedičnega slovarja (zv. 81.).

Po 8-mesečnem bivanju pod boljševiško vlado je bil prof. Jasinski koncem leta 1919 primoran bežati pred boljševiškim terorjem iz Kijeva v Odeso, od koder je odpoval v januarju 1920. v Jugoslavijo. V Jugoslavijo je prispel februarja 1920., ter se ustavil najprej v Nišu, kjer je bil nekaj časa predsednik uprave ondotne ruske kolonije. Poleti 1920. je bil malone takoj izvoljen za profesorja juridične fakultete zagrebške in ljubljanske univerze.

30. septembra 1920. je bil s kraljevim ukazom imenovan za kontraktualnega rednega profesorja jugoslovske pravne zgodovine na ljubljanski univerzi. Od tega časa dalje predava prof. Jasinski na ljubljanski univerzi poleg osnovnega tečaja iz

pravne zgodovine Južnih Slovanov tudi različne dopolnilne pravnozgodovinske tečaje (splošni uvod v pravno zgodovino slovenskih narodov, rusko pravno zgodovino, primerjalno zgodovino jugoslovskega in ruskega kazenskega prava) in vodi praktične vaje, na katerih razlaga najvažnejše spomenike hrvatskega in srbskega prava. Za časa svojega bivanja v Ljubljani je izdal prof. Jasinski izmed del, ki jih je pripravil za tisk, 3 razprave o pravni zgodovini južnih Slovanov in sicer v slovenščini in srbohrvaščini.

Prof. ing. A. A. Kopilov

Prof. ing. A. Kopilov, sedaj kontraktualni redni profesor rudarskega strojeslovja na tehnični fakulteti ljubljanske univerze in podpredsednik »Zveze ruskih znanstvenih akademskih organizacij v inozemstvu«, je bil v Rusiji redni profesor strojne tehnike na mehanični in rudarski fakulteti ter dekan mehanične fakultete Donskega politehničnega inštituta. Ko so boljševiki pozimi leta 1919/20 navalili na Don, je odpoval iz Rusije, ker se moralno ni mogel spriznati z boljševiškim režimom. Začetkom leta 1920 je prispel v Carigrad, kjer je bil nekaj časa član uprave enega največjih ruskih podjetij »Ruske družbe za brodarški promet in trgovino«.

Ko je bila jeseni 1920. s Krma evakuirana ruska armada, ki se je borila tam za nacionalno idejo, se je zbralo v Turčiji, osobito pa v Carigradu, več tisoč ruskih visokošolcev. Kjub skrajno težkim življenjskim razmeram, bedi in gladu so se organizirali ti visokošolci v Zvezo, s pomočjo katere so storili vse, da nadahujejo svojo naobrazbo ter se pripravijo za bodoče kulturno delo v obnovljeni Rusiji. Ta pokret ruske akademske omladine je našel iskren odziv pri skupini ruskih profesorjev in javnih delavcev, ki so se mudili takrat v Carigradu. Na čelu s svojimi profesorji se je ruska akademska omladina z vsilo hotela dela in tako se je posrečilo poslati jeseni leta 1921. iz Carigrada 1000 ruskih akademikov na Češkoslovaško, ki se je rade volje odzvala na zadevno prošnjo in sprejela te akademike kot stipendiste na svoje visoke šole. Število ruskih študentov-stipendistov na Češkoslovaškem se je kmalu zvišalo in doseglo 7000.

V zvezi z organizacijo te, v ruskem emigrantskem življenju morda najvažnejše akcije, ki naj bi pripravila Rusiji naraščaj toli potrebnih kulturnih delavcev, se je prof. A. Kopilov jeseni leta 1921. z akademiki preselil v Prago, kjer je postal član kolegija profesorjev pri odboru, čigar namen je bil, zagotoviti ruskim študentom na Češkoslovaškem nadaljno naobrazbo. Izvoljen je bil za podpredsednika omenjenega kolegija. Vzporedno s to akcijo je šo tudi zbiranje ruskih znanstvenih sil, ki jih je vrglo iz Rusije boljševiško nasilje. V vseh državah zapadne Evrope in v Ameriki so se ustanovile skupine in društva ruskih učenjakov in delavcev ruske visoke šole. Jeseni 1921. je bil v Pragi prvi kongres ruskih učenjakov-emigrantov, na katerem so se združile omenjene organizacije v »Zvezo ruskih znanstvenih akademskih organizacij v inozemstvu«, na čelu s centralnim organom — upravo — v Pragi.

Prof. A. Kopilov je bil izvoljen na prvem kongresu za člana uprave te zveze in sicer kot podpredsednik. To častno mesto zavzema še sedaj. V Zvezi so včlanjena društva in skupine ruskih učenjakov in viskošolskih profesorjev, ki so se ustanovile v Jugoslaviji, Bolgariji, Angliji, Franciji, Nemčiji, Italiji, Poljski, Estonski, Češkoslovaški, Turčiji in Severni Ameriki. Vseh skupin je 15, članov pa nad 500. Glavni namen Zveze je pomagati članom pri nadaljevanju znanstvenega delovanja in omogočiti jim izdajanje njihovih znanstvenih del, kakor tudi skrbeti za ruske študente v inozemstvu.

Jeseni leta 1922 je bil drugi kongres ruskih učenjakov-emigrantov v Pragi, jeseni leta 1924 pa tretji, tudi v Pragi. Zadnji kongres je bil posebno dobro obiskan. Bil je nekaka revija znanstvenega delovanja ruskih učenjakov v emigraciji.

Zveza je bila razdeljena na štiri sekteje: 1.) Juridčnih in ekonomskih ved., 2.) filozofskih in zgodovinsko-filozofskih ved., 3.) naravoslovnih ved in medicine in 4.) čiste in vporabne matematike ter tehničnega znanja. Referatov je bilo na zadnjem kongresu nad 150.

Koncem 1924. leta je dobil prof. A. Kopilov od tehnične fakultete ljubljanske univerze častno vabilo naj zavzame stolico rudarskega strojeslovja. Prof. Kopilov sma-

tra za čast in srobo, da more delovati v Jugoslaviji, ki je tako gostoljubno in bratsko sprejela ruske emigrante v času njihove nesreče ter nudila in nudi še sedaj mladim ruskim kulturnim silam pomoč, ki je ruski narod nikoli ne bo pozabil.

Ing. D. Frost

diplomirani rudarski inženjer, adjunkt v Rusiji, redni profesor univerze v Ljubljani, honorarni docent kr. visoke tehnike v Zagrebu, bivši redni profesor donskega politehničnega inštituta.

Ko je leta 1919. ogrožal boljševizem donsko oblast, sem zapustil 20. decembra 1919. mesto Novočerkask, ker sem spoznal kakor drugi inteligenti, da mi ni mogoče ostati v službi pod boljševiki. Odpeljal sem se z ženo v Jekaterinodar na Kavkazu, kjer še ni bilo boljševikov. V Novočerkastu sem pustil vse pohištvo in drugo imetje.

V Jekaterinodaru sem prevzel brezplačno službo razpredeljevanja beguncev po različnih mestih med neko vožnjo po železnici pa sem dobil pesti ležar. Moral sem v bolnico, katero sem zapustil pred zavzetjem Jekaterinodara s strani boljševikov. Ker sem bil v Novočerkasku ravnatelj uprave dveh velikih rudarskih podjetij in sicer Jugovzhodne rudarske industrijske banke in Donske rudarske industrijske družbe, bi se bil moral odpeljati v Batum radi organizacije tamkajšnjih podružnic teh podjetij. Toda vsled hitrega razvoja m-ščanske vojne nisem mogel odpotovati iz Novorozijska in tako so me Angleži odpeljali skupno s ženo in drugimi begunci na otok Lemnos.

Tam bi bilo vse v redu, če bi ne bil zbolel na malariji. Angleži so preskrbeli beguncem vse kar je bilo mogoče. Za 5000 beguncev, ki so stanovali v Sotorih, sta bili na razpolago dve srednji šoli, cerkev, ljudska univerza, kjer so predavali profesorji in učitelji, in celo kino smo imeli rod milim nebom. Neglede na to so vsi begunci hreneneli po Jugoslaviji, kamor so jih bile hoteli odpeljati Angleži. In res, koncem oktobra so nas odpeljali v Solun in iz Soluna v Jugoslavijo, kjer so nas razdelili po različnih mestih. Naša skupina je bila prepeljana v Paračinj, kjer so nas ljudje sprejeli z načelnikom sreza kot svoje. Poslali so nam vozove za prilago, naročili so v gostilni prenočišče in večerjo in drugi dan so nas nastanili v praznih sobah, katere je preskrbela v mestu šolska mladina.

Tako se je začelo naše mirno življenje v Srbiji. Od državne komisije smo prejeli 700 Din podpore na dve osebi.

Treba pa je misliti na bodočnost. Ker smo ruski begunci imeli brezplačno vožnjo po železnici, sem odpoval v Beograd, kjer sem dobil na prizadevanje profsorskega zbora beograjske univerze poziv na ljubljansko univerzo. Ko sem prispel v belo Ljubljano in šel po stopnicah univerzitet, poslopja, nisem mogel verjeti, da bom po takšnih doživ-

Za doraščajočo mladino in odrasle je izšel

Bon ton

Knjiga o lepem vedenju, govorjenju in oblačenju v javnem in zasebnem življenju. — Sestavljena po lastni izkušnji in na podlagi najnovejših Bon tonov velikih narodov. — Strani 280. Broširana velja 65 Din., celo platno vezana 80 Din.

Knjigo je izdala Knjigarna Tiskovne Zadruga v Ljubljani, nasproti Glav. pošte

ljajih in težkem življenju v Sotorih, predaval še kdaj visoki šoli. Rade volje sem sprejel ponudbo, naj nastopim službo honorarnega profesorja s plačo v znesku 500 Din. Sreča se mi je s tem zopet nasmehnila in začelo se je vnovič pedagoško in znanstveno delovanje, daleč od domovine sicer, toda v bratski državi, ki mi je postala nova domovina. Ko sem bil izvoljen za rednega profesorja pa ni hotelo ministertvo potrditi mojega imenovanja, češ, da sem tujec. Zato sem prošil za jugoslovskega državljanstvo, da bi mogel še ostati del moči in življenja posvetiti novi domovini Jugoslaviji.

Docent ing. J. Majdelj

Docent ljubljanske univerze ing. J. Majdelj je bil rojen 20. decembra 1874. (po starem koledarju) v Carskem Selu blizu Petrograda. Študiral je visoko Mihajlovsko artiljerijsko (tehnično) akademijo v Petrogradu. Po dovršenih študijah na omenjeni akademiji se je posvetil vojaško-pedagoškemu in znanstvenemu delu. Ing. Majdelj je avtor številnih samostojnih znanstvenih del in razprav o artiljerijski stroki v Rusiji. V začetku vojne z Nemčijo je vstopil v aktivno službo kot poveljnik artiljerijskega divizionja in je ostal ves čas na bojišču.

V Jugoslavijo je prispel v februarju 1920. Leta 1921. je bil imenovan za kemika v pirotehničnem oddelku IV. armijske oblasti, obenem pa je bil asistent na Višji tehnični šoli v Zagrebu. V novembru 1922. je bil imenovan za asistenta na kemičnem inštitutu ljubljanske univerze. V avgustu 1923. je bil imenovan za docenta, v juliju 1924. pa izvoljen za rednega profesorja tehnične neorganične kemije. Za časa svojega bivanja v Jugoslaviji je napisal in objavil več samostojnih razprav o analitični in fizikalni kemiji.

**TISKOVINE
ZA TRGOVCE
DENARNE ZAVODE
URADE**

*in vsa druga tiskarska dela izvršuje
točno in lično*

DELNIŠKA TISKARNA
D. D. V LJUBLJANI
Miklošičeva cesta št. 16

Ruska opereta v Pragi

Če govorimo danes o opereti sploh, imamo vedno v mislih izključno nemško, predvsem dunajsko, ki se je od Straussov sem razvila in povsem svoj slog, sem in tam tu še o francoski klasični opereti, ki pa je ostala pri svojih prvih zastopnikih in je potem takoj preskočila k moderni reviji, ki ni več upravičena nositi imena operete.

Ta nemška, odnosno dunajska opereta prebuleva zdaj nekako tajno krizo, krizo, o kateri nihče ne govori, nihče ne piše in vendar vemo, da živi in ugonabla še tisto, kar je bilo na opereti dobrega.

Zanimivo je ugotoviti, kako čudne in nevsakdanje smrti umira moderna dunajska opereta, ki je po vojni zgubila tudi vse lokalno-dunajski značaj in radi bližjih berlinskih stikov značilja s njim v kompromisno skupno delovanje.

Dunajsko ali bolj današnje moderno opereto so v najbolj kritičnem času ubili libretisti posredno, neposredno pa njeni igralci in pevci, takovani zvezdniki in zvezdice. Vsak, ki se količkaj zanima za gledišče, vé, kdo je Fritz Massary, kdo je Betty Fischer, Kartanachka, Marischka,

Moser itd. Ti ljudje, ki so zrasli z opereto, ki so postavljali na oder res prvovrstne in kar je še bolj važno, tako samosvoje stvaritve, ti ljudje so s svojim velikim znanjem in osebno avtoriteto deloma hoté, deloma nehoté podjarmili osebnostno slabšeje libretiste. Ti pa v svoji neodvisnosti niso bili več tako močni in zgodilo se je ono največje zlo, ki je opereto pokopalo: Libretisti so pričeli pisati direktno za te zvezdice.

Prišlo je tekotom kratke dobe tako daleč, da se danes ta način pisanja libretov čisto jasno pozna v vsakem novejšem delu. Vsaka moderna opereta ima v drugem dejanju konflikt, katastrofo, ko »on« njo zapusti. Velikanski škandal, poslednji ples, brezuspešno rotenje — toda ona ostane zavržena vso pavzo med II. in III. dejanjem.

Take sorte libreta so pisana na hrbet Pallenbergove žene, slavne Massary. Ta igralca, ki je res po božji volji, stori iz tega finala res velikansko reč in publika nori, tudi če vidi v novi opereti pogrelo zelle iz prejšnje in sliši skoro iste besede. To je pač Massary in ta je samo enal

Toda, kaj, ko bo ta zarjavela? Potem je treba moderni opereti komika. Seveda boljše vrste. Marko! No in to je

na Dunaju slavni Moser, ki ga imajo tako radi, da nastopa tudi v dveh ali treh gledališčih na en večer. Občinstvo hoče samo Moserja in zopet Moserja in tako je prišlo še večje zlo: Libretisti pišejo danes operete, ki imajo tega komika v obliki sluge, biljeterja ali šoferja in prvem ali tretjem dejanju. Edin, prilično dolg nastop, potem pa zgine. To se pravi: Moser igra v dveh gledališčih in mora na kak način najti časa, da lahko ustreže obema gledališčema. In ker ni mnebne druge rešitve — so se morali ukloniti — libretisti!

Iz tega je jasno razvidno, da pod takimi pogojl tudi najboljši komunist ne more uspevati in da opereta, ki je v tem času itak močno ogrožena od kinogledišč — ne more ostati niti na svoji stari stopnji.

Prišli pa so k nam Rusi. Nemrovič Dančenko je posetil s svojim ansamblom Prago in imel sem priliko, videti res dobesedno uresničenje, praktično oresničenje lepe teorije prošlih dni.

Dančenko je segel nazaj in objavil: Gledišče je mesto, s katerega podaloma občinstvu duševni umotvor. V dosego tega se poslužujemo igralcev, ti za zopet besede, geste in petja. Ker je vsak izmed teh nači-

nov sila zase, je naravno, da skupno morejo (ne morajo) delovati vse tri sile še močnejše.

To je stara pesem, ki se je končala vedno ob enostranski sposobnosti igralskega materijala in se je pri pevcu spotaknila navadno nad igralcem, pri igralcu pa navadno nad pevcem. Če je k razliki kdaj združeval kdo vse to, ga je kazila njegova zunanost, sploh ta problem, ki bi naj dal gledišču idealnega pevca, igralca, govornika, ki bi naj k vsemu temu prinesel še lepo zunanost v taki meri, da bi res v vsakem oziru zmagoval do popolne izčrpanosti materije — takega pevca do danes ni bilo mogoče dobiti. Izemal slučaj, so zakrivil in rodili takozvani starski sistem, ki je take obdarovance delil po vsem svetu, mesto da bi jih skušal združiti v enem gledišču.

Režiser Dančenko je stremel za praktičnim uresničenjem te ideje in kar je pokazal njegov ansamb v Pragi, kjer je gostoval v vinogradskem gledišču, mora veljati poskus za posrečen!

To je resnična zmaga nad materijo, tu ni več boja. Tu ni več pevcev, ni več igralcev — tu so vsi samo tolnači izvajanega dela, zamisljenega učinka.

Vse skupaj tako poštena, velika umetnost, brez bolno modernih eksperimentov in velikostnega »iskanja«, da je gledalca osupnila ravno nekaka čudna enostavnost, ki je ob emala vse delo. In vendar je bilo vse to tudi opereta.

Dančenko ni segel po moderni, temveč po stari, ki se razlikuje od novih po nekoliko boljši glasbi in po tudi samo nekoliko manj budasto pisanim besedilom. Zbral je več takih libretov, predelal, pridelal in črtal in naenkrat je ustvaril docela novo delo, ki tudi glede glasbe ni bilo enotno, temveč tudi tu uglajeno, črtano, pridelano, vzeto iz operete te ali one, seveda istega avtorja. V tem slučaju Offenbacha.

In opereta je imela uspeh. Vzeli so kline, ter jo imenovali, med drugim tudi glasbeno dramatična studija, toda značaj njen je ostal.

Dančenko in njegov ansambl pa sta dokazala poleg omenjene zmage nad telesno okernostjo igralčeve tudi to, da je ravno v skupnem delovanju plesa (kot ritmično izražanje) govorene in pete besede še toliko neobdelanega polja, da bo treba zopet cele dčbe, ki bo tvorila samo v tem smislu in snovi.

Pavel Debevec (Praga).

Gospodarstvo

Trgovinska pogodba s Francijo

Obenem s pogajanjimi za trgovinsko pogodbo z Anglijo se začela te dni v Beogradu pogajanja s Francijo. Naša trgovinska bilanca s Francijo je aktivna. Uvoz iz Francije je leta 1924. znašal 276.4 milijona dinarjev...

Direktni trgovinski promet med našo državo in Francijo ima kljub se vedno znatni posredovalni vlogi Dunaja in Trsta od leta do leta rastočo tendenco, dočim odstotni delež izvozne trgovine pada...

Table with 3 columns: Leto, Uvoz v tisoč Din. v odst., Izvoz v tisoč Din. v odst.

Pri uvozu iz Francije igrajo največjo vlogo tekstilije. In sicer vojneno blago, katerega uvozna vrednost je znašala okrog 39 milijonov dinarjev...

Po okupaciji Poruhra je postala Francija znaten eksportir koksa in briketov. V našo državo je uvozila koksa 19 milijonov kg...

Važen eksportni predmet Francije tvorijo produkti oljarske in mlarske industrije. Jedilnih olj se je iz Francije uvozilo k nam lani v vrednosti 1.3 milijona dinarjev...

Specifični proizvodi Francije so posebno razne vrste modnega damskega volnenega blaga, modnih tkovin in belih tkanin...

Med uvoznimi predmeti iz Slovenije prihaja za izvoz v Francijo poleg fižola, suhih gob, hmelja ter zdravilnih zelišč v večjem obsegu...

Enako pada tudi izvoz umetnih goril, posebno apnenega dušika, ker je uvedla Francija državno subvencijo 40 santimov na 1 kg dušikovih goril...

Z intenzivnejšo publicistično in razstavno propagando na francoskih tržiščih za naše izdelke se je pričelo lansko leto, ko se je organizirala naša udeležba na Lyonskem vzorčnem vselemljenju...

Naša sitalska in žirska domača industrija ima za enkrat le še neznatno udeležbo na francoskem tržišču in znaša vrednost izvoženih izdelkov 112 tisoč dinarjev.

H koncu bi bilo še omeniti vozno kopalje (193 ton) in izvoz celuloze iz Drvara v Bosni (551 ton).

Z intenzivnejšo publicistično in razstavno propagando na francoskih tržiščih za naše izdelke se je pričelo lansko leto...

Med uvoznimi predmeti iz Slovenije prihaja za izvoz v Francijo poleg fižola, suhih gob, hmelja ter zdravilnih zelišč v večjem obsegu...

Enako pada tudi izvoz umetnih goril, posebno apnenega dušika, ker je uvedla Francija državno subvencijo 40 santimov na 1 kg dušikovih goril...

Z intenzivnejšo publicistično in razstavno propagando na francoskih tržiščih za naše izdelke se je pričelo lansko leto, ko se je organizirala naša udeležba na Lyonskem vzorčnem vselemljenju...

omogoči Francozom neovirano izvrševanje podjetniških poslov v naši državi.

Pri našem izvozu v Francijo je na prvem mestu sirovi baker, ki se izvažajo iz Bora v Srbiji in katerega izvoz je leta 1924. dosegel 5.060 ton v vrednosti 233.9 milijona dinarjev...

Na drugem mestu je stavbeni les z 57.317 tonami v vrednosti 83 milijonov dinarjev, kar predstavlja skoro eno četrtino celokupnega izvoza v Francijo.

Med nadaljnimi predmeti lesne stroke je omeniti bukove pragove, katerih izvoz znaša 2 milijona dinarjev...

Na katerem ima glavni delež Slovenija, je znašal preteklo leto 668 ton v vrednosti 2.25 milijona dinarjev...

Izvoz žitaric in žive živine v Francijo zaenkrat radi previsokih naših cen sploh ne pride v poštev...

Eksporrt jaje v Francijo je v zadnjem času zelo popustil, iz Slovenije se že skoro tri leta ne izvažajo nikakaj jajca...

V večji množini bi se lahko razvil eksport koz in divjačine, ki je 1924. l. dosegel samo 475 tisoč dinarjev...

Tudi je Francija dober odjemalec za ribje luske in razne neuporabne živalske odpadke (941 tisoč dinarjev)...

Nadalje je važno francosko tržišče za naše proizvode suhe destilacije, kakor so metilni alkohol, katerega smo izvažali tja (lani 445 ton)...

Enako pada tudi izvoz umetnih goril, posebno apnenega dušika, ker je uvedla Francija državno subvencijo 40 santimov na 1 kg dušikovih goril...

Z intenzivnejšo publicistično in razstavno propagando na francoskih tržiščih za naše izdelke se je pričelo lansko leto, ko se je organizirala naša udeležba na Lyonskem vzorčnem vselemljenju...

Med uvoznimi predmeti iz Slovenije prihaja za izvoz v Francijo poleg fižola, suhih gob, hmelja ter zdravilnih zelišč v večjem obsegu...

Enako pada tudi izvoz umetnih goril, posebno apnenega dušika, ker je uvedla Francija državno subvencijo 40 santimov na 1 kg dušikovih goril...

Z intenzivnejšo publicistično in razstavno propagando na francoskih tržiščih za naše izdelke se je pričelo lansko leto, ko se je organizirala naša udeležba na Lyonskem vzorčnem vselemljenju...

Med uvoznimi predmeti iz Slovenije prihaja za izvoz v Francijo poleg fižola, suhih gob, hmelja ter zdravilnih zelišč v večjem obsegu...

sveti posebno pažljivo rešitvi transportnega vprašanja, ki igra v prometu s Francijo veliko vlogo. Večina importirane blaga prihaja v našo državo v poštnih paketih...

Toda tudi vprašanje organizacije nrevoza po železnici in po morju ne sme ostati nerešeno, ker znaša danes obremenitev rezanega lesa v Francijo po tovornini od 50 do 100 odst.

Tedenski borzni pregled

Tržišče bančnih in industrijskih vrednot dalje mrtvo. — Vojna škoda se je malo okrepila. — Dinar korcem tedna malo oslabeł.

Na efektnem tržišču je minuli teden trajalo mrtvičilo dalje. Tedaj bančnih kakor industrijskih vrednot se niso skoro nič izpremenili, promet je bil manjši tudi zaradi neprestanih praznikov.

Državni papirji so minuli teden pokazovali tenčeno postopnega dvigjanja tečajev. Včeraj je bil v Vojni škodi in v investicijskem prilicni promet.

Devizno tržišče se je v teh borznih dneh v minulem letu razvijalo brez posebnih sprememb. Le dnevi promet je bil nekoliko večji kakor običajno.

V današnjem svobodnem prometu je bil promet v Vojni škodi zmeren. Nekaj zaključkov je bilo po 319 do 320. Za januar se je iskalo po 295.

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88, sladkor...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88, sladkor, kristalni 13.50...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88, sladkor, kristalni 13.50, v kockah 15, riž 10...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88, sladkor, kristalni 13.50, v kockah 15, riž 10, testenine 10...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88, sladkor, kristalni 13.50, v kockah 15, riž 10, testenine 10, ajda 75...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88, sladkor, kristalni 13.50, v kockah 15, riž 10, testenine 10, ajda 75, divjačina...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88, sladkor, kristalni 13.50, v kockah 15, riž 10, testenine 10, ajda 75, divjačina, ribe...

Ljubljanski trg. V minulem tednu so bile v Ljubljani naslednje cene: Meso: goveje 15 — 19, telečje 17 — 20, svinjsko 20 — 22.50, pražena kava 56 — 88, sladkor, kristalni 13.50, v kockah 15, riž 10, testenine 10, ajda 75, divjačina, ribe, železo...

salu 22 — 25, slanina sveža 20 — 25, prekajena 30 — 32, mast 25 — 32, prekajena gnjat 30 — 38, ovčje meso 10 — 12.50, kranjske klobase 36 — 40, konjsko meso 6 — 12 Din kg. Perofnina: kokoši 30 — 50, piščanci 15 — 37.50...

Cene krmi: seno 70 — 80, slama 50 Din za 100 kg.

Tržna poročila

Dunajska borza za kmetijske produkte (8. januarja). Iz Amerike so poročila zopet mlačna. V Chicagu je pšenica popustila za 4 cente. Pod vplivom teh vesti je bila na dunajskem tržišču največja rezerviranost kupcev...

Izredna glavna skupščina Zveze industrijev za Slovenijo se bo vršila v petek 15. t. m. ob 10.30 dopoldne v dvorani društva »Kazino« v Ljubljani. Dnevni red: 1. Naznanilo predsedništva. 2. Državna industrijska politika in naša industrija...

Pomladni vinski sejem v Zagrebu. Priprave za to prireditelje, ki bo prva večja te vrste v državi, se nadaljujejo z vso hitrostjo. Prijavljenih je že lepo število razstavljencev, tako vinskih producentov, trgovcev kakor tvornice raznih alkoholnih pijač...

Poslovanje beograjskega trgovskega sodišča v lanskem letu. Beograjsko trgovinsko sodišče je bilo v letu 1925. zelo aktivno. V Beogradu in okolici je bilo protokoliranih 454 novih tvrdk. Največ protokolacij je bilo v maju (164) in v aprilu (147)...

Promet beograjske borze je znašal lani okrog 4 milijarde dinarjev in je bil večji kakor v letu 1924. Največji promet so zabeležili med tujimi plačilnimi sredstvi funti šterlingi, potem švicarski franki, dolarji, češkoslovaške krome itd.

Slabo leto beograjskih bank je bilo leto 1925. Spritno pomanjkanje denarja so mnoge banke šle v poravnavo. Ko pa je bil denar na razpolago, se nekateri zavodi niso mogli orijentirati in denar jim je težal v tresorjih.

Slabo leto beograjskih bank je bilo leto 1925. Spritno pomanjkanje denarja so mnoge banke šle v poravnavo. Ko pa je bil denar na razpolago, se nekateri zavodi niso mogli orijentirati in denar jim je težal v tresorjih.

Slabo leto beograjskih bank je bilo leto 1925. Spritno pomanjkanje denarja so mnoge banke šle v poravnavo. Ko pa je bil denar na razpolago, se nekateri zavodi niso mogli orijentirati in denar jim je težal v tresorjih.

Slabo leto beograjskih bank je bilo leto 1925. Spritno pomanjkanje denarja so mnoge banke šle v poravnavo. Ko pa je bil denar na razpolago, se nekateri zavodi niso mogli orijentirati in denar jim je težal v tresorjih.

Slabo leto beograjskih bank je bilo leto 1925. Spritno pomanjkanje denarja so mnoge banke šle v poravnavo. Ko pa je bil denar na razpolago, se nekateri zavodi niso mogli orijentirati in denar jim je težal v tresorjih.

Vremensko poročilo

Ljubljana, 9. januarja 1926. Ljubljana 306 m nad morjem

Table with 6 columns: Vrsta obzovanja, ob, Zračni tlak, Zračna temperatura, Veter, Oblačnost — 10, padavine mm

Donjeva dunajske meteorološke centrale, da bo bilo zimsko vreme še dalje časa trajalo, ker obvladuje visok zračni tlak, združeno s hudim mrazom, severno Ameriko in notranjo ter severno Azijo...

okrajnem sodišču v Slovenski Bistrici bo 20. t. m. ob 9. dopoldne. Oglasitveni rok do 17. februarja. Ugovornitveni naroč pri imenovanem sodišču 3. marca ob 9.

Zbobjanje v češkoslovaški industriji železa. Iz Prage poročajo, da je praška železnoindustrijska družba postavila v obrat nov plavž, tako da ima sedaj štiri v obratu. Ta plavž pa bo obratoval baje samo kratko časa.

Novi svetovalec Avstrijske narodne banke. Z Dunaja poročajo: Ker je svetovalec Avstrijske narodne banke prof. van Gyn odstopil je na njegovo mesto nominiran Mr. Robert Charles Kay.

Poravnalno postopanje stare dunajske banke tvrdke. Z Dunaja poročajo, da je zaprosila za otvoritev poravnalnega postopanja stara dunajska bančna tvrdka Jacques Weiss. Bančna tvrdka ponuja 50 odstotno poravnavo.

Pravostovoljno oddajanje zlata za Poljsko banko. V Varšavi se je pokrenila akcija za pravostovoljno oddajanje zlata in vrednostnih predmetov v vsch mestih Poljske v svrhu notranjega posojila za Poljsko banko.

Poljaki žele motorilji. Kakor poročajo časopisje, je Trgovska zbornica v Lvovu predlagala Trgovski zbornici na Dunaju šestdesetih motorilji za poljska plačila v Avstriji. Avstrijski trgovski krogi niso naklonjeni tej prošnji spritno težkega stanja avstrijskega gospodarstva in bo zaradi tega prošnja gotovo zavrnjena.

Francoske tekstilne tvornice v Italiji. V Italiji so nedavno odkrili novo vrsto sirovin za tekstilno fabricacijo, ki se značajše ne izda v javnost. V zvezi s to iznajdbo je sklenil neki francoski industrijski konzorcij prenesti svoje tvornice iz Lillea in Roubaixa v Italijo.

Bankovni pregled. Te dni je bilo prvo zborovanje upnikov milanske bančne tvrdke Bondi, med katerimi se nahajajo skoro vsi kreditni zavodi in industrijske družbe Italije.

Rekordne številke v ameriški zunanji trgovini. Iz Newyorka poročajo: Zunanja trgovina Zedinjenih držav v letu 1925. presega zunanjo trgovino leta 1924. za 950 milijonov dolarjev.

Menični protesti v Rusiji. V času od decembra 1924. do oktobra 1925. je bilo v sovjetski Rusiji protestiranih skupno 367.816 menic v znesku 235 milijonov rubljev; od teh je bilo menic državnih organizacij v znesku 68 milijonov rubljev, menic zedrag v znesku 109 milijonov rubljev, menic prvotnih oseb v znesku 28 milijonov rubljev.

Borze

CURIH. Beograd 9165, Berlin 123.25, Newyork 517.58, London 25.07, Pariz 19.775, Milan 20.895, Praga 15.325, Budimpešta 0.007250, Bukarešta 2.34, Sofija 3.78, Dunaj 72.90.

TRST. Efekti: obligacija Julijske Kraljine 66.95, Zivnostenska 275, Assicurazioni Generali 6650, Oceania 153, Split cement 420. Devize: Beograd 43.85 — 44.15, Dunaj 348 — 355, Praga 73.25 — 73.75, London 120.075 — 120.175, Pariz 94.25 do 94.75, Newyork 247.250 — 248.250, Curih 478 — 481, Budimpešta 0.0345 — 0.0350, Bukarešta 11 — 11.50, Valute: dinari 43.25 — 44, dolarji 24.70 — 24.80, 20 zlatih frankov 94 — 97, zlata lira 477.93.

BERLIN. Beograd 7.42, London 20.351, Newyork 4.195, Pariz 16.01, Praga 12.415, Curih 81.02, Dunaj 59.04, Milan 16.935.

Sax Rohmer:

Rdeči detektiv

Kerry je krepko zvečil gumi in ves zamišljen pritisnil na kljuko vrat, katera so vedla iz tega notranjega prostora, ki je bil menda pisarna, ven na hodnik. Vedel je, da so ta vrata zaklenjena. Nato je odšel nazaj preko vsega Kazminega stanovanja na stopnišče in po stopnicah navzgor v tretje nadstropje. Svetil si je s svojo lučjo.

S stopnišča je šel po ozkem hodniku, dokler ni bil na vrhu drugega stopnišča v zadnjem delu hiše. Na najbližjih vratih je čital napis: »Cubanig Cigarette Company«. Poskusil je kljuko. Vrata so bila zaklenjena, kot je pričakoval. Pokleknil je, držal električno luč tik poleg obraza, gledal in svetil skozi ključavnico. Ves čas je marljivo zvečil.

Čez nekaj časa je vstal, šel spet dol, toda po zadnjih stopnicah in je zamišljeno stal pred vrati v notranjo Kazmino sobo. Potem je šel po ozkem hodniku naprej do vrat, kjer je stal stražnik in spet izginil v skrivnostnem stanovanju. Vzel je le svojo palico in svoj površnik, ugasnil luč in odšel.

Pet minut pozneje je pozvonil na vratih hiše Sira Luciena. Odprl mu je stražnik in Kerry je šel naravnost v študijsko sobo, kjer je sedel Coombes, sicer malo utrujen, a zadovoljivo se smehljajoč za veliko pisalno mizo pred velikim kupom listin.

— Kaj je novega? je vprašal Kerry.
— Mareno je šel spat, izvedenec iz Home Officea*) pa...

Prekinil ga je višji nadzornik Kerry, ki je divje s pestjo udaril ob mizo, tako da ga je stražnik Coombes kar nervozno pogledal.
— Tako! je vzklil Kerry. Izvedenec iz Home Officea! To je črni možak z ovratnikom iz kožuhovine. Če ne poverijo tega slučaja samo meni, ga rajši pustim. Nočem nikogar, ki bi mi kvaril moje delo. Takoj javim to svojemu šefu. Kaj vruga imajo s to zadevo opraviti v Home Officeu?

— Nimam pojma, je zamrmral Coombes. A vsekakor je visoka živina, to sem razvidel iz načina, kako se je Whiteleaf obnašal proti njemu. Dal mi je povelje, naj ostanem v kuhinji in pazim na Mareno, dokler bo on preiskaval v tej sobi.

— Dal vam je povelje! je zakričal Kerry. Njegovi zobje so se zasvetili in njegove jeklene-modre oči so se zabliscale. Dal vam je povelje! Hočem vam staviti eno vprašanje, detektiv Coombes. Komu je poverjen ta slučaj?

— Mislim, da vam.
— Samo mislite?
— Ne, vam je poverjen.
— Tako je, dobro; kaj ste že rekli?
— Rekel sem, da sem šel v kuhinjo...
— In še prej o nekem »povelju«.

Ubogí Coombes se je mirno nasmehljajal.
— Čuhte, je dejal in pogumno prenašal divji pogled svojega predstojnika. Saj nisem mogel storiti nič drugega.

*) ministristvo za notranje zadeve.

— Prenehajte s smehom! je divje pristavil Kerry. Prokleta stvar! Parkrat je stopil po sobi, potem pa je dejal:
— Poročajte mi naprej, Coombes.
— Bil sem v kuhinji, gospod iz notranjega ministristva pa je bil sam tukaj kake pol ure.
— Sam?
— Nadzornik Whiteleaf je bil medtem v jedilnici.
— Kaj je tudi on dobil »povelje«?
— Menda. Mislim, da mu je bil nekak vodnik pri celi stvari.
— Lepo, je vzklil Kerry divje, torej bil je nekak vodnik? Ali mi morete povedati, kaj je iskal tu notri ta možak?
— Odprl je okno. To sem prav razločno čul.
— No, še lepše! Storil je isto, kar hočem storiti jaz.
Soba je bila prostrana in je morala prej služiti kot umetniški atelje. Na eni strani je bil vzvišen prostor, do katerega se je prišlo po dveh stopnicah. Tu je bilo menda mesto za model. Na tem vzvišenem mestu je bilo več polic za knjige, v sredi pa je bila plišasta zavesa, ki je zakrivala okno.
Kerry je potegnil zaveso, odprl okno in pogledal v Albemarle Street. Na sivem zimskem nebu ni bilo ne lune, ne zvezd. Povsod je vladala »krivnostna polteta«. Pod oknom je bil zelo širok žleb za dežnico, v katerega je vodila lesena lestev, ki je detektiva naravnost vabila naj gre po njej navzdol. Naprej pa je bila cela vrsta železnih lestev in držajev, ki so tvorili pot za ognjegasce v slučaju požara.
Ravno pred njim je bila skupina hiš, vrhu katere sta bili dve ozki okni. Kerryju se je zdelo, da ga gledajo kot beedeča oč. Zlezal je po lestvi navzdol na streho, gledajoč na vse strani. Na eni strani je videl arkade, ki vežejo Albemarle Street z Old Bond Streetom, pred njim pa se je nadaljevala cela vrsta ročajev in lestvic.
Spenjal se je po lestvicah naprej in lezel v smeri proti Bond Streetu. Coombes ga je opazoval z okna. Ko je prišel do severnega izmed onih oken, ki so bila vzbudila njegovo zanimanje, je pokleknil in posvetil skozi okno z žepno svetilko.
Skozi okno je zapazil majhno skladišče, v katerem so bili kupi zabojev.
Neposredno pod oknom je bila nepleskana lesena miza. Na njej so bili manjši zavojčki, v katerih so bile menda cigarete.
Kerry je začel ogledovati okno. Takoj je spoznal, da ni zaprt. Prijel je spodaj za leseni okvir in počasi odprl okno. Pri tem je opazil, da se je odpiralo popolnoma brezsilno!
Izstopil je skozi okno na mizo, ki se je pod njegovo težo zazibala. Ena njenih nog je bila krajša kot druge tri. Stopil je na tla tiho kot le mogoče in takoj ugasnil luč.
Začuli so se koraki od zunaj. Nekdo je tekel po stopnicah navzgor in stopil pred vrata. Naenkrat se je pokazal krog luči na mlečnem steklu vrat.
Kerry je stal čisto mirno in krepko zvečil gumi.
— Kdo je tu? je zagrmel glas stražnika, ki ga je bil postavil pred Kazmino stanovanje.
Višji nadzornik ni odgovoril.
— Ali je kdo tu notri? je še enkrat zaklical stražnik.
Krog luči je izginil in Kerry je čul, kako je stražnik vznemirljen hitel po hodniku naprej ter pregledoval ostale pisarne. Toda žarek

njegove luči je dovolj dolgo svetil na mlečno steklo na vratih, da je Kerry mogel čitati besede, ki so bile tu napleskane v črnih črkah. Prikazale so se mu seveda narobe in čital je sledeče:
SINABUC
ETTERAGIC
YOC
II. poglavje.
Tajno društvo.
Ob pol šestih zjutraj je Margareta Halley zbudila njena služabnica, ki je bila še sama napol v snu. Margareta se je usedla v postelji in prižgala električno luč. Pogledala je vizitko, ki jo ji je bila prinesla služabnica in čitala je na njen sledeče:
CHIEF INSPECTOR KERRY.
C.I.D.
New Scotland Yard, S. W. 1.

— O, draga moja, je dejala zaspano. Kako zgoden obisk! Ali je kopel pripravljena, Janet?
— Žal ne, je rekla postrežnica, preprosta starejša ženska, tip prave služabnice. Ali naj pripravim kopel?
— Da, pa hitro. Reci nadzorniku Kerryju, da bom kmalu končala.
Pet minut pozneje je Margareta stopila v malo sprejemnico, kjer si je Kerry ravnokar popravljal kravato in z zanimanjem gledal na mizi veliko fotografijo, ki je predstavljala gospodično doktorico v vojaški uniformi. Kerryjeve oči so se zadovoljno zabliscale, ko je opazil visoko postavo v volneni, domači obleki. Takoj je zapazil, da ima lepa atletična postava Margarete nekaj moškega. Naglo si je uredila svetle lase, nalašč z afektirano zanemarjenostjo. Spadala je v ono ultra moderno šolo, ki z občudovanjem sledi vsemu moškemu, ki se pa kljub temu ne more popolnoma otresti ženske. Hotela je imeti zelo inteligentnega obraz, kar pa ni bilo tako lahko, ker je bila naravnost kmetsko zdravih lic.
— Dobro jutro, gospod nadzornik, je pozdravila mirno. Pričakovala sem vas.
— Res, gospodična? Kerry jo je začudeno pogledal. Torej vi veste, čemu prihajam?
— Da, mislim. Ali ne boste sedli? Žal mi je, da je soba precej hladna. Gre za Sira Luciena Pynea?
— Tako je, je odgovoril Kerry, stvar se tiče njega. Telefonsko sem govoril s Hinkesom, služabnikom gospoda Monte Irvina, ki mi je povedal, da ste kot zdravnik pričakovali gospo Irvin.
— Pravzaprav nisem bila njena stalna zdravnica, toda...
Margareta se je obotavljala, pogledala z trenutek višjega nadzornika, potem pa povesila pogled na pisalno mizo, pri kateri je sedela. Začela je udarjati na pivnik z nožem iz slonove kosti. Kerry jo je zelo pozorno opazoval.
— Od vašega pričevanja, Miss Halley, je dejal naglo, lahko zavisi življenje izginule gospe.
— O, je vzklilna Margareta, kaj se je vendar pripetilo? Poklicala sem jo telefonsko še ob dveh zjutraj, potem sem pa izgubila vsako upanje.
— Gospodična, v tem slučaju je nekaj, česar nikakor ne morem razumeti. Prišel sem k vam, da me morda vi poučite.

VERA
obšeromatna, informacijska, propagandna in poslovna pisarna.
LJUBLJANA
Aleksandrova cesta št. 8.
posreduje POSOJILA PROTI UKNJIŽBI in TRGOVSKE KREDITE ter daje INFORMACIJE o premoženjskih razmerah in kreditni sposobnosti raznih trgovskih tordk tuzemstva in inozemstva.

Naipopolnejši so novi
„PFAFF“ brzošivalni stroji.
Za vsakovršno obrt in industrijo najbolj priporočljivi.
Večletno jamstvo.
Brezplačen pouk v vezenju.
Znižane cene. Plačljivo na obroke.
IGN. VOK,
Ljubljana Novo mesto

10.000 kom. mesnih konzerv
se prodaja
— po izredno ugodni ceni. —
Interesenti odnosno kupci naj se javijo nepreklicno do 18. januarja 1926 pri Aloma Company, Ljubljana, Car. karjevo nabrežje 1 (Palača Slavenske banke).
171

Poslovni lokal
2 skladišči, klet in podstrešje so oddajo z 1. aprilom t. l. na Kongresnem trgu št. 14. Reflektanti naj vložijo pismene ponudbe do 15. februarja t. l. na latnika: Julij Eibert, Ljubljana, Dunajska cesta št. 33.

Poglejte cekine!
V ZLATOROG TERPENTIN MILU
se nahajajo zlatniki po 10 frankov.
Zlatorog terpentin milo je boljše kot navadno milo, je s terpentinom krmiljeno vezano milo v najbolj učinkoviti topli obliki. Dve mogočni čistilni moči sodelujeta in se izpopolnjujeta: terpentin razkroji, milo jo izpere.
Ustek Zlatorog terpentinovega mila je zato neprekosljivi!
V najkrajšem času se je Zlatorog terpentinovo milo priklopilo vsem gospodinjim in vsika, ki je enkrat piala z njim, ne uporablja več drugega mila. Da se seznanijo z Zlatorog terpentinovim milom tudi najširši krog, se od 1. avgusta 1925 v vsak hišici komad Zlatorog terpentinovega mila vpreha 10 frankov zlatnik, ki med uporabo bliskaje pozdravlja presenečeno gospodinjstvo. V liko zlatnikov se je do sedaj že našlo.
Kupite še danes zlata vredno milo in iščite zlatnik!

Poslovne knjige.
P. n. bančnim zavodom ter industrijskim podjetjem dobavljam poslovne knjige itd. po posebnem naročilu v fini in trpežni vezavi v najkrajšem času.
Knjigoveznica in črtalnica
A. Janežič, Ljubljana
Florjanska ulica 14

Nekoliko izvrstnih
livarjev
sprejme pod ugodnimi pogoji
livarna Verosta & Cerovina v Zenici.

Razprodaja.
H koncu sezije razprodajam po znatno znižanih cenah razne kožuhovinske izdelke, kakor plašče, jopice, boe, otročje garniture i. dr.
Sp ejemam lisice kakor vseh vrst kože v strojenje in barvanje in v popolno izdelavo.
P. SEMKO
krznar
Turjaški trg št. 1 (trgovina), Vič-Glince št. 5. (tvornica)
Nakup kož divjačine po najvišjih dnevni cenah.

Rata
plesni čevlji zopet cenejši!
Iz bombažnega atlasa Din 99'—
Iz svilenega atlasa Din 149'—
Iz prvovrstnega laka Din 229'—
Prodajalna v Mariboru:
H. J. TURAD, MARIBOR
Aleksandrova cesta 7/V.

Novost! Domača industrija!
Vesta - Radiumplastik - senčniki
neprekosljivi, najdekorativnejši v vsakem slogu in barvi!
Vesta, svetlobna industrija, tovarna lesten- cev in svetlobnih teles
Atelje: Kolodvorska ulica 8/1.

Resnega znanja želi
bolji uradnik, star 30 let, znanjajo in simpatično govorilno. — Dopise pod »Dobrotvornost« na upravo »Jutra«. — Anonimno brez predmeta. 756

Inka 3
Bivalni Perur deo. Krogla zlaten nos. Drugi točen najbrže odločen. — Nebroj poljubnikov. Mirna. 778

Starejša gospodična
samostojna, s lastnim stanovanjem, osamljena, laže poljane, znanjajo, znanje, vsega in dobrega znanja. Neomnina dopis naj pošlje na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Resnega znanja
v svrhu korekcije in skrajšanja letne letnice, 40 let star, inteligent, velike portave, s lastnim stanovanjem, znanjajo, znanje, vsega in dobrega znanja. Neomnina dopis naj pošlje na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Dva gospoda
mlada in inteligentna, želijo manjši s hišnimi gospodinjami, radi letnice, znanjajo, znanje, vsega in dobrega znanja. Neomnina dopis naj pošlje na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Gospod
30 let star, soličen, znanjajo, znanje, vsega in dobrega znanja. Neomnina dopis naj pošlje na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Gospodična
stara 30 let, s majhnim posestvom, želijo manjši s hišnimi gospodinjami, radi letnice, znanjajo, znanje, vsega in dobrega znanja. Neomnina dopis naj pošlje na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Samostojna trgovka
stara, želijo manjši s hišnimi gospodinjami, radi letnice, znanjajo, znanje, vsega in dobrega znanja. Neomnina dopis naj pošlje na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Ločena dama
mlada in inteligentna, brez otrok, s večjim premoženjem, ki je bila krato varna, se želi poročiti s značajnim višjim ali srednjim ali industrijem. — Ostro se le na reane poročila s polnim imenom in slika, koje je povlati na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Mladenič
svetih let, ki se je poročil v domovino s nad 150.000 Din gotovine in sliki poročiti s gospodinjami ali v svrhu srednje starosti, ki bi imela kako večje imetje posestvo. Ponudbe s slika in polnim naslovom pod »Boljša bodočnost« na upravo »Jutra«. — Anonimno brez predmeta. 756

Mletna gospodična
s lastnim opremljenim stanovanjem in sliki mesta, se želi poročiti s boljšim gospodom — najraje s dekletom, znanjajo, znanje, vsega in dobrega znanja. Neomnina dopis naj pošlje na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Državni uradnik
vzroac, 35 let star, s dvojnimi strokami, se želi poročiti s dobrohotno gospo ali gospodično, katere poročila neka predmeta. Ponudbe pod »Boljša bodočnost« na upravo »Jutra«. 763

Gospodična
trgovka in gospodinjica znanjajo, znanje, vsega in dobrega znanja. Neomnina dopis naj pošlje na upravo »Jutra« pod »Boljša bodočnost«. 781

Moderne naslanjaje, garniture, otmare, žimnice in tapetniške izdelke nud
nasceneje
Rudolf Radovan,
tapetnik,
Ljubljana, Krekov trg 7.

Vdova
samostojna, srednjih let, s modernim pohištvo in 15.000 Din prihrankov, želi znanja s soličnim in dobro situiranim go-popolom — v svrhu letnice. Ponudbe pod »Boljša bodočnost« na upravo »Jutra«. — Anonimno brez predmeta. 756

Gospod
srednje starosti, duševno visoko izobražen, premožen, želi v svrhu nakupa ravno tako mlajše gospodično in najboljšo družino. — Dopise pod »Boljša bodočnost« na upravo »Jutra«. 781

Klavir
soli dobro ohranjen, dober glas, se radi razmer cenje prodaja. Naslov pove upravo »Jutra«. 797

Arhiv za orkester
(govorni) cenje 1000 Din. — Opažnik, Ljubljana (Trnovski) Konačna ulica 1111. 673

Salonski orkester
(3 članov) gre tudi na delo. Ponudbe pod »Boljša bodočnost« na upravo »Jutra«. 781

Brač ali kitaro
dobro ohranjena, kupim. — Naslov pove upravo »Jutra«. 796

Psa Dobermana
čistokrvnega, čistokrvnega, pramena, s volovnikom, prona Ivan Grlic, Ljubljana. 657

Kanarčki
slatni vrvi (Eidroler), provratni pavel po 250 in 300 Din, provratni razstavni pilji po 300—400 Din. — Sever, Ljubljana, Krakovski nasip št. 10. — Odklovan s slatno kolesno na 1. jnosil, razstavi sa slika lastne vzgoje. Razpisilija po celi Jugoslaviji in jnosil, da dope Mir. 710

Mlad psiček
(Bidenpintch) čisto pasme se po ugodni cenji prodaja. Naslov pove upravo »Jutra«. 658

Dva para konj
ogovnjavih dirkačev ameriške pasme in en vos »spravilječek« ter komp. konjska oprava, se pod sliki ugodnimi pogoji prodaja. Naslov pove in najraje omeni upravo »Jutra«. 660

Dva psička
dolgočinski (kotvorjaja) — (Sichelbariga Terrier) žno obrobiljena oči, trna usnea, pes slava popolnoma bel, slika ima tri vsje lise po životu, sta se izgubila ali bila odvošana. Pomirna se, da na Dolnjaška ali krajniško stran. Polica je izgubila drugo pulovico oktobra, psiček pa 5. januarja. Poročila, kje se nahajata vsje ali drugi, prosim na: Ljubljana, Družjaka cesta št. 31/3, deano — proti nagradi. 709

Rjava listnica
s dokumenti in ključem, se je izgubila od Figura do Miska v sobota večer. — Najtielji naj jo odda v Prulah 10/11, levo. 697

Zlata veržica
in oboek iz srebrnega Džed kamna se je izgubila 7. 1. na v. tevarniški Bejeje. — Najtielji naj jo odda v Prulah 10/11, levo. 697

Dva stalna zavarovalna potnika
pod najugodnejšimi pogoji sprejme zavarovalnica v Ljubljani. Pismene ponudbe s podatki doseadanega službovanja na upravo »Jutra« pod »Stalna služba 1926«. 133

Med
140 zajamčeno čist, prirodan, 1 kg 16 Din pošiljamo a 5 kg po povzetju. **Braća Zivanović. Zemun.**

Mlatilnica
skoraj nova na kolesih za prevažanje, zmlati se dnevno 4000 kg čistega zrnja je po nizki cenji na prodaj. **FRANC DEŽMAN** Maribor, ASKERČEVA ulica št. 5. I. nadst. **Opozarjamo** vse interese, da je pri pismenih vprašanjih, ki naj jih upravištvu pismeno reši, brezpogojno priložiti poštnino in manipulacijsko pristojbino v znesku Din 2.—. Posebno opozarjamo na to one stranke, ki žele, da se jim po poštni pošlje naslove od malih oglasov. Vsa vprašanja in prošnje glede naslovov od »malih oglasov« bodo romali v koš, ako ne bo priloženih Din 2.—

Razno
Komisjsko blago
se sprejme v prolejo. — Naslov pove uprava »Jutra«. 749

Otrok
od 3 let naprej se sprejme v oskrbo. Poizve se v upr. »Jutra«. 618

Več abonentov
se sprejme na lino brane v centru Ljubljane. Naslov pove uprava »Jutra«. 651

Drva in oglje
kupuje in proleja samo na vagona, proti takojšnemu plačilu Rudolf Zore, Ljubljana, Knafljeva ulica 15. 31

Dečka
11 mesecev stara, odlična za svojoje. Naslov v upr. »Jutra«. 761

Poročene oblike in suknje
za srednje velike gospode vse v jako dobrem stanju **prodaja krojač Šimnovic, Pred akofijo 3.**

„Spectrum“ d. d.
Ing. Kopsič, Dubsky in Krstič
tvornica ogledal in brušnega stekla **LJUBLJANA VII,**
Medvedova ulica 38, telefon 755
Zagreb, Beograd, Osijek.
Središnjica: Zagreb.

Zračno steklo, portialno steklo, mašinsko steklo 5-6 mm, ogledala, brušena v vseh velikostih in oblikah, kakor tudi brušene prozorne šipe, fibročne plošče, vstekljanje v med. lino, navadna ogledala.

Ocarinjenje
vseh uvoznih, izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi Rajko Turk, carinski posrednik Ljubljana, Masarykova cesta 9., na sprti carinarnice. Vse informacije brezplačno!

Zahtevajte povsod čokolado - kakao - bonbone
znamenite svetovne tovarne **„TOBLER“ (Bern-Švica)**
Generalno zastopstvo in skladnica v Ljubljani S.R.S. **„OBOROT“**
Beograd, Knegeje Ljubice ulica 15. Telefon 31 89. Zahtevajte cenik!

Trgovsko podjetje v Ljubljani sprejme pisarniško moč
popolnoma večšo strojepisja, stenografije in srbohrvaščine. Ponudbe pod »Pisarniška moč 800« na upravištvu »Jutra«. 156

Nova vila v Rogaški Slatini
se bode v ponedeljek 11. januarja 1926 ob 10. uri dopoldne po sodni dražbi prodala pri sodišču v Rogatcu. K vili, ki leži blizu kolodvora in je posebno primerna za letoviščarje, spada zemlji če v izmeri 16'5 a. Skupna cenilna vrednost Din 96 000. Prometne zveze zelo ugodne.

Dva stalna zavarovalna potnika
pod najugodnejšimi pogoji sprejme zavarovalnica v Ljubljani. Pismene ponudbe s podatki doseadanega službovanja na upravo »Jutra« pod »Stalna služba 1926«. 133

Med
140 zajamčeno čist, prirodan, 1 kg 16 Din pošiljamo a 5 kg po povzetju. **Braća Zivanović. Zemun.**

Mlatilnica
skoraj nova na kolesih za prevažanje, zmlati se dnevno 4000 kg čistega zrnja je po nizki cenji na prodaj. **FRANC DEŽMAN** Maribor, ASKERČEVA ulica št. 5. I. nadst. **Opozarjamo** vse interese, da je pri pismenih vprašanjih, ki naj jih upravištvu pismeno reši, brezpogojno priložiti poštnino in manipulacijsko pristojbino v znesku Din 2.—. Posebno opozarjamo na to one stranke, ki žele, da se jim po poštni pošlje naslove od malih oglasov. Vsa vprašanja in prošnje glede naslovov od »malih oglasov« bodo romali v koš, ako ne bo priloženih Din 2.—

Domače kofine
in druge razne specialitete ter lahorna vina v restavraciji pri »Rubi, Zidovska ulica št. 6. — Se pripravota A. Šmid. 708

Dotično osebo
ki je na praznik Treh kraljev popolnoma pomotoma vsela paket s obilno vsako do kraja, proti uboga učenka, naj ji ga proti otkočinji pošlje na naslov: Anđej Jeglič, Polbrerja. 658

Dečka
11 mesecev stara, odlična za svojoje. Naslov v upr. »Jutra«. 761

Poročene oblike in suknje
za srednje velike gospode vse v jako dobrem stanju **prodaja krojač Šimnovic, Pred akofijo 3.**

„Spectrum“ d. d.
Ing. Kopsič, Dubsky in Krstič
tvornica ogledal in brušnega stekla **LJUBLJANA VII,**
Medvedova ulica 38, telefon 755
Zagreb, Beograd, Osijek.
Središnjica: Zagreb.

Zračno steklo, portialno steklo, mašinsko steklo 5-6 mm, ogledala, brušena v vseh velikostih in oblikah, kakor tudi brušene prozorne šipe, fibročne plošče, vstekljanje v med. lino, navadna ogledala.

Ocarinjenje
vseh uvoznih, izvoznih in tranzitnih pošilk oskrbi hitro, skrbno in po najnižji tarifi Rajko Turk, carinski posrednik Ljubljana, Masarykova cesta 9., na sprti carinarnice. Vse informacije brezplačno!

Zahtevajte povsod čokolado - kakao - bonbone
znamenite svetovne tovarne **„TOBLER“ (Bern-Švica)**
Generalno zastopstvo in skladnica v Ljubljani S.R.S. **„OBOROT“**
Beograd, Knegeje Ljubice ulica 15. Telefon 31 89. Zahtevajte cenik!

Trgovsko podjetje v Ljubljani sprejme pisarniško moč
popolnoma večšo strojepisja, stenografije in srbohrvaščine. Ponudbe pod »Pisarniška moč 800« na upravištvu »Jutra«. 156

Nova vila v Rogaški Slatini
se bode v ponedeljek 11. januarja 1926 ob 10. uri dopoldne po sodni dražbi prodala pri sodišču v Rogatcu. K vili, ki leži blizu kolodvora in je posebno primerna za letoviščarje, spada zemlji če v izmeri 16'5 a. Skupna cenilna vrednost Din 96 000. Prometne zveze zelo ugodne.

Dva stalna zavarovalna potnika
pod najugodnejšimi pogoji sprejme zavarovalnica v Ljubljani. Pismene ponudbe s podatki doseadanega službovanja na upravo »Jutra« pod »Stalna služba 1926«. 133

Med
140 zajamčeno čist, prirodan, 1 kg 16 Din pošiljamo a 5 kg po povzetju. **Braća Zivanović. Zemun.**

Mlatilnica
skoraj nova na kolesih za prevažanje, zmlati se dnevno 4000 kg čistega zrnja je po nizki cenji na prodaj. **FRANC DEŽMAN** Maribor, ASKERČEVA ulica št. 5. I. nadst. **Opozarjamo** vse interese, da je pri pismenih vprašanjih, ki naj jih upravištvu pismeno reši, brezpogojno priložiti poštnino in manipulacijsko pristojbino v znesku Din 2.—. Posebno opozarjamo na to one stranke, ki žele, da se jim po poštni pošlje naslove od malih oglasov. Vsa vprašanja in prošnje glede naslovov od »malih oglasov« bodo romali v koš, ako ne bo priloženih Din 2.—

L. Mikuš
LJUBLJANA, Mostni trg 13
Izdelovatelj dežnikov
Na drobno! Na debelo!
Zaloga sprehajalnih palic
Stari dežniki se znova srebučajo.

Razpis.
Pokojniški zavod za nameščence v Ljubljani
oddaja ključavničarska dela
pri gradbi stanovanjskih hiš v Mariboru, ob Kralja Petra trgu.
Ta dela se oddajo za štiri hiše skupno ali za vsako hišo posebej.
Interesentom (našim državljanom) so na razpolago rogoji, načrti in proračuni od 12. januarja 1926 naprej v uradnih urah v pisarni zavoda proti plačilu naba-nih stroškov.
Oferte z 5*o jamščino je treba vložiti do 18. januarja 1926 do 12. ure.

Dražba.
V četrtek, dne 14. januarja 1926. ob 9. uri dop. se vrši v sobi št. 15 pri okrajnem sodišču v Ljubljani javna dražba sledečih nepremičnin:
1. **Moderno urejena in bogato opremljena stanovanjska vila**, ki obsega v prtiličju šest poslovnih prostorov, v I. nadstropju stanovanje štirih sob, kuhinje in kopalnice, v mansardi 3 sobe. Stopnišče je izdelano iz marmornatih plošč. Na ograjenem dvorišču je sezidana prostorna garaža.
2. **Stavbena parcela št. 78/5**, oboje ležeče v krakovskem predmestju.
3. **Travnik št. 212/2 s skladiščem in travnik št. 225/20** v trnovskem predmestju.
Kupci se vabijo.

Nobenelega slovenskega izobraženca ne bi smelo manjkati med naročniki Ljubljanskega Zvona, ki vodi že 46 let slovensko književnost ter vestno zbira okoli sebe naše najboljše pisatelje.

LJUBLJANSKI ZVON
I. 1926

priobči zanimiv satiričen roman Vl. Levstika, obširno novelo Franceta Bevka, historični roman Jožeta Lavrenčiča in proizvode cele vrste drugih pisateljev. Izhajal bo v povsem novi obliki in opremi.

Naročnina znaša za celo leto v Jugoslaviji Din 120.—, za inozemstvo Din 150.—.

Naročite ga takoj pri
Tiskovni zadrugi v Ljubljani.
Prešernova ulica št. 54.

Leopold Zupančič in Jela Drašček javljata v svojem in v imenu ostalega sorodstva žalostno vest, da je njiju nadvse dobra in skrbna mama, stara mama, tačča, sestra in tela, gospa

Gabrijela Zupančič
posestnica in gostilničarka

danes ob treh zjutraj po kratki, težki bolezni preminila,
Pogreb nadvse drage nam pokojne se bo vršil v nedeljo, dne 10. t. m. ob pol štirih popoldne iz hiše za'osti, Ahacljeva cesta 15, na pokopališče k Sv. Križu, kjer se bodo položili zemeljski ostanki k večnemu počitku.

V Ljubljani, dne 9. januarja 1926.
Žalujoči ostali.

ČREVA
vsakovrstna, po najugodnejši cenji kakor vsako leto vedno v zalogi. Kupim tudi surovi in stopljeni loj in ga plačam po najvišji dnevni cenji.
Jos. BERGMAN, Ljubljana, Poljanska c. 85

Knjižnicam in prijateljem lepih knjig
toplo priporočamo
Dr. Fr. Zbašnjik, Žrtve
Roman iz političnih bojev na Slovenskem
Cena broš. 24.—, v platno vez. 34.—, poš. 2.
Izdateljica:
Knjižarna Tiskovne zadruge v Ljubljani.

Dobra luč je Vaš najboljši prodajalec.

ZEISS
-ova na svitlejša luč za prodajalne, izložbena okna, skladišča l. t. d.
Največja svetloba pri istočasnem prihranku toka.
Zahtevajte cenik Bel 402 in vsa pojasnila brezplačno.
Generalno zastopstvo za Jugoslavijo:
Fernand Bove, Beograd,
Knez Mihajlov Venac 13/14.

Prvorazredni moderni brzopisalni stroj
Vrhunec fine mehanike **STOEWER-RECORD**
L. BARAGA, LJUBLJANA,
Selenburgova ulica št. 67.

Priporočamo novo izdajo
Janko Kernikovih romanov Cyclamen
Broš. 22 Din, vez. 27 Din, poš. 1'25 Din
Agitator
Broš. 18 Din, vez. 23 Din, poš. 1'25 Din
Izdala jih je Tiskovna zadruga v Ljubljani

Usak Jugoslovan mora poznati svojo domovino!
Vse, kar moraš vedeti, dobiš v knjigi
Melik: Jugoslavija
Celotno delo stane na slabšem v pirin Din 1'10 na boljšem Din 1'40 brez poštnine
Prodaja se v knjižarni
Tiskovne zadruge v Ljubljani
Prešernova ulica 54
nasproti glavne pošte

«Jutro» roman **LUCIFER**
Zastopstvo knjižarne in založništva v Ljubljani
Vsi ki so ga čitali in oni, ki niso imeli te prilike, naj si ga takoj naroče za domače knjižnice.
Iolj zabavati Vas no nore nobena knjiza!
Vznosa stane . . . 35 Din
Broširana . . . 45 Din

Nevednost

je često vir mnogemu trpljenju. Ali danes so že povsod razširjeni časopisi in so oni idealno sredstvo za razširjanje prosvete in

vede. Tudi mi si prizadevamo našim čitateljem vedno služiti z dobrim nasvetom. Pri prehlajenju, ki sedaj tako lahko nastopi in pri vedno pogostejših reumatičnih bolečinah bi Vas hoteli spomniti na že 27 let priljubljeno in preizkušeno domače sredstvo in

kosmetikum: Fellerjev blagodišeči »Eisalfud«. Kot mazilo zoper reumatične bolečine in v vseh slučajih, kjer je drgnjenje potrebno, hitro deluje. Odpravlja nahod, dela neobčutiljiv za hladni zrak, je enako dober za oči, ušesa, zobe in glavo, vrat in

usta. Od znotraj je močnejši in bržga delovanja kot francosko žganje. 6 dvojnatih ali 2 veliki specialni steklenici za 63 Din, 12 dvojnatih ali 4 specialne steklenice za 99 Din, 36 dvojnatih ali 12 specialnih steklenic za 250 Din, že obenem z sabojem in

poštno razpošilja po povzetju ali prot naprej vposlanem denariu lekarnar Eugen V. Feller v Stubici Doni, Eisatrg br. 245, Hrvatsko. — Posamezne steklenice Eisalfuda se dobijo po vseh lekarnah in drogerijah po 10 Din.

Najpopolnejši Steower šivalni stroji

za šivilje, krojače in čevljarje ter za vsak dom. Preden si nabavite stroj, oglejte si to izrednost pri tvrdki!

Lud. Baraga, Ljubljana, Šelenburgova ulica 6 I. Brezplačen posk., 15-letna garancija. Telefon št. 989

Išče se

kantiner

za žago v Sloveniji s cca 250 delavci. Nastoj službe 15 februarja t. l. Plača stalna Reflektant morajo dokazati, da so že bili nameščeni v enakih službah, morajo biti peki, njihove žene pa dobre kuharice. Imeti morajo inventar za gostilno in položiti kavcijo. Ponudbe z navedbo dotedanjega službovanja in referenc je poslati na naslov: Zagreb, glavna pošta, poštni predal 211 z nalažnim naslovom.

RENAULT-AVTOMOBILI

— danes neprekosljivi —

za avto-takse in kot osebni, za zdravnike in potnike, tovorni in autobus-vozovi, ker so najsolidnejši, na trpežnejši in najcenejši pri uporabi.

Zastopstvo za Slovenijo: A. Lampret, Ljubljana, Dunajska cesta 2.

TRGOVINA

z velikim skladiščem za drva, premog, rezan in tesan les, umetno gnojilo, cement, apno in deželni prideški na največji in živahni cesti Maribora se prodaja. Ponudbe na upravo lista pod »Zlata gruda«

Preselitev.

Naznanjam ceninemu občinstvu, da sem svojo trgovino že preselil na Polzelo.

Za obilen obisk se najtopleje priporočam J. Gedliczka, trgovec, Polzela

Zahvala.

Ob prebrdki izgubi našega nepozabnega soproga, očeta in strica, gosp.

Ignacija Gabrič

upok. sodn. ravnatelj

se najiskrenejše zahvaljujemo vsem za številne izraze sočutja, za poklonjeni krasni venec ožjim prijateljem ter za lepi sonček in mnogobrojno častno spremstvo na njegovi zadnji poti. Posebno zahvalo izrekamo gg. zdravnikom in čč. duhovščini ter čč. sestram usmiljenim za njihovo posrčno pomoč in strežbo ter vsem, ki so se trudili na kakršenkoli način lajšati težko bol.

Ljubljana, 8. januarja 1926.

Zalujoča rodbina Gabrič.

ROK ARHAR

promet praktičnih novosti Ljubljana, Poljanska cesta 27 Glavno zastopstvo »Novitas«, Zagreb

NEGU patentno peresje za pisalne stroje
TUTOR patentni ostrilec za svinčnike
TRIO patentni sklapljalec za akte
STOPP patentni zamašek izlivač
PLATINA patentno jeklo za brušenje nožev
DIAMANT patentni rezilec za steklo
Elektro-Fadex za odvoditi elektriko
FOKS-TRAK za trati hlačni rob
GUORIT lik za mrzlo emaliranje koles
TEW2 brusilec za škarje in mnogo drugih praktičnih priprav.
Zahtevajte cenik z opisi, ki se vam pošlje zastonj.

ZAHVALA.

Za mnogobrojne dokaze iskrenega sočutja ob smrti naše preljube matere, stare matere, tete, gospe

Marije Benedik roj. Tratnik

se najiskrenejše zahvaljujemo. Posebno se zahvaljujemo polnoštevilni udeležbi tukajšnjega Sokolskega in gasilnega društva ob njeni zadnji poti, predvsem pa cen. gospodom pevcem iz Strazišča in Kranja za ginjive žalostinke.

Vsem ponovno iskrena hvala!

Stražišče pri Kranju, dne 8. januarja 1926.

Gluboko zalojoče rodbine:

Benedik, Blaž, Tratnik, Žontar

Potrli g'oboke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem tužno vest, da je preminul, previden s svetota stvi naš nepozabni oče, stari oče, brat, stric in svak, gospod

Ignacij Gasparič

skladiščnik državnih železnic v Ljubljani

danes dne 9. januarja 1926 ob 13. uri v 55. letu starosti v deželni bolnici. Pogreb nepozabnega nam po ojklika se vrši v ponedeljek, dne 11. t. m., ob pol 4. uri popoldne z deželne bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

Zalujoči ostali.

Zahvala.

Za obilne izraze iskrenega sočutja, ki so nam došli ob priliki prebrdke izgube naše nepozabne mame, gospe

Jadvige Vencajz

se vsem, ki so jo spremili na zadnji poti, osobito častiti duhovščini, pevskemu klubu za v srce segajoče petje, šolskemu vodstvu ter šolski mladini iskreno in najtopleje zahvaljujemo.

Mokronog dne 9. januarja 1926.

Zalujoči ostali.

MINI-TARSTVO ŠUMA I RUDNIKA
Generalna Direkcija Šuma
Broj 44 925

Oglas

o zakupu postrojenja za dobavo i preradu drveta Šumsko-Industrijskog Preduzeća Dobrljin -- Drvar A. D. i o prodaji drva.

Ministar Šuma i Rudnika kao zastupnik državnog erara Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, koji je vlasnik svih akcija Šumsko-Industrijskog Preduzeća Dobrljin--Drvar A. D., određuje na osnovu ovlaštenja Ministarskog Saveta od 15. decembra 1925 kod Ministarstva Šuma i Rudnika na dan 1. marta 1926.

JAVNU OFERTALNU LICITACIJU:

1. ZA ZAKUP svih postrojenja Šumskog-Industrijskog Preduzeća Dobrljin--Drvar A. D. koja služe za šumski posao i omogućuju šumski rad kao: šumske željeznice, koturače, čekrke, kranove sa pogonom, strugare u Dobrljinu i u Drvaru, gradjevine i postrojenja za pavljenje i za splavljenje, stovarište u Šibeniku sa svima napravama, gradnjama i prevoznim (tovarnim) sredstvima na vodi i na suhu, sve šumske, pilanske i stovarišne magacine i konzumne zgrade činovničke, radničke i manipulative zgrade u Šumi, u šumskim kolonijama, kod pilane i na stovarištima. Šumske lokomotive i šumski prevoznik park i zemljišni posed, koji je sa gornjim postrojenjima i zgradama u vezi, po inventarnom iskazu »B«.

2. ZA PRODAJU četinjastog i listnatog drveta u državnim šumskim kompleksima: Grmeč planini, Risovcu, Osječnici, Klekovači, Crnoj Gori, Čardaku, Plivi, Janju, Malovan, Osječnici-Kujači, Staretni donjoj i gornjoj Vijenac-Satoru i Jedovniku sa aproksimativnom

drvnom masom od:

11.175.000 m³ četinjastih; i
5.950.000 m³ bukovih i inih listnatih drveta.

Kod licitacije mogu učestvovati samo oni, koji su po zakonu ovlašteni da uglavljaju ugovore i nijesu u vrijeme licitacije dužnici državnog erara, nadalje koji nijesu zbog kršenja ugovora ili iz kojeg drugog razloga isključeni od erarskih preduzeća i nijesu u sporu sa državnim erarom.

Vadij za učestvovanje kod licitacije iznaša 4.000.000 (četiri miliona) dinara u gotovom.

Primaju se samo pismene ponude, koje glase na zakupninu objekata pod 1. i na kupnju drveta iz svih šumskih područja navedenim pod tačkom 2., koje moraju prispjeti Ministarstvu Šuma i Rudnika u Beogradu do 1. marta 1926 godine do 10. sati prije podne.

Neće se uvažiti ponude, koje doznije stignu, zatim ponude bez propisanog vadija ili brzajavne ponude, nadalje naknadne ponude i očitovanja.

Zakupni ugovor kao i eksploatacioni ugovor trajaju 40 god.

40 godina.

od 1. godišnju zakupninu u zlatnim dinarima;

od 2. šumsku taksu u šumi na panju u zlatnim dinarima;

a) po 1 m³ četinjastog tehničkog drveta,

b) po 1 m³ bukovog tehničkog drveta,

c) po 1 m³ javorovog, jasenovog i brijestovog tehn. drveta,

d) po 1 m³ javorovog i jasenovog šarenog (djeverastog) drveta,

e) po 1 prostornom metru listnatih ogrevnih drveta.

Svi avansi na kupovninu i na prinose za pošumljavanje i sve svote, koje rezultiraju iz obračuna, nadalje obroci na zakupninu plaćaće se u dinarima, na bazi tečaja, kojega će dinar imati na dan dospjelosti plaćanja prema zlatnom švicarskom franku, a koji će se ustanoviti prema tečaju na Beogradskoj Berzi, odnosno pod uvjetima navedenim u uslovima licitacije.

Ponuda ima da sadrži:

a) ime i prezime, zatim zanimanje i boravište nudioca te njegov svojeručni potpis i očitovanje, da je samo-

stalan, ili kad nudi koja firma, njezino ime i njezin potpuni potpis prema upisu u trgovačkom registru i mjesto gde joj je sedište,

b) Očitovanje, da nudioc potpuno poznaje sve uslove i da im se bezuvjetno podvrgava.

Ponude nesmiju da su ograničene bilješkama, koje se ne podudaraju sa uslovima.

Svaka ponuda mora biti taksirana sa 100 dinara i mora joj biti priložena potvrda od Narodne Banke u Beogradu, da je nudioc položio u korist Ministarstva Šuma i Rudnika određeni vadij sa pravom raspoloživosti za Ministarstvo za vrijeme, dok se donese konačno rješenje o predmetnoj licitaciji.

Vadij će se nudiocu, koji je postao dostalcem, uračunati u kauciju, koju treba da dadne prema uslovima zakupnog i eksploatacionog ugovora, a ostalima će se vratiti na njihov trošak i pogibao, čim budu riješene ponude što su stigle. Ministarstvo Šuma i Rudnika ne prima na se nikakovu obavezu o ukamačenju vadija, koje će nudioci položiti kod Narodne Banke.

Ponude valja dobro zapečatiti, a da se spreči otvaranje prije roka licitacije, valja na njih spolja staviti napis: »Oferat za zakup šipada i za kupnju drveta« sa adresom Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu.

Reflektantima je dozvoljeno, da prije licitacije razgledaju predmete zakupa i šumska područja uz licitacione, koje izdaje samo Ministarstvo Šuma i Rudnika.

Obavještenja se na zahtev daju, koliko je to dopušteno, kod Generalne Direkcije Šuma u Odeljenju za Bosno i Hercegovinu u Beogradu. — Tako se mogu počam od 10. januarja 1926 god. kupiti potpuni uslovi licitacije i uglave ugovora.

Ministar Šuma i Rudnika pridržaje si izrekom pravo, da po svom rasudjenju bez obzira na to, kolika je koja ponuda za kupnju i zakup, slobodno bira između prispjelih ponuda ili da sve ponude odbaci, a da ne spominje razloga.

Beograd, 29. decembra 1925.

Ministar Šuma i Rudnika:

Dr. Nik. Nikić s. r.